

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№ 27 (12303)
8 июли
соли 2021

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► ДОВТАЛАБ - 2021

Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таваҷҷуҳи довталабоне, ки дар даври асосии имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ- қисми А (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ) ё қисми Б (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумии асосӣ) иштирок карда наметавонанд, мерасонад, ки даври иловагии имтиҳонҳо барои чунин дов-

маблаг барои хизматрасонидар имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ (ИМД) ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз ҷумла, дар даври иловагии он) озодаанд: ятимони кул ва бепарасторони то 21-сола, маъюбони гурӯҳҳои 1-ум ва 2-юм ва кӯдакони маъюбе, ки падар ё модарашон вафот кардааст ё дар парастории яке аз онҳоянд. Инчунин, шахсони то 21-солае, ки падар ё модарашон вафот кардааст ё дар парастории яке аз онҳоянд, маъюбони гурӯҳҳои 1-ум ва

хизматрасониҳо ба андозаи 40 сомонӣ пардохт мекунаанд.

Ҳамчунин, шахс ҳам маъюби гурӯҳи 1-ум, 2-юм ё «кӯдаки маъюб» бошад ҳам падар ё модараш вафот карда бошад, ё дар парастории яке аз онҳо қарор дошта бошад, аз пардохти маблаг барои хизматрасонӣ дар даври иловагии ИМД-2021 пурра озод аст.

Қабули маблагҳои тавассути барномаи электронии «Қабули пардохтҳо» аз 30 июн то 9 июли соли равон ба роҳ монда мешавад. Довталабон метавонанд аризаҳои худро дар марказҳои асосии шаҳри ноҳияҳо ё почтаи электронӣ ба Марказ (office@ntc.tj) пешниҳод намоянд.

Ёдовар мешавем, ки даври иловагии имтиҳонҳо – қисми А

ММТ:

12 июл даври иловагии ИМД барои довталабон баргузор мегардад

талабон рӯзи 12 июли соли равон баргузор мешавад.

Довталабе, ки дар даври асосии имтиҳон иштирок карда натавонистааст дар даври иловагии имтиҳон иштирок кардан меҳодад, бояд маблагҳои иловагии хизматрасониҳо, ки Маркази миллии тести мутабоқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар сол дар мувофиқа бо Ҳадамоти зиддинҳисории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад, пардохта, ба Марказ ариза пешниҳод намояд. Дар мувофиқа бо Ҳадамоти зиддинҳисории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон арзиши хизматрасонӣ дар соли 2021 барои як довталаби дар даври иловагии имтиҳон – қисми А ё Б иштироккунанда 80 сомонӣ муқаррар гардидааст.

Шахсони зерин аз пардохти

2-юм ва «кӯдакони маъюб» аз пардохти 50 фоизи маблаг барои хизматрасонӣ дар даври иловагии ИМД-2021 озодаанд ва барои иштироқашон дар қисми дахлдори имтиҳон маблагҳои

(имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ) ва қисми Б (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумии асосӣ) рӯзи 12 июл дар марказҳои имтиҳонии танҳо шаҳри Душанбе баргузор мегардад.

► СОЗАНДАГӢ

Мақтаби замонавӣ дар шаҳри Кӯлоб

Бахшида ба ҷашни 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар маҳаллаи 20-уми шаҳри Кӯлоб мактаб барои 624 хонанда сохта ба истифода дода мешавад, ки маблагҳои умумии

он 20 миллиону 158 ҳазору 580 сомонӣ муқаррар шудааст. Айни ҳол қорҳои сохтмони бинои мактаби мазкур ба 92% расонида шудааст.

Сохтмони марҳилаи дуюми иншооти маз-

кур соли 2020 оғоз гардида, сохтмони 1 толори маҷлисгоҳ, 1 толори варзишӣ, 1 ошхона, утоқи дӯзандагӣ ва пазандагӣ барои духтарон ва утоқи дуредгарӣ барои писарон, утоқи муовини директор ва ду уток барои либосивазкунии хонандагон ба итмом расидааст.

Марҳилаи дуюми иншоот дар арафаи ҷашни 30-солагии Истиқлоли Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди истифода қарор дода мешавад. Гуфта шуд, ки аз ҷониби Маркази ҳамохангсозии лоиҳаҳо оид ба таҷдид ва рушди иншооти инфраструктураи иҷтимоӣ дар шаҳри Кӯлоб иншооти 9 ошёнаи 36 хучрадор ба маблагҳои 16 миллиону 500 ҳазор сомонӣ дар арафаи анҷомёбӣ буда, дар оянда барқарор намудани девор ва дарвозаи калбаи Хулбук, сохтмони муассисаи томактабии замонавӣ дар Ҷамоати деҳоти Зарбдори деҳаи Зарбдор, барқароркунии калбаи бостонии Кӯлоб, сохтмони муассисаи томактабии замонавӣ дар шаҳри Кӯлоб ва сохтмони девори гирди калбаи Кӯлоб ва азнавсозии чашмаҳо дар назар дошта шудааст.

ДАР ИН ШУМОРА: •

Ифтихори мо ту ҳастӣ,
Эй Ватан!

саҳ. 3

Истироҳатгоҳҳо ба
қабули кӯдакон
омодаанд?

саҳ. 6

Уфукҳои дурахшони маорифи
Бадахшон

саҳ. 7

Мушкилоти оиладорӣ ва роҳҳои
бартарафсозии онҳо

саҳ. 9

Лоиҳаи «Англисии
олиҷаноб барои
ояндаи олий»

саҳ. 10

Бе гузашта имрӯз, бе
имрӯз фардо нест

саҳ. 12

Фарзанди содиқи меҳан

саҳ. 14

@►► Почтаи электронии «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ: 227-76-86

► СОЛГАРДИ СҶШ

Эмомалӣ Раҳмон - яке аз бунёдгузорони
Созмони Ҳамкории Шанхай

Тахти ин унвон дар толои калони Донишгоҳи миллии Тоҷикистон бахшида ба 20-умин солгарди таъсисёбии Созмони Ҳамкории Шанхай (СҶШ) конфронси ҷумҳуриявии илмию назариявӣ баргузор гардид.

Дар он ректори ДМТ, профессор Қ. Хушвахтзода, муовини аввали вазири маориф ва илми ҷумҳурӣ, профессор М.Саломӣ намояндаи сафорати Федератсияи Россия дар Тоҷикистон Ш. Шамсутумнов, намояндаи сафорати Ҷумҳурии мардумии Чин дар Тоҷикистон Чэн Дайвен, намояндаи сафорати Ҷумҳурии Ҳиндустон дар Тоҷикистон Ҷ. Капур, намояндаи сафорати Ҷумҳурии Ўзбекистон дар Тоҷикистон З. Мардонов иштирок ва суҳанронӣ намуданд.

Бояд гуфт, ки яке аз самти калидии фаъолияти донишгоҳ – равобита байналмилалӣ он мебошад. Таҳкиму густариши робитаҳои байналмилалӣ дар самти илм ва маориф, аз ҷумла, табодули устодону донишҷӯён, иштироки мутақобила дар ҷамъиҳои илмӣ, таҳия ва роҳандозии

барномаҳои муштаркаи таълимии зинаи бакалавр ва магистратура, роҳандозӣ ва таъмини фаъолияти мунтазами шӯроҳои дифоъ, ҷалби олимони

марказҳои илмӣ давлатҳои Созмони ҳамкорӣ Шанхай, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз муассисон ва узви фаъоли ин созмон маҳсуб меё-

ни варзидаи соҳавӣ ба фаъолияти шӯроҳои дифои ватанӣ, татбиқи лоиҳаҳои грантӣ ва амсоли ин аз қисматҳои асосии фаъолияти байналмилалӣ донишгоҳ маҳсуб мегардад. Дар ин самт ҳамкорӣ донишгоҳ бо муассисаҳои таҳсилоти олиӣ касбӣ ва

бад, мавқеи назаррас дорад. Хушбахтона, имрӯз дар партави дастури хидоятҳои Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамкорӣҳои Донишгоҳи миллии бо ниҳодҳои гуногуни давлатҳои узви СҶШ ва дигар ниҳодҳои илмию таълимии сатҳи байналмилалӣ густариш меёбад.

Имконоти донишгоҳ бештар мешавад

Ректори ДМТ, профессор Қ. Хушвахтзода дар факултаи биология синфхонаи гербарияи кафедраи ботаника, озмоишгоҳи таълимии кафедраи физиологияи растаниҳо ва Китобхонаи илмӣ факултато ифтидох намуд.

Дар ифтихои марказҳои илмӣ-таълимӣ намоёндагони сохторҳои гуногуни донишгоҳ ва ҳайати устодону кормандони факултаи биология иштирок намуда, ибтикороти мазкурро амали нек дар партави Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф ва озмунҳои ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи донои китоб аст», «Илм – фурӯғи маъри-

фат» унвон намуданд.

Зимни кушодашавии Гербарияи кафедраи ботаника таъкид шуд, ки дар синфхонаи гербария наздик ба панҷ ҳазор растани нодир гирдоварӣ шудаанд, ки онҳо дар қорҳои илмию дарсҳои амалӣ мавриди омӯзиш қарор мегиранд.

Ректори донишгоҳ Қ. Хушвахтзода дар самти ҳамкорӣ намудани факултаи фарматсевтӣ бо факултаи биология дар робита ба беҳтар гардонидани фаъолияти синфхонаи гербария, ташкили феҳристи растаниҳои нодир ва мавриди омӯзиш қарор додани фонди растаниҳо ба масъулини дастури супоришҳо доданд.

Дар назди кафедраи физиологияи растаниҳо бо дастгирии садорати факулта озмоишгоҳи таълимӣ кушода шуд. Дар озмоишгоҳ бештар дарсҳои амалӣ гузаронида мешавад ва тасмим гирифта шудааст, ки дар оянда натиҷаи қорҳои илмӣ-эҷодии устодон дар сатҳи ҷумҳурӣ ва берун аз он муаррифӣ хоҳанд шуд.

Дар Китобхонаи илмӣ факулта, ки имрӯз баъд аз таъмину тармим мавриди истифода қарор гирифт, наздик ба даҳ ҳазор китоб ҷойгир шудааст.

► МИЗИ МУДАВВАР

Дар Пажӯишгоҳи илмӣ-таҳқиқотии фарҳанг ва иттилооти Вазорати фарҳанг дар мавзӯи «Инъикоси Ваҳдати миллӣ дар публитсистикаи му-

агар бахши аъзами пешравию дастовардҳои кишвари азизамон – Тоҷикистони соҳибистиклолро ба шарофати Ваҳдати миллӣ арзёбӣ кунем,

Инъикоси Ваҳдати миллӣ
дар публитсистика

осир» мизи мудаввар баргузор гардид. Дар он директори пажӯишгоҳ, номзади илмҳои филологӣ Дилшод Раҳимӣ, докторҳои илмҳои филологӣ, профессорон Мурод Муродӣ, Аъзамҷон Азимов ва доираи васеи кормандону муҳаққиқон ширкат варзиданд.

Дар оғоз Д. Раҳимӣ дар бораи Ваҳдати миллӣ ҳамчун дастоварди бузурги миллат ва нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими Ваҳдати миллӣ суҳанронӣ намуд.

хато нахоҳад шуд.

А. Азимов дар баромади хеш вобаста ба мавзӯи «Нақши матбуоти даврӣ дар инъикоси Ваҳдати миллӣ» зикр намуд, ки тарғибу ташвиқи сулҳу ваҳдат маҳз ба воситаи матбуот, радиою телевизион сурат мегирифт. Дар силсилаи барномаҳои радиою телевизион, дар саҳифаҳои рӯзномаю маҷаллаҳо моҳият, аҳамият, зарурият, воқеият, таърихиати Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ тавзеҳ дода мешуд. Дар ин самт нақши журналистон хеле бузург будо хаст.

Сипас, М. Муродӣ дар мавзӯи «Тараннуми ваҳдат дар публитсистикаи муосири тоҷик» маъруза кард. Мавсуф таъкид намуд, ки публитсистиқаро ифодагари рӯҳи замон меноманд. Рӯҳи замон, аз як тараф, публитсистиқаро ба вучуд меорад, аз ҷониби дигар, публитсистиқа рӯҳи замонро тақвият мебахшад. Ба ин мазмун, публитсистиқа суҳани рӯз аст, ки ҷомеа ба он ниёз дорад... Дар замони соҳибистиклолии кишвар тараннуми сулҳу ваҳдат, таҷлили ҷашнҳои таърихиву миллӣ, тарғиби арзишҳои фарҳангиву адабӣ, хифзи муҳити зист ва амсоли инҳо ба мавзӯҳои муҳрам табдил ёфтанд. Инъикос ва тавзеҳи ин мавзӯҳо дар фазои иттилоотӣ ва фарҳангиву адабии кишвар рӯҳияи инсондӯстӣ, меҳанпарастӣ, бунёдқорӣ ва созандагиро тақвият мебахшад. Миёни ин мавзӯҳо сулҳ ва Ваҳдати миллӣ арзиш ва мақоми баландтар дорад, зеро пешравии ҷомеа, тақвияти рӯҳияи бунёдқориву созандагӣ маҳз ба ҷомеаи орому осоишта вобаста аст. Ба ин мазмун,

Зимни яке аз суҳанронҳои хеш Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, таъкид карданд: «Созишномаи сулҳ барои сарзамини аҷлодии мо суботи оромии воқеиро таъмин кард, ваҳдати миллиро ба вучуд овард ва зиндагиро фароҳам сохт, ки онро ҳар фарди покдилу неқҳои мамлакат дер боз интизор буд...».

Дар идомаи мизи мудаввар масъалаҳои «Сулҳи тоҷикон ҳамчун таҷриба барои Афғонистон» ва «Ситоиши ваҳдат дар публитсистиқаи Шералӣ Мӯсо» мавриди баррасӣ қарор гирифтанд. Таъкид гардид, ки сулҳу Ваҳдати миллӣ дар осори публитсистиқи замони истиқлол мавзӯи меҳварӣ буда, нависандагону публитсистиқон тавонистаанд бо истифода аз аносирӣ ҳунариву тасвирҳои ҷолиб барқарорӣи Ваҳдати миллӣ дар кишварро, ки дар меҳвари он симои Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон қарор дорад, ба таври шоиста бозтоб намоёнд.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

► ҲАМКОРӢ

Дар доираи лоиҳаи «Рушди таҳсилоти олии»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар Донишқадаи иқтисод ва савдои ДДТТ онлайн - конфронси илмӣ-методи байналмилалӣ дар мавзӯи «Баланд бардоштани рақобатпазирӣ хатмкунандагон-иқтисодчиён дар асоси татбиқи принципҳои раванди Болония» баргузор гардид.

Дар конфронс шарикони байналмилалӣ лоиҳа: Донишгоҳи илмҳои амалии Лауреал, Финляндия, Донишгоҳи

Баррасии масоили муҳим

Оқани Истамбули Туркия, инчунин, шарикони маҳаллӣ, қоршиносони варзида ва қорфармоён ширкат варзиданд.

Дар ҷаласаи пленарии конфронс муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Д.Қодирзода, директори ДИС ДДТТ Ҳ.Ҳошимзода, профессор Ҳ.Саидзода – ҷомеаангсози лоиҳаи «Рушди таҳсилоти олии», И.Аминов –

ҷомеаангсози лоиҳа, муовини директор оид ба муносибатҳои байналмилалӣ суҳанронӣ намуданд.

Дар ҷаласаи пленарӣ аз ҷониби намоёндагони Донишгоҳи илмҳои амалии Лауреал, Финляндия, Донишгоҳи Оқани Истамбули Туркия, Донишгоҳи тичорат, иқтисод ва ҳукуки Белгород ва ДИС ДДТТ маърузаҳои пурмазмун ироа гардид.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

13-14 июл дар Душанбе ҷаласаи Шӯрои вазирони қорҳои хориҷии СҶШ баргузор мегардад.

ХЕШТАНШИНОСӢ

Ифтихори мо ту ҳастӣ, эй Ватан!

Мақому манзалат ёфтан, дар дилҳои мардум ҷо гирифтан ва дар сафҳои таърих сабт шудан ҷонфидой, сарсупурдагӣ, ватандӯстӣ ва заҳмати содиқонаву софдилонаи бардавом мебоҳад. Мо имрӯз дар ғамхориҳо ва талошҳои Пешвои миллатамон ҷунин хислатҳои ҳамадуро равшан эҳсос менамоем.

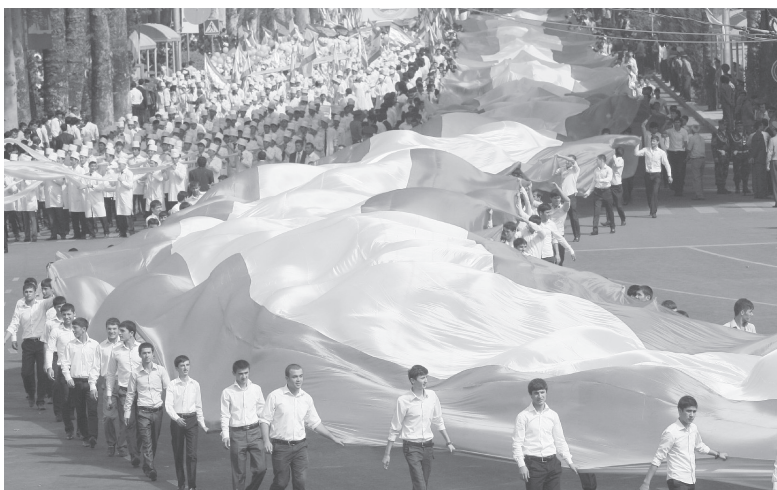
Он нукта муҳим аст, ки ҳоло - тоҷикон соҳиби давлати неруманд, ҳукумати қавӣ, артиши тавоно ва Сарвари хирадманди худ мебошанд. Дар даврони муҳолифатҳои хунини солҳои 90-уми охири садаи XX аксари мардуми кишварро ҳисси нағмеӣ фаро гирифта буд. Эмомалӣ Раҳмон ҷавонмарди далеру ватанпарвар сарвари мамлакати ҷангзада ва бенизомиро бар дӯш гирифта, дар ҷодаи сулҳу ваҳдат қадамҳои устувор гузошт.

Шуълаи умед дар қалби мардум фурӯзон, зеро Роҳбари тозаинтиҳоби миллат ва мардум қотеъона ваъда дода буд: “Ман ба шумо сулҳ меоварам!” Сарсупурдаи миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷон ба каф, умеду орзуҳои нек дар дил дар Кобулу Техрон, Исломободу Москва, Ашқободу Бишкеку Алмаато суҳан аз сулҳ гуфт. Ӯ аз минбари Созмони Милалӣ Муттаҳид

ба ҷаҳониён паём дод, ки ҳукуматаш омодааст бо муҳолифини мусаллаҳаш сулҳ бандад. Сафари Роҳбари ташнаи сулҳ ва ваҳдат ба мавзеи Хусдеҳи Афғонистон дар он замон хеле хатарбор (декабри соли 1996) ба хотири таъмини озоиштагӣ ва ваҳдати миллӣ, ҳамаро ҳайратзада кард. Бо ин сафари басо муҳимаш Эмомалӣ Раҳмон аз худ шахомат ва ҷасорати беназир нишон дод. Коршиносони масоили сиёсӣ мулоқоти Хусдеҳро нуктаи олӣ ва ҳалқунандаи силсилаи гуфтугӯҳо барои сулҳи тоҷикон донистанд. Баъди ин сафари мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Афғонистони гирифтори ҷангҳои хунин пиру барно ба умқи он суҳанони ӯ расиданд: “Ман тайёрам ҷонамро барои озоиш ва ободии Ватани азизам қурбон намоем”. Президенти Тоҷикистон барҳо дар суҳанронияшон қайд намудаанд, ки ҷанги шахравандӣ қаҳрамон надорад, агар қаҳрамон дошта бошад, он ҳалқи Тоҷикистон аст. Ин ҷанг таҳмилий буд, яъне нақшаи наҳви амалӣ кардани онро дар хориҷи қаша буданд. Ҷанги бародаркуш ҷӣ даҳшатхое бар сари мо овард. Дар ҷанги шахравандии Тоҷикистони соҳибистиқлол беш аз сад ҳазор одам ҷони худро аз даст доданд, 25 ҳазор зан бе шавҳар ва 55 ҳазор кӯдак ятим монданд. Ба иқтисодиёти Тоҷикистон 10 миллиард дол-

лар зарари молиявӣ расид.

Дар он рӯзгори тира ин суҳанони садоқатмандонаю ҳалқпарвари Пешвои миллат ҳамагонро нӯшдору гаштанд: “Ман кори худро аз сулҳ оғоз хоҳам кард!”, “То як тоҷик берун аз Ватан қарор дорад, ман

худро ором хис карда наметавонам”. Сарвари кишварамон ба гуфтаи худ содиқ монданд ва ҳалқи азизашонро ба рӯзҳои нек, айёми пурнишот расонданд.

Хиради зотии ҳалқи мо дар имзои созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ зухур ёфт. Миллати некуманиши мо, ки ҷабри парешониву нотиқоқхоро на кам дидааст, табиатан бештар аз ҳар миллату давлати дигар моил ба дӯстиву ваҳдат аст. Ин омил созгор ба он шуд, ки созишномаи таърихӣ ба

имзо расад. Албатта, нақши барҷаставу дурахшони Пешвои миллат дар ин комёбӣ таърихиву мондагору аст.

Бисту чор сол муқаддам - 27 июни соли 1997 дар пойтахти Федератсияи Россия-шаҳри Москва мулоқоти гуфтушуни-

нишот бахшид. Онҳо бо шодию фараҳ иброд доштанд: “Мо ғарибу бесоҳиб нестем, балки Ватани муқаддасе бо номи Тоҷикистон дорем, ки ҳонаю маскани мо бувад ва Сарвари бихради мулоҳизақораш муттақои мо” ўст.

Агар мо хоҳем муҷассамае барои ваҳдати миллат гузорем, гумон мекунам, ин муҷассама дар симову шахсияти Пешвои миллатамон Эмомалӣ Раҳмон қайҳо зухур кардааст. Ҷеҳраи Пешвои мо худ ҷеҳраи ваҳдат аст, дасту бозуву ҷисму ҷони ӯ нерӯю муҳаббати инсониву шахравандии ӯ аз ҷу ҳоки ваҳдати Ватан сиришта шудааст.

Мо, омӯзгорон, бибояд насли наврасро дар рӯҳияи ватанпарастӣ, расидан ба қадри арзишҳои миллӣ, меҳандӯстӣ, эҳтирому эътирофи муқаддасоти миллӣ тарбия намоем. Он иштибоҳе, ки аз гумроҳӣ дар оғози истиқлол ба амал омад, дарси ибрат барои наслҳои оянда бояд бошад. Ҷавонони имрӯза, ки ояндасозони давлату миллатанд, ҷавобан ба ғамхориҳо ва талошҳои пайғиронаи Сарвари давлат бибояд пуштибони содиқи сулҳу амнияти Ватани ҳеш гарданд.

Заррина НОРОВА,
мудири кафедраи методикаи таълим дар муассисаҳои томактабӣ ва миёнаи умумии ДҶТИБКСМ

МЕҲРНОМА

Ҳифзи ваҳдат рисолати мост!

Имзо гардидани Созишномаи умумии Истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон руҳдои дорои аҳамияти байналхалқӣ гардид, пеш аз ҳама, барои таъмини соҳибистиқлолии ҷумҳуриамон, ваҳдати миллӣ ва ба минтақаи сулҳ табдил ёфтани Тоҷикистони азиз мусоидат кард.

Яке аз омилҳои, ки пояи сулҳро ба мустаҳкамшавӣ наздик месохт, ба Ватан баргардонидани гурезаҳо ва муҳоҷирони иҷборие ба шумор мерафт, ки садҳо ҳазор нафар худро ба Шимоли Тоҷикистон ва ҳоки Афғонистон афканда буданд. Тибқи оморӣ расмӣ, соли 1993 теъдоди онҳо ба 800 ҳазор нафар расида буд.

Бо ташаббуси Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон як силсилаи тадбирҳо андешида шуданд, ки онҳо барои таъмини сулҳу субот ва бозгашти ҳамватанон ба Ватан мусоидат намуданд.

Дар ҷунин шароити тақдирсоз баҳри ҳар ҷи зудтар аз нав барқарор намудани ҳаёти иқтисодии иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, ҳифзу нигоҳ доштани соҳибистиқлолии Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳбарони ҳизбу созмонҳои ҷамъиятӣ, ҳодимони намоёни давлатӣ, илму фарҳанг ва соҳибадорони ҷангу меҳнат бо ташаббуси наҷиб оид ба ташкили “Ҳаракати ваҳдати миллӣ ва эҳёи Тоҷикистон” сахм гузоштанд.

18 июли соли 1997 қариб 600 вакил аз тамоми ҷумҳури дар Театри опера ва балети ба номи Садриддин Айни ҷамъ омада, “Ҳаракати ваҳдати миллӣ ва эҳёи Тоҷикистон”-ро таъсис доданд. Вакилон яқдилона Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмонро Раиси

“Ҳаракати ваҳдати миллӣ ва эҳёи Тоҷикистон” интихоб карданд. Дар оинномаи ин ҳаракат ҷунин қайд шудааст: “Ҳадафи асосии ҳаракат муттаҳид сохтани саъйю кӯшишҳои табақаҳои мухталифи иҷтимоӣ ва нерӯҳои Тоҷикистон дар мавриди барқарор намудани сулҳу суботи доимӣ, боварии тарафайну ризоияти шахравандӣ, аз бухрон раҳо додани ҷомеа, таҳкими яқпорчагии давлат ва интегратсия ба Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, устуворӣ ва вуҷуд бахшидани демократия, комёб шудан ба риояи ҳуқуқи инсон ва шахраванд мебошад.”

Имзои Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ оғози гардиши кулӣ дар ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва маънавии ҳалқи тоҷик гардид.

Ин сулҳ боварии даҳҳо ҳазор ҳамватани бегуноҳ, занону кӯдакон, пиронсолону ҷавононро, ки маҷбуран тарқи Ватан карда буданд, ба зиндагӣ ва ба ояндаи шуқуфои Ватан гарм намуд. Сулҳи бадастомада, натиҷаи заҳматҳои зиёди сулҳофарони миллати тоҷик ва иродаи неки ҳар ду ҷониб буд.

Далели гуфтаи боло ин аст, ки ҷандин мамлакат аллакай бо истифода аз таҷрибаи сулҳи тоҷикон ба сулҳи деринтизорашон расиданд.

Моро лозим аст, ки ин неъматӣ бебаҳо ва муқаддас-ваҳдати миллиро пос дорем, ҷавонони ватандӯсту ватанпарварро тарбия намоем, ки дар оянда ин гавҳари ноёбро ҳифзу эҳтиёт намоянд.

Нилуфар НОСИРОВА,
корманди КИ ҲДТ дар ноҳияи Девашич,
Маратҷон ҶАББОРОВ,
мутахассиси баҳши қор бо ҷавонон
ва варзиши ноҳияи Девашич

СОЗИШНОМАИ ТАЪРИХӢ

Таваҷҷуҳ ба арзиши ҳаёти ва волеи сулҳ дар даврони муҳиш ва хатарноки таърих боз возеҳтару амиқтар таҷассуми худро пайдо кардааст. Дар ин иртибот барои мардуми Тоҷикистон масъалаи сулҳу ваҳдати миллӣ аҳамияти баланд дорад.

Сулҳи бадастомада на танҳо аҳамияти дохили давлатӣ, ҳамчунин, барои Осиёи Марказӣ аз ҷиҳати ҳифзи суботи амнияти

тақозо мекунад, ки фазои сулҳу субот, дӯстиву рафокат ва муносибатҳои мутақобилан судманд дар байни кишварҳои миллатҳо вуҷуд дошта бошад. Имрӯзҳо мо шоди он ҳастем, ки барои ба роҳ мондани ғояи сулҳи умумибашарӣ бисёр шахсиятҳо ва махсусан, ҷеҳраҳои шинохтаи дунё бо рафтору гуфтугӯи худ фалсафаи сулҳро тарғибу ташвиқ намуда истодаанд.

Арзиши умумибашарӣ

минтақа нақши назаррас дошт. Таҷриба ва амалияи ба даст овардани сулҳи миёни тоҷикон минбаъд ҳатто аҳамияти ҷаҳонӣ пайдо намуд, ки онро баъдан қоршиносони хориҷӣ модели «Сулҳи тоҷикон» низ номиданд. Ин таҷрибаи давлати Тоҷикистон дар ҷодаи таъмини сулҳ, ба Ватан ва ба макони зисти доимӣ баргардонидани қариб як миллион гуреза ва ташкили ҳамгирони иҷтимоии онҳо аз тарафи ташкилоту созмонҳои бонуфуз, аз ҷумла, Созмони Милалӣ Муттаҳид, Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо воқеъинона арзёбӣ шуд ва ҳамчун модели нодир сулҳофарӣ эътироф гардид.

Воқеан, тарғиби идеяи сулҳу ваҳдат ин як талош барои ҳифзи ваҳдату суботи сиёсӣ, созандагӣ, бунёди ояндаи нек ва мубориза бар муқобили ифротгароиву терроризм маҳсуб меёбад.

Идеяи сулҳи умумибашарӣ

Хулоса, тарғиби идеяи сулҳу ваҳдати миллӣ идомати қори маънавиофари гузаштагонии миллати тоҷик ба монанди Саъдӣ, Ҳофиз, Мавлоно буда, дар шароити имрӯза ниҳоят аҳамияти баланди сиёсӣ дорад. Вақте ки имрӯз дар нуктаҳои гуногуни сайёраи ҷаҳон нооромии сиёсӣ идеологӣ шакл гирифта истодааст, ба хотири ободиву созандагии фардои давлат, тинҷии рӯзгори тамоми ҷомеаи инсонӣ тарғиби идеяи сулҳу ваҳдат, амнияти ҷамъиятӣ дар сатҳи давлатӣ ва минтақавию байналмилалӣ бисёр зарур буда, он метавонад дар зехни ҷавонон ва умуман, кулли аҳоли фарҳанги сулҳхӯй, ободкорӣ ва талош намудан барои беҳтар шудани рӯзгор бошад.

Шухрат САИДЗОДА,
раиси Шӯрои олимони ҷавони вилояти Суғд

Дар шаҳри Истаравшан бинои нави коллеҷи ҳунароҳои мардумӣ ба истифода дода мешавад.

ТАШРЕҲ

ЭЪЛОМИЯИ МАТБУОТӢ

Огози даври асосии ИМД – қисмҳои А (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ) ва Б (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумии асосӣ) дар соли 2021

1-уми июл даври асосии имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ – қисмҳои А (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ) ва Б (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумии асосӣ) барои дохилшавӣ оғоз гардид. Даври асосии имтиҳонҳо барои докталабони дар марҳалаи асосии бақайдгирӣ (аз 1-уми март то 30-юми апрел) номнависшуда, ки шуморашон 103429 нафарро ташкил медиҳад, муқаррар гардидааст. Аз шумораи зикргардида 91504 нафарашон докталабони дорои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфи 11-ум), ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ ва 11925 нафари дигарашон докталабони дорои таҳсилоти умумии асосӣ (синфи 9-ум) мебошанд.

Барои баргузори даври асосии имтиҳонҳо – қисмҳои А ва Б дар заминаи 47 муассисаи таълимии таҳсилоти миёнаи умумии 18 шаҳру ноҳияи ҷумҳурӣ (Исмоили Сомонӣ, Сино, Фирдавсӣ, Шохмансур, Рашт, Хучанд, Истаравшан, Конибодом, Панҷакент, Бобоҷон Ғафуров, Бохтар, Қўлоб, Восеъ, Данғара, Қўшонӣён, Ҷалолиддини Балхӣ, Шаҳритус ва Хоруғ) марказҳои имтиҳонӣ ташкил карда шудаанд, ки дар онҳо 1937 нафар дар асоси шартномаи меҳнатӣ, ҳамчун корманди муваққатӣ, барои ташкил ва идораи имтиҳонҳо ғайриҷалб мекунанд. Инчунин, барои назорат ва ёрии амалӣ расонидан дар омода кардани марказҳои имтиҳонӣ, назорати раванди имтиҳон дар марказҳои имтиҳонӣ ва мониторинги он, барои қабули қарори дахлдор дар сурати руҳ додани мушкилот 112 нафар аз кормандони асосӣ ва муваққатии Марказ ҳамчун намоёнҳои ваколатдори Марказ ба марказҳои имтиҳонӣ равона карда шудаанд. Мувофиқи тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои таъмини шаффофият ва назорати раванди имтиҳонҳо дар ҳар маркази имтиҳонӣ комиссияи ҷамъиятӣ низ ғайриҷалб мекунанд, ки ҳайати онро мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳр ё ноҳияе, ки дар ҳудуди он маркази имтиҳонӣ амал мекунанд, муайян ва тасдиқ кардааст. Шумораи умумии шахсони ба ҳайати комиссияҳои ҷамъиятии ҳамаи марказҳои имтиҳонӣ дохилшуда соли ҷорӣ 143 нафарро ташкил медиҳад.

Тибқи қадвали тасдиқгардида рӯзи 1-уми июл 14261 докталаби дорои таҳсилоти миёнаи умумӣ (син-

фи 11-ум), ибтидоӣ ва миёнаи касбии гурӯҳи ихтисосҳои 1-ум (табиӣ ва техникӣ)-ро интиҳобкарда қисми А-ро месупоранд. Қисми А аз чор субтест иборат аст, ки барои гурӯҳи ихтисосҳои зикршуда фанҳои забони тоҷикӣ, математика, химия ва физикаро дар бар мегирад. Дар ин қисми имтиҳон доктала-

лаб субтести забони тоҷикиро ҳатман ба забони тоҷикӣ ва субтестҳои дигарро, вобаста аз забони имтиҳонсупорӣ, ки хангоми бақайдгирӣ интиҳоб кардааст, ба забони тоҷикӣ ё русӣ месупорад. Барои қисми А 220 дақиқа муқаррар шудааст.

Даври асосии имтиҳонҳо, тибқи қадвали баргузори имтиҳонҳо (даври асосӣ), то 7-уми июл идома меёбад: аз рӯйи қисми А вобаста аз ҳар яке аз гурӯҳҳои ихтисосҳо то 6-уми июл ва аз рӯйи қисми Б рӯзи 7-уми июл аст.

Барои докталабони дорои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ибтидоӣ ва миёнаи касбии гурӯҳи ихтисосҳои 5-ум (тиб, биология ва варзиш)-ро интиҳобкарда, бинобар аз шумораи ҷойҳои нишастӣ пешбинишуда дар синфхонаҳо зиёд будани шумораи ин докталабон, имтиҳонҳо (қисми А) ба тартиби зерин дар давоми 2 рӯз гузаронида мешавад:

- **рӯзи аввал** – барои докталабони забони имтиҳонсупориашон тоҷикӣ, ки рақамҳои назоратияшон бо рақами тоқ ба охир мерасад, инчунин, барои ҳамаи докталабони забони имтиҳонсупориашон русӣ;

- **рӯзи дуюм** – барои докталабони забони имтиҳонсупориашон тоҷикӣ, ки рақамҳои назоратияшон бо рақами ҷуфт ба охир мерасад.

Бо мақсади дар сатҳи зарурӣ баргузор кардани имтиҳони қисмҳои А (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумӣ) ва Б (имтиҳон дар заминаи таҳсилоти умумии асосӣ) дар шароити пахншавии бемории COVID-19 як қатор тадбирҳои иловагӣ ба нақша гирифта

шудаанд. Аз ҷумла, ҳар як маркази имтиҳонӣ бо мавод ва воситаҳои зарурӣ тибқи талаботи санитарияи гигиенӣ ва эпидемиологӣ таъмин карда шудааст.

Ҳар маркази имтиҳонӣ вобаста аз шумораи докталабону дигар шахсони дар маркази имтиҳонӣ ҳузурашон пешбини-

ваколатдори давлатӣ додааст;

- даъватнома;
- 2 дона ручкаи одии рангаш сиёҳ (рангҳои дигар иҷозат дода намешавад, зеро варакаи ҷавобҳои бо рангҳои дигар қайдшуда аз ҷиҳати технологӣ дуруст коркард намешавад);
- ниқоби тиббӣ.

Докталаб метавонад дар зарфи шаффоф барои худ оби нӯшокӣ орад.

2. Овардани ашёи зерин қатъиян манъ аст:

- ҷуздон, китоб, ҳар гуна навиштаҳо, дафтар, маводи иттилоотӣ;

- телефони мобилӣ ва дигар таҷхизоту воситаҳои алоқа ва ҳисоббарор (калькулятор, ноутбук, планшет ва ғайра).

3. Дар рафти имтиҳон қатъиян манъ аст:

- суҳбат ва ёрии расонидани докталабон ба ҳамдигар;

- бе иҷозати маъмури имтиҳон аз ҷой ҳестан ва ё дар синфхона рафтуомад кардани докталаб;

- додугирифтӣ докталабон варакаи ҷавобхоро байни ҳамдигар;

- ашё ва маводеро, ки истифодаашон дар имтиҳон мамнӯъ аст, бо худ доштани докталаб.

Агар докталаб талаботи мазкурро вайрон кунад, маъмури имтиҳон дар ин ҳусус санад тартиб дода, ӯро аз имтиҳон хориҷ мекунанд ва қори имтиҳонии докталаб аз эътибор соқит доништа мешавад.

Тибқи тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади таъмини ҳуқуқҳои шахсӣ ба арзёбии воқеӣ (объективӣ) ва ҳалли масъалаҳои баҳсталаби марбут ба тартиби гузаронидани имтиҳонҳо ба докталаб ҳуқуқи додани аризаи апеллятсионӣ дар шакли хаттӣ дар бораи вайрон кардани тартиби муқарраргардидаи баргузори имтиҳонҳо дода мешавад.

Аризаи апеллятсионӣ дар бораи вайрон кардани тартиби муқарраргардидаи баргузори ИМД бояд бо далелҳо асоснок карда шуда, рӯзи имтиҳон, то баромадан аз маркази имтиҳонӣ ба номи роҳбари маркази имтиҳонӣ пешниҳод карда мешавад.

Агар тартиби баргузори имтиҳонҳо вайрон карда шуда, ба натиҷаи имтиҳонсупорӣ докталаб таъсири манфӣ расонда бошад, ӯ бояд дар ин бора аризаи апеллятсиониро дар рӯзи имтиҳон аз маркази имтиҳонӣ набаромада пешниҳод намояд.

Қолаби аризаи апеллятсиониро дар бораи вайрон кардани тартиби муқарраргардидаи баргузори ИМД ба докталаб тибқи дархосташ роҳбари

маркази имтиҳонӣ медиҳад. Докталаб аризаро дар бораи вайрон кардани тартиби муқарраргардидаи баргузори имтиҳонҳо пур карда, ба роҳбари маркази имтиҳонӣ месупорад. Роҳбари маркази имтиҳонӣ уҳдадор аст, ки докталабро аз муҳлати баррасии ариза ва пешниҳоди натиҷаи он огоҳ намояд.

Комиссияи апеллятсионӣ ҳулоаи комиссияи қори маркази имтиҳонӣ ва маводи дахлдорро баррасӣ намуда, (1) дар сурати қонъ гардонидани аризаи апеллятсионӣ қарор қабул мекунанд, ки натиҷаи имтиҳони докталаб аз эътибор соқит доништа, ба ӯ барои супоридани имтиҳони иловагии дахлдор иҷозат дода шавад; (2) дар сурати беасос доништани даъвои докталаб қарор қабул менамояд, ки аризаи апеллятсионии докталаб рад карда, натиҷаи имтиҳони ӯ бетағйир мононда шавад.

Натиҷаҳои баррасии аризаҳо ва қарори қабулшуда бо протоколи баррасии аризаи апеллятсионӣ дар бораи вайрон кардани тартиби муқарраргардидаи ИМД ба расмӣ дароварда мешавад.

Комиссияи апеллятсионӣ докталаб ё намоёнҳои қонунии ӯро аз қарори қабулкардаи комиссия огоҳ месозад.

Ҷавобҳои дуруст (қалидҳо)-и саволу масъалаҳои тест дар давраи баргузори имтиҳонҳо ҳамаи рӯза пас аз анҷоми имтиҳонҳо дар сомонии Марказ ба нашр мерасанд. Ин ба докталаб имкон медиҳад, ки ӯ дар асоси нусхаи варакаи ҷавобхояш, ки дар кабинети инфиродияш гузошта шудаанд ва ҷавобҳои дуруст – қалидҳои саволу масъалаҳои тести дар сомонии Марказ нашршуда ҳолхояшро аз ҳар субтести имтиҳон мустақилона ҳисоб кунад. Ҳамчунин, то нашри варакаи ҷавобҳо дар кабинети инфиродияш докталаб метавонад бо истифода аз китобчаи тест, ки дар дасташ аст, ҳолҳои бадастовадашро мустақилона ҳисоб кунад.

Соли ҷорӣ низ, ҷун соли гузашта, раванди имтиҳонҳо аз ҳамаи марказҳои имтиҳонӣ тавассути камераҳои назоратӣ дар ҳолати бархат (онлайн) дар марказ пахш карда мешавад. Марказ барои он тамоми таҷхизоти заруриро дар ҳар як маркази имтиҳонӣ таъмин кардааст.

Эълони натиҷаҳои имтиҳонҳо (ҳол ва балҳои бадасто-вардаи ҳар яке аз докталабон ва ба озмуни тақсимот роҳ ёфтан ё наёфтани онҳо) соли ҷорӣ 20-уми июл ба нақша гирифта шудааст.

Дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №25-и ноҳияи Фархор сохтмони 10 синфхонаи иловагӣ ҷараён дорад.

▶ ДОВТАЛАБ

15 июни соли равон дар толори мактаби Президентӣ барои кӯдакони лаёқатманд дар шаҳри Кӯлоб қабули духтарону писарони шахру ноҳияҳои минтақаи Кӯлоб тибқи квотаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба муассисаҳои олии касбии ҷумҳурӣ дар соли 2021-2022 оғоз гардид. Нахуст суҳбатро бо довталабони ноҳияи Восеъ гурӯҳи корӣ бо роҳбарии муовини сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипло-

духтар ва 8 писар) ҷудо гардидааст. Шӯъбаи маорифи ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ ба озмун рӯйхати 90 нафар довталаб ва ноҳияи Фархор 86 нафар довталабро пешниҳод намудаанд, ки барои ҳар як ҷой 5 нафар довталаб рост меояд. Бояд қайд кард, ки довталабони шаҳри Кӯлоб ва ноҳияҳои Восеъ, Фархор, Мир Сайид Али Ҳамадонӣ ва Муъминобод ба озмун бо тайёрии ҳамаҷарафа омодагӣ дида,

243 нафар - соҳиби квота

мии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Наврӯз Мирзозода оғоз намуд. Шумораи квотаҳо дар соли таҳсили 2021-2022 барои ноҳияи Восеъ 7 ҷой барои духтарон ва 7 ҷой барои писарон ҷудо гардидааст. Шӯъбаи маорифи ноҳия барои озмун рӯйхати 84 нафар довталабро пешниҳод намуд, ки барои ҳар як ҷой 5-6 нафар довталаб рост меояд. Барои кластери 5 бошад, 6 нафар довталаб пешниҳод гардидааст. Тартиби баргузори суҳбат бо довталабони квотаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси саволномаҳои хаттӣ (тестӣ), ки аз рӯи гурӯҳи ихтисосҳо (кластер) бо забони давлатӣ таҳия ва тасдиқ гардидаанд, ташкил карда шуд. Ба довталаб вобаста ба равия ва ихтисоси интихобкардаашон имтиҳон аз фанни забони тоҷикӣ барои ҳамаи кластерҳо хатмӣ буда, боз аз ду фанни ихтисос суҳбат гузаронида мешавад. Ба ҳар як довталаб барои суҳбат 15 савол (5 савол аз ҳар як фанни таълимӣ) пешниҳод ва ҷавоби довталаб дар шакли хаттӣ пешниҳод мегардад. Бояд қайд кард, ки довталабони ноҳияи Восеъ бо тайёрии хуб ба озмун омода буданд. Аксаран довталабон аз фанҳои химия, биология, физика ва математика буданд, аз 15 саволи пешниҳодгардида, ба бештари онҳо ҷавоби мусбат дода, соҳиби 18-23 ҳол шуданд. Микдори квота барои ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ 18 ҷой (9 духтар ва 9 писар) ва Фархор 17 ҷой (9

саволҳои тестиро дар сатҳи зарурӣ ҳал намуданд ва аз тарафи намоёндагони муассисаҳои олии касбии кишвар ба онҳо баҳои хуб дода шуд. Мутаассифона, ҷавобҳои довталабони шаҳри Норақ ва ноҳияҳои Ховалингу Балҷувон суст буда, баҳои умумии ҷавобҳои тестӣ аз 13 балро ташкил медод. Дар даври асосии озмуни квота аз 14 нафар довталаб аз шаҳри Кӯлоб 1 нафар, Норақ 1 нафар ва ноҳияҳои Мир Сайид Али Ҳамадонӣ 1 нафар, Балҷувон 6 нафар ва Данғара 2 нафар ба Донишгоҳи алоҳида довталаб пешниҳод накарданд. Танҳо баъди дахлати комиссияи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даври иловагӣ озмун довталабонро пешниҳод карданд. Аз ноҳияи Балҷувон 1 нафар барои Донишгоҳи давлатии Данғара ва 2 нафар барои Донишгоҳи давлатии шаҳри Кӯлоб, ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ 1 нафар барои Донишгоҳи давлатии Хоруғ ва шаҳри Норақ 1 нафар барои Донишгоҳи давлатии забонҳо ба номи С.Улуғзода довталабон намерасиданд. Бояд қайд намуд, озмуни донишҷӯёне, ки тибқи квотаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ соли равон дохил гардидаанд, дар сатҳи баланд гузаронида шуда, 243 нафар соҳиби квотаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон шуданд.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

▶ ДАСТОВАРД

Ғолибон қадрдонӣ шуданд

Дар Театри вилояти ба номи Ато Муҳаммадҷонови шаҳри Бохтар бо иштироки ғолибони даври ҷумҳуриявии олимпиадаи мактабчагон ҷамъомад доир гардид.

Нахуст Фирӯза Шарифӣ, муовини раиси вилояти Хатлон аз сифати таълиму тарбия, шароити имконияти кору таҳсил дар соҳаи маорифи Хатлон ва дастовардҳои толибилмони муассисаҳои таълимӣ дар озмуну олимпиадаҳо ёдовар гардид. Гуфта шуд, ки тибқи қарорҳои дахлдор ба тасвибрасидаи раиси вилояти Хатлон ҳимояи рисолаҳои докторӣ ва номзади илм дар самти фан ва илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ ба олимону роҳбарони илмӣ онҳо (вобаста ба теъдодашон) мутаносибан дар ҳаҷми 10 ва 5 ҳазор сомонӣ, барои ҳимояи рисолаҳои докторӣ ва номзади илм ба кормандони соҳаи маориф ва омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ низ (вобаста ба теъдодашон) мутаносибан дар ҳаҷми 10 ва 5 ҳазор сомонӣ, ҷоизаҳои раиси вилояти Хатлон дар соҳаи маориф ба микдори 10 адад ҳар кадом дар ҳаҷми 5 ҳазор сомонӣ, стипендияҳои раиси вилояти Хатлон ба олимони эҷодкор ва

хонандагону донишҷӯёни аълоҳони муассисаҳои таҳсилоти олии миёна ва касбии ҳудуди вилоят бо шумораи 120 адад, дар маҷмӯъ, ба маблағи 252 ҳазор сомонӣ, стипендияҳои раиси вилояти Хатлон ба хонандагони аълоҳон ва навоҷу эҷодкори муассисаҳои таҳсилоти умумии шахру ноҳияҳои вилоят бо шумораи 70 адад, дар маҷмӯъ ба маблағи 168 ҳазор сомонӣ ҳамасола пешбинӣ карда мешавад. Тибқи қарори мазкур мукофоти ҳавасмандсозӣ ба хатмкардагони синфи 11, ки муассисаи таҳсилоти миёнаи умумиро бо медали тилло ва нуқра ва аттестати аълои универсалию равиявӣ хатм менамоянд, бо дарназардошти роҳбари муассисаи таълимӣ (вобаста ба шумораи хонандагони комёбшуда) мутаносибан дар ҳаҷми 10 ва 3 ҳазор сомонӣ, мукофотҳои ҳавасмандсозӣ ба ғолибони озмунҳои ҷумҳуриявии «Тоҷикистон - Ватани азизӣ ман», «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» ва «Илм - фурӯғи маърифат» дар сатҳи вилоят, дар маҷмӯъ, ба маблағи зиёда аз 400 ҳазор сомонӣ роҳандозӣ карда мешаванд.

Сипас, Тоҷиниссо Маҳмадова, директори Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъдодҳои Вазорати маориф ва илм дар бораи натиҷаи иштироки хо-

нандагон дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, таҳсили ҷавонон дар хориҷи кишвар ва талаботи он, шароити кории Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳои шахру навоҳии мамлакат, ҳамкорӣ бо волидон, фарқгузори дастовард ва иштироки толибилмони муассисаҳои таълимӣ вилояти Хатлон дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, дастгирӣ ва ҳавасмандгардонии омӯзгорон изхори назар кард.

Қайд гардид, ки дастовардҳои имсолаи сатҳи байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ шогирдонии муассисаҳои таълимӣ вилояти Хатлон (445 ҷойи ифтихорӣ) дар киёс ба соли 2019 (наздиқ ба 2 баробар - 178 адад) ва соли 2020 (зиёда аз 4 баробар - 344 адад) зиёд гардидааст, ки ин боиси ифтихормандӣ мебошад. Дастовардҳои болозикр аз рӯи намуни муассисаҳои таълимӣ ба мактабҳои намуни нав - 214 ҷойи ифтихорӣ; ба мактабҳои муқаррарӣ - 231 ҷойи ифтихорӣ мебошанд. Инчунин, вобаста ба фанҳои таълимӣ ба гурӯҳи фанҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ - 291 ҷойи ифтихорӣ; ба гурӯҳи фанҳои дақиқ, табиӣ ва риёзӣ - 154 ҷойи ифтихорӣ рост меояд.

С.АЗИЗӢ,
«Омӯзгор»

▶ ОЗМУН

“Беҳтарин роҳбари маҳфили сол” муайян гардид

Дар Маркази ҷумҳуриявии муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бори нахуст озмуни ҷумҳуриявии “Беҳтарин роҳбари маҳфили сол” баргузор гардид.

Муҳаммадҷовуд Саломӣён, муовини якуми вазири маориф

мувофиқ ба шартҳо, ба маҳорату истеъдоди роҳбарони маҳфил баҳогузорӣ намуда, ба Вилоят Болтуева - роҳбари маҳфили “Дастони моҳир”-и Маркази таҳсилоти иловагӣ ноҳияи Спитамен вилояти Суғд ҷойи якум, Сабзалӣ Зикруллоев - роҳбари маҳфили “Асбобҳои нафасӣ”-и

ва илми ҷумҳурӣ, ибраз дошт, ки чунин озмунҳо минбаъд ҳам дар баланд бардоштани мақому манзалати омӯзгор дар ҷомеа ва рушди қобилияти истеъдоди наврасон мақоми шоистаро иҷро хоҳад кард.

Умедҷон Сафарзода, директори Маркази ҷумҳуриявии муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ таъкид кард, ки мақсади баргузори озмун, дарёфт ва муаррифии омӯзгорони боистеъдод, навоҷу эҷодкор, қадрдонии меҳнати омӯзгор, баланд бардоштани мақоми ӯ дар ҷомеа ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадам мебошад.

Ҳайати ҳакамони озмун

маркази кӯдакон ва наврасони шаҳри Душанбе ҷойи дуюм ва Идибек Шарифов - роҳбари маҳфили “Географони ҷавон”-и Маркази таҳсилоти иловагӣ вилояти Хатлон ҷойи сеюмро сазовор донистанд.

Дар ҷамъбасти озмун иштирокчиён бо дипломҳои дараҷаи 1, 2, 3, «Ифтихорнома»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тухфаҳои хотиравӣ қадрдонӣ шуданд.

Ғолиби озмун бо нишони “Аълоҷии маорифи Тоҷикистон”, роҳхатҳои Иттифоқи касабаи кормандони соҳаи маориф ва илми ҷумҳурӣ қадрдонӣ шуданд.

▶ ММТ

Дар ҳамаи 8 маркази имтиҳонотии шахру ноҳияҳои минтақаи Кӯлоб даври асосии имтиҳонҳои марказонадашудаи қисми А барои довталабони гурӯҳи ихтисоси 1-5 (хатмкунандагони синфи 11) аз тариқи Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оғоз гардид. Тавре ки сардори баҳши раёсати ташкил ва идораи имтиҳон, таъмини иттилоот робита бо

Санҷиши дониш дар 8 маркази имтиҳонӣ

ҷомеа Сайвалӣ Мирзоалиев ибраз намуд, аз 1 то 7 июли соли равон бояд 16 ҳазору 86 нафар довталаби сабти номшудаи ИМД дар марказҳои имтиҳонотии шаҳри Кӯлоб, ноҳияҳои Восеъ ва Данғара имтиҳони тестӣ супоранд. Дар 8 маркази имтиҳонӣ 200 синфхона барои баргузори имтиҳонҳо омада гардида, бо истифода аз воситаҳои технологияи муосир ба роҳ монда шудааст. Дар марказҳои имтиҳонӣ 280 нафар корманди муваққатӣ дар вазифаҳои роҳбари маркази имтиҳонӣ, ёвари роҳбар, маъмури калон, маъмури имтиҳон ва бақайдгиранда баргузори имтиҳон ва назорати онро ба уҳда доранд. Дар даври аввали гурӯҳи имтиҳонҳои қисми А бо сабабҳои номаълум 1-2 %-и довталабон дар вақти муайянгардида иштирок карда натавонистанд. Довталабон аз гурӯҳи ихтисосҳои 1-5, ки фанҳои забони тоҷикӣ, математика, таърихи халқи тоҷик ва асосҳои давлат ва ҳуқуқ, химия, биология, физика, география, забони хориҷӣ, адабиёт (забони русӣ)-ро дар бар мегирад, имтиҳон супориданд. Иштироки воқеии довталабон пас аз баргузори имтиҳон муайян хоҳад шуд.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

► НИГАРОНИ

Истироҳатгоҳҳо ба қабули
кӯдакон омодаанд?

Тибки нақшаи раёсати маорифи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон, тобистони соли равон дар шаҳру ноҳияҳои минтақаи Кӯлоб 61 660 нафар кӯдаки яти-

23 муассисаи таълимӣ даври якуми лагерҳои фароғатӣ – таълимӣ бо фароғирии 800 нафар кӯдакону наврасон ба роҳ монда шудааст. Фароғати кӯдакону наврасон хуб ба роҳ монда шуда, ҷойи

му бепарастор, кӯдакон аз оилаҳои камбизоат ва кӯдакони солиму қобилиятнок дар лагерҳои беруназшаҳрӣ, варзишию солимгардонӣ, фароғатгоҳҳои наздимақтабӣ фаро гирифта мешаванд. Дар хусуси пардохти маблағҳо ба лагерҳои хонандагон дар шаҳри Кӯлоб, райси Шӯрои иттифокҳои касабии шаҳри Кӯлоб Исмон Ҳушвақтов чунин иброз дошт:

- То имрӯз аз тарафи Шӯрои иттифокҳои касабии вилояти Хатлон оид ба маблағҳо, ки ба чорабиниҳои солимгардонии кӯдакону наврасон дар истироҳатгоҳҳои тобистона пешбинӣ шудааст, ба ҳазинаи мо ягон дирам ворид нагардидааст. Аммо мо кӯшиш дорем, ки то пайдо шудани маблағи муайян барои истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасон, майдончаҳои беҳдошти саломатӣ ва лагери беруназшаҳрии «Шарора»-ро аз таъмири ҷорӣ бароварда, ба қабули истироҳаткунандагон омода созем. Директори лагери беруназшаҳрӣ А. Шарифов дар ин масъала чунин мегӯяд:

- Дар сметаи хароҷоти лагер барои таъмири ҷорӣ 30 ҳазор сомонӣ ҷудо шудааст. Мутаассифона, ҳуҷҷатҳо дар даст дари бинои шуъбаи молияи шаҳрро охурча намудему аз шуъбаи молияи шаҳр фақат як садо мебарояд: - маблағ пайдо шавад, мо ин масъаларо ҳал мекунем... А.Шарифов иброз дошт, ки лагер барои қабули мавсими имсолаи истироҳаткунандагон тайёр нест. Аз рӯзи 28-уми июн басти якуми истироҳати хонандагон дар фароғатгоҳҳо дар назди муассисаҳои таълимии шаҳру ноҳияҳои минтақаи Кӯлоб оғоз мегардад. Бояд кайд намуд, ки кӯдакони ятиму бепарастор, аз оилаҳои камбизоат ва хонандагони болаёқати муассисаҳои таълимии шаҳр интизорӣ мекашанд, ки кай онҳоро ба истироҳатгоҳҳо фаро мегирфта бошанд. Дар бораи фаъолияти лагерҳои истироҳатӣ-фароғатии назди муассисаҳои таълимии ноҳияи Восеъ, директори МТИ назди шуъбаи маорифи ноҳия Д. Шоиново чунин иттилоъ дод:

- Тибки қарори шӯрои шуъбаи маориф ва раёсати кумитаи иттифоқи касабии маорифи ноҳия дар назди 73 муассисаи таълимӣ ва 10 кӯдакитон майдончаҳои солимгардонӣ ва лагерҳои фароғатӣ-таълимӣ дар ҷаҳор баст ба нақша гирифта шудааст. Аз ҷумла, бояд ба лагерҳои томақтабӣ 350 нафар, наздимақтабӣ 750 нафар, истироҳатӣ-меҳнатӣ 270 нафар, варзишӣ-беҳдоштӣ 500 нафар, фароғатӣ – таълимӣ 3950 нафар ва муассисаҳои интернатӣ 750 нафар ва беруназшаҳрӣ 220 нафар хонанда фаро гирифта шаванд. Бояд кайд намуд, ки дар назди

бозӣ, китобхонӣ ва сайру гашт барои онҳо дар лагерҳо ташкил карда шудааст. Бояд тазаккур дод, ки то ба имрӯз аз тарафи шуъбаи молияи ноҳия, ташкилоту муассисаҳо ва соҳибкорони маҳаллӣ барои истироҳати кӯдакону наврасони ноҳия ягон маблағ ҷудо карда нашудааст. Дар баъзе муассисаҳои таълимии ноҳия директорони пешқадами дилсӯз дар ҳамкорӣ бо АВО-и муассисаҳои таълимӣ тавонистанд, ки барои истироҳату фароғати кӯдакону наврасон дар назди муассисаҳои таълимӣ аз рӯи имкониятҳои мавҷуда кӯдаконро ҷалб намоянд.

Вазъи омодагиҳо ва тайёрии истироҳатгоҳҳои наздимақтабӣ, майдончаҳои солимгардонии тобистонаи кӯдакону наврасон дар ноҳияи Фарҳор дар маҷмӯъ хуб аст. Дар муассисаҳои томақтабӣ 639 нафар, муассисаҳои интернатӣ 71 нафар, муассисаҳои таҳсилоти умумӣ 550 нафар, лагерҳои истироҳатӣ-меҳнатӣ 420 нафар, лагерҳои варзишӣ-беҳдоштӣ 280 нафар, ба лагерҳои фароғатӣ - таълимӣ 2490 нафар, лагерҳои истироҳатии беруназшаҳрӣ 127 нафар, дар маҷмӯъ, 4557 нафар кӯдакону наврасон ба истироҳату фароғат фаро гирифта мешаванд.

Солҳои охир барои истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасон дар ноҳияи Темурмалик диққати махсус зоҳир карда мешавад. Тибки нақшаи кори шуъбаи маорифи ноҳия имсол 5330 нафар кӯдакону наврасон ба истироҳат фаро гирифта хоҳанд шуд.

Мутаассифона, то имрӯз аз тарафи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия барои истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасон маблағ ҷудо нашудааст.

Солҳои охир ташкили истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасон дар ноҳияи Муъминобод низ беҳтар мегардад. Тибки нақшаи кори шуъбаи маорифи ноҳия дар 59 муассисаи таълимӣ 5460 нафар хонанда ба истироҳат фаро гирифта мешаванд. То имрӯз аз тарафи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия барои истироҳати хонандагон дар лагерҳо маблағ ҷудо карда нашудааст. Новобаста ба вазъи мавҷуда, кормандони шуъбаи маориф ва директорони муассисаҳои таълимӣ дар ҳамкорӣ бо АВО-и мактабҳо тавонистанд, ки истироҳати тобистонаи кӯдакону наврасонро дар назди муассисаҳои таълимӣ дар сатҳи зарурӣ ташкил намоянд.

Шариф АБДУЛҲАМИД,
«Омӯзгор»

► ХИМИЯ

Эълони «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» ғамхорӣ наватӣ ба соҳаи илму маорифи кишвар маҳсуб меёбад. Аз ин лиҳоз, мо-омӯзгорони химияро лозим меояд, ки раванди таълими ин фанро дар муассисаҳои таълимӣ бо гузаронидани таҷрибаҳои лабораторӣ, экскурсияҳо, маҳфилҳои химиявӣ ва дарсҳои иловагӣ ҷиддитар ба роҳ монем.

Яке аз вазифаҳои асосии муассисаҳои

ҳамроҳ намоянд, шишаи сиёҳ, хром илова карда шавад, шишаи сабз, оксиди оҳан илова намоянд, шишаи сурх, оксиди манган илова намоянд, шишаи кабуд ҳосил мешавад. Дар ҷараёни омӯзонидани мавзӯи истехсоли шиша омӯзгор бояд ҳиссаи М.В. Ломоносовро, ки нахустин бор истехсоли шишаҳои рангаро пешниҳод кардааст, кайд намояд. Инчунин, дар бораи сохт ва кори дастгоҳҳои шишабарорӣ, тарзи коркарди маҳсулоти хом, озмоншгоҳҳои химиявии

Шишаҳоро чӣ тавр ранг мекунанд?

таълимоти миёнаи умумӣ баланд бардоштани сифати таълим ва тарбияи меҳнативу ахлоқӣ ба ҳисоб меравад. Барои пиёда намудани ин мақсадҳо дар ҷараёни таълими химия шарҳ додани хусусиятҳои политехникии моддаҳо ва элементҳои ҷудогона аз манфиат ҳолӣ нест. Ин тарзи корбарӣ ба ҷаҳонбинии хонандагон вусъат бахшида, шавқу ҳаваси онҳоро нисбат ба химия зиёд мегардонад. Ҷиҳати инкишофи васеи донишҳои политехникии ба хонандагон

корхона, меҳнати муфиди коргарон ва оид ба касбу кори онҳо маълумот диҳад.

Яке аз маҳсулоти асосии баҳши сохтмон семент ба ҳисоб меравад. Дар истехсоли семент низ маҳсулоти хом карбонати калсий, бўр ва гил ба шумор мераванд. Омӯзгор бояд ба хонандагон фаҳмонад, ки барои чӣ «Портланд семент» мегӯянд. Ин навъи семент бори аввал дар шаҳри Портланд истехсол шудааст, аз ин рӯ, онро «Портланд семент» ном мебаранд. Пас аз шарҳ

додани маълумот оид ба ҷараёни кори истехсолоти химиявӣ ҳеле муҳим аст. Карбонати калсий маҳсулоти хоми муҳим ва серсоха ба ҳисоб меравад. Барои истехсоли шиша реги кварсӣ, сода ва карбонати калсийро дар ҳарорати 1.5000 С гарм мекунанд. Силикатҳои натрий ва калсийи ҳосилшударо бо рег мегудозанд, ки дар натиҷа шиша ҳосил мешавад. Омӯзгор ба хонандагон шарҳ медиҳад, ки агар ба шиша оксидҳо ё элементҳои рангдор илова карда шаванд, шиша ранги гуногунро мегирад, аз ҷумла, агар сулфур илова намоянд, ранги шиша зард мешавад. Агар оксиди мис

додани марҳалаҳои фаъолияти корхонаи сементбарорӣ, коркарди маҳсулоти хом ва монандию фарқияти онро аз корхонаи шишабарорӣ нишон додан лозим аст. Карбонати калсий ва реги кварсӣ маҳсулоти хоми истехсоли хишти силикатӣ низ ба ҳисоб мераванд. Марҳалаҳои кори туннелҳои хиштпазӣ, коркарди маҳсулоти хом ва тарзи хушк кардани хишт низ бояд ба хонандагон ба забони содаву раван фаҳмонида шавад.

Баҳодур ЗИЁЕВ,
омӯзгори химия,
шаҳри Истаравшан

► ТАШАББУС

Бознигарӣ ба
номгузори таълимгоҳҳо

Иҷлосияи Маҷлиси вакилони халқи ВМКБ масъалаи «Оид ба номгузорӣ, дигар кардани номи корхонаҳои давлатӣ, фурудгоҳҳо, ташкилоту муассисаҳо, таълимгоҳҳо, инчунин, объектҳои физикию ҷуғрофӣ ва масъалаҳои сохти марзӣю маъмурий» - ро мавриди муҳокима қарор дод. Дар иҷлосия қарорҳои пешниҳодкардаи Маҷлиси вакилони халқи ноҳияи Рошткалба «Дар бораи номгузорӣ намудани муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 18-и деҳаи Барчангал ба номи доктори илмҳои филологӣ, профессор Шодихон Юсуфбеков ва номгузорӣ намудани муассисаи таҳсилоти асосии умумии № 1-и деҳаи Хабост ба номи иштирокчи Чанги Бузурги Ватанӣ Ниёзмамад Мирзоқандов, қарори пешниҳодкардаи Маҷлиси вакилони халқи ноҳияи Мурғоб «Дар бораи иваз намудани номи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 9-и ба номи Манас ва номгузорӣ намудани он ба номи ходими давлатӣ Адилбек Атабоев ва қарори пешниҳодкардаи Маҷлиси вакилони халқи ноҳияи Дарвозро «Дар бораи номгузорӣ намудани муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии № 16-и деҳаи Клуббаи Боло ба номи собиқадори меҳнат, Аълочи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Идӣ Фатхуллоев тасдиқ карда шуданд.

Вакилони Маҷлиси вакилони халқи ВМКБ лоиҳаи қарорҳои зикршударо яқдилона ҷонибдорӣ намуданд.

Бо шарофати Истиқлоли давлатии Тоҷикистон дар ВМКБ муассисаҳои шакли нави таҳсил бо муваффақият амал карда истодаанд, ки мактаби Президентӣ барои хонандагони соҳибистеъдод, литсейи Оғохон, Нахустин хатмкардагони донишгоҳ

гимназияи хусусӣ, мактаби таҳсилоти давомдори ДОМ, Донишгоҳи Осӣи Марказӣ аз ҳамин қабиланд.

Имсол Донишгоҳи Осӣи Марказиро бори нахуст 57 нафар донишҷӯ аз рӯи таҳассуси хифзи муҳити зист, истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ, иктисоди ҷаҳонӣ хатм намуданд.

Аз 140 нафар донишҷӯи Донишгоҳи Осӣи Марказии шаҳри Хоруғ 70 % аз Ҷумҳурии Тоҷикистон ва боқӣ аз кишварҳои Қирғизистон, Сурия, Россия, Африқо ва Покистон мебошанд.

Ҷ. ҚОЗИБЕКОВ,
«Омӯзгор»

Муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №9-и шаҳри Душанбе мавриди баҳрабардорӣ қарор мегирад.

► БАРАСӢ

Чанде пеш дар ҷаласаи мушовараи Вазорати маориф ва илми кишвар ҳисоботи сардори раёсати маорифи ВМКБ дар соли 2020 ва семоҳаи аввали соли 2021 шунида шуд. Баъд аз ҷаласаи мушовара тасмим гирифтём, ки доир ба вазъи соҳаи маориф дар ВМКБ, мушкilot ва дастовардҳои маорифчиёни вилоят бо сардори раёсати маорифи вилоят Одинашо Мардов сӯҳбате анҷом диҳем.

- Табиист, ки фаъолияти ҳар соҳа аз маблағгузори он вобаста аст. Аз ин рӯ, нахуст мехостем доир ба вазъи маблағгузорӣ, инчунин, рафти сохтмону азнавсозии муассисаҳои таълимии вилоят андишаҳои худро ибраз меошметед.

- Дар соли 2020 барои рушди соҳаи маорифи ВМКБ 139 925 145 сомонӣ пешбинӣ гардид, ки нисбат ба соли 2019 6 800 185

дар кадом сатҳ қарор дорад?

- Тибқи маълумоти оморӣ дар вилоят 25119 нафар кӯдаки синни то 5-сола мавҷуд аст, ки аз ин теъдод 2144 нафар ба кӯдакистон ва 6491 нафар ба марказҳои рушди барвактии кӯдак фаро гирифта шудаанд. Ҳамзамон, 16488 нафар кӯдаки синни томактабӣ имрӯзҳо ба кӯдакистонҳо фаро гирифта нашудаанд.

Баҳри амалӣ гардонидани

рун мондани хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят умуман ба қайд гирифта нашудааст.

Дар муассисаҳои таҳсилоти умумии вилоят 5711 нафар омӯзгор (3517 нафар зан) ба кори таълиму тарбия машғул мебошанд.

Дар соли 2020 ба шӯъбаҳои маорифи шаҳр ва ноҳияҳои вилоят 368 нафар мутахассиси ҷавон фиристонида шуданд, ки аз онҳо 307 нафар ба ҷойи кор ҳозир шуданд ва аз теъдоди зикршуда 82 нафарашон хатмкунандагон тибқи квотаи Президентӣ мебошанд. Аз теъдоди мутахассисони ҷавон 94 нафар ба ҷойи кор таъмин ва 73 нафар дар навбат

умумии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят тариқи Маркази миллии тестӣ ба қайд гирифта шуданд.

Дар семоҳаи аввали соли 2021

донишгоҳ ва донишқадаҳои олии дохил ва хориҷи кишвар дохил шудаанд, ки ин, албатта, шоиистаи таҳсин аст.

- Устод, дар рафти ҷаласаи ҳайати мушовара доир ба фаъолияти муассисаҳои зертобеираёсат-марказҳои технологияи информатсионӣ, коммуникатсионӣ, таҳсилоти иловагӣ, дарёфт ва рушди истеъдодҳо ва фаъолияти академияи хурди илмҳо маълумот додед, ки фаъолияти назаррас доранд. Ҳамзамон, чиҳати рушди соҳа дар вилоят чанд пешниҳод низ ироа доштед, ки аз ҷониби иштирокдорони ҷаласа ҳамовозии бештаре пайдо кард. Мехостам, чанде аз онро номбар мекардед.

- Дуруст қайд кардед, ки дар

Уфуқҳои дурахшони маорифи Бадахшон

сомонӣ ё 5 % зиёд мебошад. Дар соли 2021 барои рушди соҳаи маорифи вилоят 159 млн сомонӣ пешбинӣ гардид, ки нисбат ба соли 2020 19 млн сомонӣ ё 14% зиёд аст. Маблағи зикргардида барои таҳкими заминаи моддӣ – техникаи муассисаҳои таълимӣ-тарбиявии вилоят равона карда шуда, дар самти сохтмону таъмири муассисаҳои соҳа низ корҳои назаррасе анҷом дода шуда истодаанд.

Ба ифтихори ҷашни 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз тамоми сарчашмаҳои маблағгузорӣ 11 муассисаи таҳсилоти умумӣ бо маблағи 31 млн 594 ҳазор сомонӣ барои 1505 ҷойи нишаст сохта, мавриди истифода қарор дода шуд.

Муассисаи таҳсилоти умумии ибтидоии №28–и деҳаи Пошхари ноҳияи Дарвоз, ки хонандагонаш баъди хатми синфи 4 10 километрро тай карда, ба деҳаи дигар барои таҳсил мерафтанд, ба муассисаи таҳсилоти умумии асосӣ табдил дода шуд.

Дар соли 2021 аз тамоми сарчашмаҳои маблағгузорӣ сохтмони 3 муассисаи таҳсилоти томактабӣ ва 6 муассисаи таҳсилоти умумӣ бо маром идома дорад, ки арзиши харҷномавии онҳо 40 млн 930 ҳазор сомони ро ташкил медиҳад.

Инчунин, дар асоси супориши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар 4 соли охир дар шаҳр ва ноҳияҳои вилоят 54 муассисаи таҳсилоти умумӣ азнавсозӣ ва аз таъмири асосӣ бароварда шуд ва корҳо дар ин самт идома доранд.

- Имрӯзҳо Ҳукумати кишвар ба фарогирии кӯдакон ба муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ тавачҷуҳи хос зоҳир намуда истодааст. Вазъи фарогирии кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ дар ҳудуди вилоят

ни Барномаи давлатии рушди соҳаи томактабӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2025 раёсати маорифи вилоят дар ҳамкорӣ бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шарикони рушд, аз ҷумла, бо дастгирии Фонди тоҷикистони Оғохон 260 адад, ЮНИСЕФ 25 адад, Институти “Ҷамъияти кушода”-и Бунёди мадад дар Тоҷикистон 9 адад, Фонди Рупонӣ 1 адад ва сохибкорон 2 адад, ҷамъ 297 адад маркази инкишофи барвактии кӯдакони синни томактабӣ дар назди муассисаҳои таҳсилоти умумии вилоятро ташкил намуд. Дар ин марказҳо 6491 нафар кӯдак таълиму тарбия гирифта истодаанд ва ба таълиму тарбияи онҳо 497 нафар омӯзгор – мураббӣ машғуланд, ки 90%-и онҳо аз курси тақмили ихтисос гузаштанд. Дар маҷмӯъ, дар ВМКБ фарогирии кӯдакони синни 1-6-сола 33,4 фоиз ва кӯдакони 3-6-сола 41,9% -ро ташкил медиҳад.

- Оё дар вилоят ҳолатҳои аз таҳсил дур мондани хонандагон вучуд доранд? Таъминоти мутахассисони ҷавон бо кор чӣ гуна аст? Дар умум, вазъи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар кадом сатҳ қарор дорад?

- Ҳодисаи аз таҳсил бе-

қарор доранд ва ҳуҷҷатҳои 116 нафар бозпас гардонидани шуда, 16 нафар чиҳати идомаи таҳсил ба магистратура дохил шуда, 8 нафар ихтиёран ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳ сафарбар карда шуданд.

Норасоии кадрҳои омӯзгорӣ бештар дар ноҳияи Дарвоз (19 нафар), Рошткалға (10 нафар), Мурғоб (5 нафар), Ванҷ (4 нафар) ба назар мерасад. Норасоии омӯзгорон аз фанҳои забони англисӣ, забони русӣ, математика, технологияи иттилоотӣ буда, сабаби асосӣ кам будани сарбории фан, дурии роҳ ва албатта, мавҷуд набудани шароити зист мебошад. Дар умум, дар миқёси вилоят 38 нафар омӯзгор намерасад.

- Дохилиаҳои хатмкунандагон муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ба муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ дохил ва хориҷи кишвар чӣ гуна аст?

- Тибқи маълумоти Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли таҳсили 2019–2020 аз теъдоди 2691 нафар хатмкунанда 2275 нафар аз қайди Маркази миллии тестӣ гузаштанд, ки дар маҷмӯъ 84,5 фоизро ташкил медиҳад. Илова ба ин, 90 нафар хонандаи синфи 9–и муассисаҳои таҳсилоти

аз теъдоди 2630 нафар хатмкунандагон синфи 11–и муассисаҳои таълимии вилоят 2134 нафар ё 81,1 фоиз аз қайди Маркази миллии тестӣ гузаштанд.

Барои соли таҳсили 2019-2020 ба хонандагонии муассисаҳои таълимии ноҳияҳои вилоят 152 адад квотаи Президентӣ ҷудо гардид, ки ин теъдод мутаносибан ба ноҳияҳо ҷунин аст: ноҳияи Дарвоз 18 адад, Ванҷ 23 адад, Рӯшон 23 адад, Шугнон 17 адад, Рошткалға 21 адад, Ишқошим 26 адад ва барои ноҳияи Мурғоб 25 адад.

Инчунин, 40 адад квотаи Президентии иловагӣ барои хатмкунандагонии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷамоати деҳоти Язғуломи ноҳияи Ванҷ ва 10 адад квотаи иловагӣ ба ноҳияи Рошткалға ҷудо гардидааст.

Ба донишгоҳҳои хориҷи кишвар 173 нафар дохил гардиданд, ки аз шаҳри Хоруғ 83 нафар, Дарвоз – 4, Ванҷ – 2, Рӯшон – 5, Шугнон – 18, Рошткалға – 5, Ишқошим – 8 ва Мурғоб – 50 нафарро ташкил медиҳанд.

Дар маҷмӯъ, соли 2020 аз 2691 нафар хатмкунандаи муассисаҳои таълимии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят 1813 нафар тариқи Маркази миллии тестӣ, 187 нафар тариқи квотаи Президентӣ, 173 нафар ба хориҷи кишвар, 12 нафар ба муассисаҳои кудратӣ, 210 нафар ба коллеҷи омӯзишгоҳҳо, ҷамъ 2293 нафар ба муассисаҳои таҳсилоти олии миёнаи касбӣ ва курсҳои дарозмуддат дохил шуданд, ки 88,9 фоизро ташкил медиҳад.

Инчунин, таҳлилҳо нишон доданд, ки аз 42 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят (Шугнон 16 мактаб, Ишқошим 7 мактаб, Рошткалға 7 мактаб, Хоруғ 5 мактаб, Дарвоз 5 мактаб ва Рӯшон 2 мактаб) сад фоизи хатмкунандагон синфи 11 ба

ҷаласа пешниҳодҳои зиёдеро манзури иштирокдорон кардем ва боиси хушнудист, ки чиҳати дар амал татбиқ намудани чанде аз он вазири маориф ва илми кишвар ба масъулин дастуру супоришҳои мушаххас доданд. Пурра гардонидани воҳидҳои корӣ дар дастгоҳи марказӣ ва кабинетҳои методии назди раёсати маорифи вилоят, дастгирии мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят ва шаҳру ноҳияҳо дар амалӣ намудани барномаҳои давлатии соҳавӣ ва қарорҳои Ҳукумати кишвар, фароҳам овардани шароит ба омӯзгорони ҷавон аз тарафи раисони шаҳр ва ноҳияҳо, дастгирии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, махсусан, мактабҳои типӣ нав дар фасли зимистон ва таъмин бо ангишт, азнавсозии бинои шӯъбаи маорифи ноҳияи Мурғоб, бо дарназардошти талаботи сокинон сохта ба истифода додани муассисаҳои таълимии шакли нав дар ноҳияҳои Шугнон, Рошткалға, Рӯшон ва шаҳри Хоруғ бо ташкили хобгоҳ барои кӯдакон аз деҳоти дурдаст аз ҷумлаи пешниҳодоте буд, ки гуфтем.

Ҳамзамон, яке аз мушкilotи асосӣ дар ноҳияи Мурғоб таъмини муассисаҳои таълимӣ бо омӯзгорони фанни забони давлатӣ мебошад. Аз ин рӯ, пешниҳод доштам, ки ба таври истисно бо ҷорӣ намудани имтиёзҳои мушаххас, аз қабилӣ иловапулӣ ба музди меҳнат ё эътирофи намудани фаъолияти дусолаи омӯзгорӣ баробар ба хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ ва додани имтиёз аз дигар минтақаҳои кишвар ба ноҳияи Мурғоб омӯзгорон ба кор фирисода шаванд.

- Ташиққур барои сӯҳбат.

Мусоҳиб
Эҳсонӣ ХУШБАХТ

► ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Ҷамъбасти даври вилоятӣ озмуни “Мураббии сол-2021”

Дар вилояти Хатлон даври вилоятӣ озмуни «Мураббии соли Тоҷикистон» баргузор гашт.

- Даври вилоятӣ озмун бо иштироки мураббӣҳои бехтарини 25 шаҳру ноҳияи вилоят баргузор карда шуд, - гуфт Малика Шукрзода, муовини сардори раёсати маорифи вилояти Хатлон. - Дарёфт ва муаррифӣ намудани мураббӣ-

ёни боистеъдоду навоар ва эҷодкор, дастгирӣ ва ҳавасмандгардонӣ, ташаққули қобилияту фаъолияти эҷодии онҳо, тақмили донишу маҳорати касбӣ ва паҳн кардани таҷрибаи пешқадами педагогӣ, кадрдонии меҳнати онҳо яке аз ҳадафҳои муҳими озмун махсуб мешавад.

Дар иҷрои шартҳои муайяншуда – ҳисоботи мураббияҳо дар бораи фаъо-

лияти педагогӣ, саволу ҷавоб аз рӯйи санадҳои меъёрию ҳуқуқии соҳа, таҳлилу баррасии ҳолатҳои равонӣ-педагогӣ, гузаронидани машғулияти таълимӣ, баргузори мизи мудаввар, тасвир ва сохтани мавод тибқи мазмуни раванди таълиму тарбия иштирокдорон фаъолияти хуб нишон дода, ҳунару маҳорат ва донишу малакаи худро нишон доданд.

Аз миёни 25 нафар иштирокдори озмун Мунира Ризоева, мураббии муассисаи томактабии №20-и шаҳри Бохтар, соҳиби ҷойи аввали даври вилоятӣ озмун ва роҳхат ба даври ҷумҳуриявӣ гардид.

С. АЗИЗӢ,
«Омӯзгор»

Моҳи август бастан навбатии вакцинаи «AstraZeneca» ба Тоҷикистон ворид карда мешаванд.

► ПЕДАГОГИКА

Яке аз сифатҳои муҳиме, ки бояд дар кӯдак инкишоф ва ташаккул ёбад, меҳнат аст. Меҳнат ғайрияти бошуро, мақсаднок, эҷодии шахс мебошад, ки ба қонеъ кардани ниёзҳои моддӣ ва маънавӣ, ташаккули неруҳои муҳими ҷисмонӣ ӯ, инчунин, сифатҳои ахлоқияш равона карда шудааст.

Таълими меҳнатии кӯдак аз ташаккули ғояҳои ибтидоӣ дар бораи вазифаҳои меҳнатӣ дар оила ва мактаб оғоз меёбад. Меҳнат воситаи зарурӣ ва муҳими ташаккули шахсият дар маҷмӯъ мебошад. Ғайрияти меҳнатӣ бояд талаботи табиӣ ҷисмонӣ ва зеҳнии мактаббачагон гардад. Таълими меҳнат бо таълими политехникии донишҷӯён зич алоқаманд аст, дониши асосҳои технологияи муосир, техноло-

Меҳнат чист?

гия ва ташкили истеҳсолоти меҳнат ба инкишофи ҷисмонӣ инсон таъсири судманд мерасонад. Кор дар истеҳсолоти муосир омӯзиши васеи таълимию техникӣ,

қобилияти зуд азхуд кардани технологияи нав, қобилияти оқилона ва такмил додани амалии меҳнатиро талаб мекунад.

Сифатҳои шахс, ки ба тарбияи онҳо бояд дар оила кӯшишҳо ба ҳарч дода шаванд, ростқавлӣ, бовиҷдонӣ ва боодобӣ мебошанд. Меҳнати ҳалол воситаи асосии ба даст овардани муваффақият дар ҳаёт эътироф шудааст. Шуури меҳнатӣ дар натиҷаи огоҳии одамон аз аҳамияти иҷтимоӣ ва шахсии меҳнат ба вучуд омада, инкишоф меёбад. Ба таъбири маъруф, меҳнат манбаи мавҷудияти инсон ва ҷомеа, манбаи неъматҳои моддӣ ва маънавӣ мебошад. Меҳнат ва инсон аз якдигар ҷудонопазиранд.

Мазмунӣ шуури меҳнатӣ таҷрибаи истеҳсолӣ: дониш, маҳорат ва малакаи касбӣ мебошад.

Меҳнати ҷисмонӣ дар оила

ва мактаб омилҳои муҳимтарини рушди маънавӣ, тарбияи ҳислатҳои олии ахлоқӣ маҳсуб меёбад.

Бо дарназардошти он, ки тарбияи меҳнатӣ на танҳо дар мактаб, балки дар оила низ амалӣ карда мешавад, ба маъноӣ васеъ ҳадафи онро чунин муайян кардан мумкин аст: муносибат ба тарбияи шахрванд; ташаккул додани самтҳои устувори ҳаёт; инкишоф додани қобилиятҳои эҷодӣ, сифатҳои зеҳнӣ, психофизиологӣ ва ҷисмонӣ инсон, ки барои ғайрияти муваффақонаи меҳнатӣ дар ҳама гуна соҳаҳои истеҳсолоти ҷамъият заруранд.

Шакармо СУРИЕВА,
ҳодими калони илмӣ
шӯъбаи фанҳои технология
ва меҳнати Пажӯҳишгоҳи
рушди маориф ба номи
Абдурахмони Ҷомӣ

► АНДЕША

Солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон карда шуд.

Президенти мамлакат изҳор намуданд, ки бояд «назорати азхудкунии донишҳои замонавиро пурзӯр намуда, наврастони ҷавонро ба мутолиаи китобҳои бадеиву илмӣ ташвиқ намоянд, қобилияти эҷодии онҳоро тақвият бахшанд ва ба таълими фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ тавачҷуҳи бештар зоҳир намоянд».

Омӯзиши фанҳои дақиқ - муҳим

Рӯй овардан ба илмомӯзӣ ва баҳусус, илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ худ қадами устуворест барои рушди босуботи иқтисодии мамлакат ва таъмини рақобатпазирӣ кишвар дар арсаи ҷаҳон.

Дар таърихи тамаддуни Аҷам мафҳуми илм нисбатан васеъ буд: илм дар баробари дониш ба маънии маълумот, огоҳӣ, малакаву маҳорат ва пеша истифода мешуд. Гузаштагони мо то оғози солҳои бистуми қарни гузашта дар баробари илмҳои риёзӣ (илмҳои адад-арифметика, алҷабру муқобила-алгебра, ҳандаса-геометрия, ҳайат-астрономия, ҷарри асқол-механика) илмҳои табииро низ илм меҳонданд.

Шоҳиди онем, ки чи гуна офатҳои табиӣ ба сари инсон меоянд, ҳазорон нафар инсонҳо ҷонашонро аз даст додаанд, миллионҳо нафар аз хурӯҷи бемориҳои вирусӣ ва нарасидани оби ошомиданӣ дар азобанд. Инсон бо вучуди он ҳамаи қудрати тавоноие, ки дорад, офатҳои табиӣ-заминларза, тӯфонҳои баҳрӣ ва монанди инро пешгирӣ карда наметавонад. Ӯ дар муқобили офатҳои заминуи осмонӣ тамоман очиз аст. Гузашта аз ин, қисми зиёди рӯйдодҳои хатарноки замони мо дар натиҷаи ғайрияти илман ва ахлоқан норавои худӣ одамон рух медиҳад.

Аҳмади Дониш барҳақ мегуфт, ки одамон барои обод кардани ин дунё офарида шудаанд, вазифаи қудсии онҳо тамаддунсозии оқилонаро одилона аст.

Мо бояд ин табиати зеборо ҳифз кунем, чунки нафаси тозаӣ мо аз ҳамин табиат вобаста аст. Мақсади асосии 20-солаи рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар он аст, ки ҳамаи мо шахрвандон дониши дақиқ дошта бошем ва наслҳои ояндаҳо барои обод кардани кишварамон омода созем.

Хушбахт АЗИЗБЕКОВ,
омӯзгори математикаи
мактаби №7-и шаҳри Хоруг

► ТАҲСИЛОТИ ИЛОВАҒӢ

Тақвияти муҳаббат ба забони тоҷикӣ

Омӯзиши забони модарӣ, эҳтирому пос доштани мероси гузаштагон ва ба наслҳои ояндаи поку беолоиш интиқол додани он вазифаи ҳар як соҳибзабон аст. Аз ин рӯ, ба омӯзгорони забони тоҷикӣ зарур аст, ки ба хонандагон дилеҷзона, бо ҳисси баланди масъулият муносибат намуда, дар замири онҳо меҳру муҳаббат ба меҳану миллат, эҳтироми ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ, аз ҷумла, дӯст доштани ҳифз кардани забон, ҳат, адабиёт ва таърихи гузаштаи хешро бедор намоянд.

Дуруст аст, ки дарси ҳар як омӯзгори забони тоҷикӣ пур аз панду андарз, ифтихори миллӣ ва ҳисси ватанпарастист, вале ташкилу гузаронидани корҳои беруназсинфӣ, аз ҷумла, бо роҳнамоии устодони таҷрибадор гузаронидани маҳфили чорабинӣҳои гуногуни умумимактабӣ омӯзгорро ба ҳадаф наздиктар месозад. Ташкил ва гузаронидани корҳои беруназсинфӣ аз фанни забони тоҷикӣ намудҳои гуногунро дар бар мегирад, ки боварӣ дорем ҳар як омӯзгори ин фан аз онҳо ба хубӣ огоҳ аст.

Маҳфили забони тоҷикӣ ба тақмили донишҳои грамматикӣ, меъёри талаффузи адабӣ, малақаҳои

имлоии пунктуатсионӣ, таркиби луғавии забон, нутқи мураттаби шифохино хаттии хонандагон муносибат мекунад.

Рохбари маҳфил аз ҷониби маъмурияти мактаб интихоб гардида, шумораи аъзои маҳфил набояд аз 14-15 нафар зиёд бошад. Роҳбари маҳфил бояд омӯзгори донишманд, соҳибтаҷриба ва дар муассиса соҳиби эҳтироми ҳамагон бошад, зеро ба таъкиди профессор С.Шербоев «хонандагон аввал роҳбари маҳфил ва баъд хели маҳфилро интихоб менамоянд».

Агар мо маҳфили фанниро аз синфи V ташкил намоем, ниҳоят оқилона аст, зеро дар натиҷа меваҳои шахдбори он моро ширинком хоҳад кард. Бояд қайд кард, ки маҳфили забони тоҷикӣ аз рӯи нақшаи пешакӣ тасдиқшуда моҳе як ё ду маротиба гузаронида мешавад. Мавзӯҳои, ки дар нақшаи корӣ аз тарафи роҳбари маҳфил ҷой дода мешаванд, бояд дар ҳузури аъзои маҳфил ба муҳокима гузошта шуда, фикру ақидаҳои онҳо низ ба инобат гирифта шаванд. Интиҳоби мавзӯ ё худ тартиб додани нақшаи кор аз роҳбари маҳфил масъулияти баландро тақозо намуда, дар ғайрияти яқсолаи

ӯ марҳилаи аз ҳама мураккаб ба шумор меравад. Ҳамчунин, роҳбари маҳфил метавонад ба аъзои худ мавзӯҳои ҷудогона пешниҳод намуда, то охири соли хониш муҳлат диҳад, ки хонанда вобаста ба мавзӯи гирифтааш мавод ҷамъоварӣ карда, онҳоро таҳлил ва андешаҷӯиро иброн намоянд.

Барои намуна чунин мавзӯҳои пешниҳод кардан мумкин аст:

1. Рӯбардор кардани калимаҳои овозҳои ташдиддор аз фарҳанги забони тоҷикӣ.
2. Ҷамъоварӣ намудани калимаҳои шевагии маҳали худ.
3. Ҷамъ овардани фразеологизмҳо ва шарҳи онҳо.
4. Тартиб додани рӯйхати номҳои дарёҳои Тоҷикистон.
5. Рӯбардор кардани калимаҳои аслан тоҷикӣ аз «Фарҳанги забони тоҷикӣ».

Дар заминаи кори хуби аъзои маҳфили забони тоҷикӣ дар мактаб ғӯшаи маҳфили забони тоҷикӣ таъсис дода, онро «Забоншиносии ҷавон» ном гузоштан ниҳоят бамаврид аст.

Ҷамила МАҶИДОВА,
омӯзгори мактаби №14,
ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ

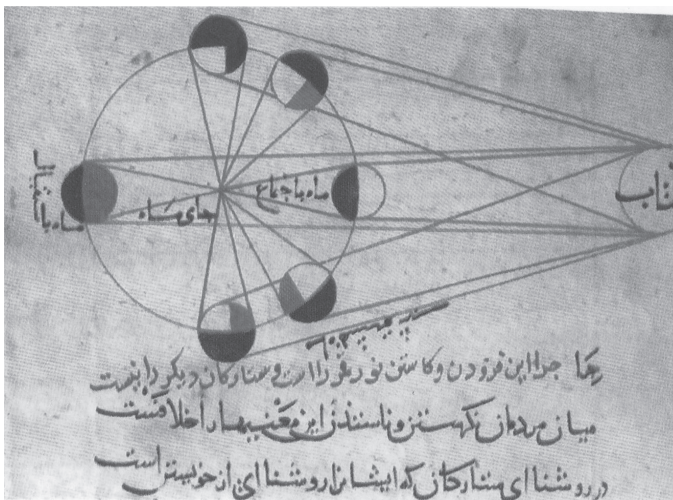
► НУҶУМШИНОСӢ

Берунӣ - нобиғаи замон

ЮНЕСКО таҷлили 1050-солагии олимони асри-миёнагии тоҷик Абӯрайҳони Беруниро маъқул донист.

Абӯрайҳони Берунӣ яке аз олимони ва мунаҷҷимони машҳури тоҷик ба шумор меравад. Ӯ аввалин олимост, ки дар атрофи Офтоб давр задани Заминро исбот кардааст. Олим пайдоиши ҳаёт, тағйирот ва инкишофи онро ба қонунҳои вобаста медонист, ки онҳо байни Замину Офтоб ва муҳити атрофи сайёраамон амал мекунад.

Беш аз 180 асар дар бораи нучумшиносӣ навиштааст.

Андозаи Заминро ҳамин хел дақиқ намуд, ки аз ҷенкунии замони муосир ҳамагӣ 110 км фарқ дошт.

Офтобро ҷонҳои як ҷисми рӯхонӣ (ҳаёӣ) меҳонистанд, Берунӣ онро як ҷисми нурафкан ва шуълаҳои онро пораҳои сӯзон номида буд. Байзашакл (тухмшакл) будани сайёраҳоро аниқ карда, аввали асри XI рисолаеро дар бораи солшуморӣ ва муайян кардани андозаҳои замин ба таъби расонидааст.

С.САБУРОВ,
омӯзгори гимназияи
давлатии №1-и
ноҳияи Мир Сайид
Али Ҳамадонӣ

Дар ноҳияи Роштқалъа бинои маъмурии Неругоҳи барқи обии «Себзор» ба истифода дода шуд.

► ИҶТИМОИЁТ

Мушкилоти оиладорӣ ва роҳҳои бартарафсозии онҳо

Баробарҳукукии падару модар нисбат ба фарзанд дар Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба танзим дароварда шудааст. Қисми якуми моддаи 61-уми кодекс муқаррар менамояд, ки падару модар нисбат ба фарзандонашон ҳуқуқу уҳдадориҳои баробар доранд. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд” ба он мусоидат мекунад, ки тарбияи фарзанд дар рӯҳияи инсондӯстӣ, ифтихори ватандорӣ ва эҳтироми арзишҳои миллӣ амалӣ гардад.

Масъалаи пайдорӣ ва рушду мустаҳкамии оила чун мавзӯи муҳими демографӣ вазифаи ҳамагон аст. Бояд дар тақдир сарнавишти оилаҳои ҷавон бета-раф набошем ва агар лозим шавад, дар ҳама ҳолат ёрии ҳешро аз онҳо дарёф надорем. Низоз ва ё фурупошии ҳеч як оила дар ҷомеа хушоянд нест. Яке аз сабабҳои пош ҳӯрдани оилаҳо бе муоинаи пешакии тиббӣ хонадор кардани ҷавонон ва ба эътибор нагирифтани саломатии онҳо ба шумор меравад. Бояд дар хотир дошт, ки пайдорӣ ва устувории оилаҳо муҳаббат ташкил медиҳад. Танҳо муҳаббати самимӣ метавонад оилаҳо мустаҳкам ва ҳама мушкилоти мавҷударо рафъ созад. Агар дар оила муҳаббат бошад, зану шавҳар ба хотири он аз баъзе талаботи худ гузашт карда, ҳамдигарро ба ҳубӣ дарк мекунанд ва мушкилоти дар оила ба вучудомадаро ба осонӣ ҳал менамоянд. Фарзандоне, ки дар ҷунин оила тарбия меёбанд, метавонанд дар оянда соҳиби обрӯ ва зиндагии шоиста гарданд. Нобоварӣ, безътимодӣ меҳри дил ва сафои манзилро аз байн мегарад. Ба ақидаи Абӯалӣ Ибни Сино, вақте ки инсон хонаю манзил сохта барои рӯзгор молро захира кард, ба каси харҷкунандаи он, яъне, зан муҳтоҷ мегардад. Зани ҳақиқӣ шавҳари худро дӯст медорад ва ҳамеша дар хусуси муҳаббати ӯ фикр мекунад. Мутафаккир занҳои бешарму ҳаёро танкид намуда, собит кардааст, ки зани бе ишқу вафо эътибори

оилаҳо ба нестӣ бурда, аз боварӣ ва муҳаббати шавҳар маҳрум мегардад.

Мутассифона, мушкилоти оиладорӣ ва пош ҳӯрдани оилаҳо рӯз ба рӯз зиёд шуда истодааст. Илми равоншиносӣ сабабҳо ва омилҳои пошхӯрии оилаҳо то ҷое ҳаллу фасл намудааст. Доктор Левис Термани равоншинос дар мавриди беш аз 500 издивоҷ таҳқиқ анҷом додааст. Натиҷаҳои тадқиқоти ӯ нишон медиҳанд, ки шавҳарро характери бад доштан ва таънаи занҳоро бузурғтарин сабаб барои дилсардӣ номидааст. Равоншиносии маъруфи дигар Ҷонстон Темперамент яке аз омилҳои пошхӯрии хонаводаҳоро эродгирӣ ва таънаи занҳо дар хонавода медонад. Сиёсати даҳолат накардан дар қорҳои мард ба таври мустақим дар робитаи мутақобилаи миёни зану мард таъсир мегузорад.

Сабаби дигари пошхӯрии оилаҳо набудани саодат дар зиндагии оилавӣ мебошад. Инсонҳое, ки саодатро дар зиндагии оилавӣ нагирифтаанд, оилаи онҳо ба пошхӯрӣ шурӯъ мекунад. Инсон мавҷудӣ бошӯурест, ки бояд ба ҳадафи асосӣ, яъне, саодат бирасад. Ин ҳадафи асосии зиндагии иҷтимоии инсон мебошад. Чаро дар баъзе мавридҳо оилаҳое, ки дорои сарват, чизу чора ва дороии зиёд ҳастанд, зиндагии хубу осоишта надоранд? Сабаби ин мушкилӣ набудани саодат ва хушбахтӣ дар оилаи онҳост. Саодат ё масъалаи хушбахтии инсон масъалаи иҷтимоист.

Оилае, ки дар он равшанӣ ва шуълаи саодат вучуд дорад, пайдор хоҳад монд. Ҳадафи аслии зиндагии инсонӣ, саодати шахсӣ ва саодати иҷтимоист. Саодати шахсӣ дар асоси саодати иҷтимоӣ ба даст меояд. Ин маъниро дар ҷараёни таълим ба ҳар восита ба донишҷӯён фаҳмонидан зарур аст, зеро маърифати оиладорӣ бунёди устуворро аз таълиму тарбияи бонизом мегирад.

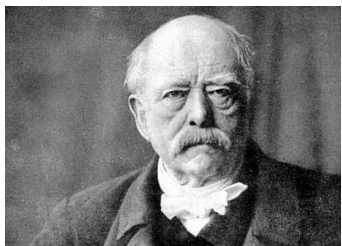
Шухрат МАҲМУДОВ,
омӯзгори коллеҷи тиббии
ноҳияи Б.Ғафуров

► АЗ ҲАР ХУСУС

Чаро Бисмаркро «демона» мегуфтанд?

«Девона» яке аз лақабҳои Отто фон Бисмарк (арбоби давлатии Олмон) аст. Ӯро боз «канслери оҳанин» ва «хуми шароб» ҳам меномиданд. Аҷиб аст, ки дуэл яке аз машғулиятҳои дӯстдоштаи ӯ будааст. Таърихчиён ҳисоб кардаанд, ки ӯ танҳо дар тӯли 18 моҳи таҳсил дар Донишгоҳи Геттинген 28 маротиба дар дуэл бо рақибон ҳисоб «баробар» кардааст.

Дуэли таърихӣ ӯ бо амрикоӣ Коффин сурат гирифтааст. Ин шунавандаи дарсҳо дар донишгоҳ Олмонро давлати сусту пароканда номида, дар бало монд. Эҳсоси ватандорӣ Бисмарк боло гирифт ва амрикоиро ба дуэл хонд. Ҳангоми муқобилият бо шамшер тамоми бадани Коффинро захмдор кард ва баъдан ӯро бо сару гардани хушор ба нӯшидани як ҷуръа пива даъват намуд ва шарт кард, ки агар Олмон баъди 20 сол муттаҳид нашавад, ӯ ба рақибаш 25 шиша шампон медиҳад. Бист сол гузашт, вале Олмон муттаҳид нашуд. Бисмарк ба унвони Коффин 25 шиша шампон раво кард, аммо рақибаш кайҳо дар қалби хок хуфта буд.

► ДИДГОҲ

Дар барномаи таълимии фанни адабиёт дар синфи 11 ба таълими эҷодиёти Муъмин Қаноат 4 соат чудо гардидааст.

Муъмин Қаноат дар достонсароӣ яке аз шоирони тавонои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ буд. Эҷодиёти ӯ ба 15 забони собиқ ИҶШС ва ҷаҳон тарҷума гардидааст. Хонандаи мактаб бори аввал бо эҷодиёти шоир дар синфи 6-ум ошноӣ пайдо менамояд. Достони “Мавҷҳои Днепр” ба мавзӯи ҷанг бахшида шудааст. Минбаъд ин мавзӯ аз шеъри “Ғули Бодом” ва достони “Китобҳои захмин” идома меёбад.

Яке аз достонҳои пурмазмуну машҳури шоир, ки дар он қорнома ва қаҳрамоноҳои халқи Шӯравӣ дар солҳои Ҷанги Дуюми Ҷаҳон нишон дода шудааст, “Сурӯши Сталинград” мебошад.

Ҷанги Сталинград бузурғтарин муқорибаст дар таърихи инсоният. Ин ҷанг аввалин мағлубияти армияи фашистӣ дар Ҷанги Дуюми Ҷаҳон мебошад. Дар он аз ҳар ду тараф 2,1 миллион одам иштирок карданд.

Устод Қаноат дар як нишаст изҳор намуда буд: “Чанд бор дар бойгонӣ қор кардам, таърихи ҷангро дарёфтам, бо онҳое, ки дар ҷанги Сталинград иштирок намудаанд, суҳбат оростам ва панҷ бор ба Волгоград сафар кардам, тӯлу арзи кӯчаҳо ва хонаҳоро қадам задам, муайян намудам, то ки ҳарфе хато наравад”. Дар ҳамин ҷумлаи мураккаби устод алоқамандии ҷор фан (таърих, услубшиносӣ, география, геометрия) ба мушоҳида мерасад. Муаллим дар як тарафи тахтаи синф ин алоқамандиро навишта, дар тарафи дигар онро шарҳ медиҳад.

Алоқамандӣ бо забон ва адабиёти тоҷик:

Ремарка ё сарсатр – порчаи насрӣ аз хотираи як сарбози немис, ки бобҳоро бо ҳам устувор мекунад.

Монолог – Замин, Дарё, Модар дар асар хеле пуртаъсир ифода ёфтаанд, ки ин ба оҳанг

► ҶАЪОЛИЯТ

Гимназия пешсаф аст

Дар гимназияи ба номи Расул Нозимови ноҳияи Б.Ғафуров 1367 хонанда таҳсил мекунад, ки муаллимони қордидаву пуртаҷриба ба таълиму тарбияи онҳо машғул буда, дар заминаи озмун ба қорпазирфта шудаанд.

Ҳар ҳафта аз рӯи интиҳоби худӣ хонандагон барои онҳо 8 соат дарси иловагӣ гузаронида

мешавад. Ҳамчунин, дар гимназия дар 18 самт маҳфилҳои фаннӣ амал мекунанд.

Ба аттестатсияи хатм ва аз синф ба синфгузаронӣ дар гимназия 911 нафар хонанда роҳ дода шудаанд.

Барои хонандаи синфи 7-уми гимназия Эзола Абдулвоҳидова супоридани имтиҳон мушкилии зиёдро пеш наовард, зеро ӯ

дар олимпиадаи ҷумҳуриявӣ аз фанни забони давлатӣ соҳиби ҷои аввал гашта буд. Эзола аз ҳамаи имтиҳонҳо баҳои аъло гирифта, баъди хатми гимназия нияти идомаи таҳсилро дар баҳши шарқшиносии Донишгоҳи давлатии Хучанд дорад. Ҳар сол 10-12 нафар аз хатмкунандаи гимназия ба муассисаҳои таҳсилоти олии Россия ва дигар кишварҳо дохил мешаванд.

Исмоилбек Аҳмедов, хатмкардаи гимназия дар яке аз донишгоҳҳои машҳури Япония таҳсилро идома медиҳад. 66 нафар хатмкунанда нияти идомаи таҳсил доранд, аз ҷумла, 56 нафар ба Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷат супоридаанд.

Директори гимназия Муқаддам Урунбоева аз натиҷаи имтиҳони имсола изҳори қаноатмандӣ мекунад.

Неъмат НЕЪМАТЗОДА,
«Омӯзгор»

► Дар шаҳри Ҳисор пули мошингузар, маркази омӯзиши забонҳо ва дигар иншооти ҷашнӣ ба истифода дода шуданд.

Лоиҳаи «Англисии олиҷаноб барои ояндаи оӣ»

Мувофиқ гардонидани низоми таҳсилоти Тоҷикистон ва ҳамгироии он ба фазои таҳсилоти аврупоӣ ва ҷаҳонӣ аз ҷумлаи тадбирҳои муҳим ба шумор меравад. Роҳҳои имконпазирӣ ин масъала дар баҳши омӯзиши забонҳои хориҷӣ дар мактабҳои оӣ ва баланд бардоштани мобилияти академӣ бо ҷунин тарз амалӣ мешавад:

1. Азбар кардани низоми аврупоӣ зинаҳо (салоҳиятҳо)-и донишҷӯи забони хориҷӣ (CEFR);

2. Воридсозии имтиҳонҳои байналмилалӣ аз ҷанни забон ва амалияи таълим дар макотиби олии забонмӯз.

Азнавсозии амсилаи таълими забонҳои хориҷӣ дар муассисаҳои таҳсилоти оӣ ва самтгирии он ба стандартҳои байналмилалӣ унсурӣ муҳимест, ки ҳамгироии бомуваффақияти мактабҳои олии тоҷикиро ба фазои ҷаҳонии таҳсилот таъмин менамояд.

Ҳуҷҷати Иттиҳоди Аврупо бо унвони «Чорҷӯбаи салоҳияти умумиаврупоӣ донишҷӯи забони хориҷӣ: омӯзиш, таълим, баҳодиҳӣ» («Common European Framework of Reference: Learning, Teaching, Assessment») натиҷаи корест, ки ҳанӯз соли 1971 ташхисгарони кишварҳои Иттиҳоди Аврупо, аз ҷумла, намоёндогони Россия оид ба низомдарории муносибатҳо нисбат ба таълими забони хориҷӣ ва стандартикунонии баҳодиҳии зинаҳои донишҷӯи забон оғоз намуда буданд. Мафҳуми «салоҳият» муайян мекунад, ки омӯзандаи забон чиро бояд азбар намояд ва донишҷӯро бо мақсади муошират ҷӣ гуна истифода барад.

Зимни коркарди низоми аврупоӣ дар кишварҳои гуногун таҳқиқоти доманадор гузаронида шуда, методҳои баҳодиҳӣ дар амалия озмуда шуданд. Дар натиҷа оид ба масъалаи микдори зинаҳо, ки барои ташкил ва раванди омӯзиши забон, арзёбии донишҷӯи ҷудо карда мешавад, мувофиқа ба даст омад. Дар давраи омӯзиш 6 зинаи калон мавҷуд аст, ки аз зерзинаҳои калонтар ё хурдтар, пасттар ё баландтар иборат буда, дар низоми классикии сезинаи фаъолият мекунад ва аз зинаҳои пойгоҳӣ, миёна ва пешрафта таркиб ёфтааст. Схемани зинаҳо аз рӯи принсипи муназзам ба шохҳо ҷудо шуда, аз се зинаи калон - А, В ва С иборат аст, ки дар ҷадвал нишон дода мешавад:

А Донишҷӯи элементарӣ (Basic User)	A1 Зинаи убур (прорыв) (Breakthrough)
	A2 Зинаи пеш аз муқаддамот (Waystage)
В Донишҷӯи мустақилона (Independent User)	B1 Зинаи муқаддамот (Threshold)
	B2 Зинаи муқаддамотии пешрафта (Vantage)
С Донишҷӯи озодона (Proficient User)	C1 Зинаи донишҷӯи таҳассусӣ (Effective Operational Proficiency)
	C2 Зинаи донишҷӯи мукамал (Mastery)

Воридсозии низоми умумиаврупоӣ зинавии забондонӣ имкониятҳои ҳайатҳои гуногуни педагогии Тоҷикистонро дар самти коркард ва тавсифи низоми зинаҳо ва модулҳои таълим маҳдуд намекунад. Истифодаи бурдани категорияҳои стандартӣ зимни тавсифи барномаҳои худ ба таъмин шаффофияти курсҳо, коркарди меъёрҳои объективӣ арзёбии забондонӣ барои таъмин сохтани мақбулияти тавсифҳои таҳассусе, ки аз тарафи омӯзандагон дар рафти имтиҳонҳо ба даст оварда шудаанд, имконияти бештар фароҳам меорад. Ҳамчунин, интизор шудан мумкин аст,

ки бо мурури замон зинаҳо ва шаклгирӣ дескрипторҳо бо зиёдшавии таҷриба дар кишварҳои иштироккунандаи лоиҳа тағйир меёбад.

Дар шакли умумӣ зинаҳои забондонӣ дар ҷадвал нишон дода мешаванд:

Донишҷӯи озод	C1	Матнҳои калонҳаҷм ва мураккабро дар мавзӯҳои гуногун фаҳмида, маънои ниҳони онро дарк карда метавонам. Бадоҳатан ва бо суръати баланд сухан ронда, зимни ин дар интиҳоби калимаву ифодаҳои танқисӣ намекашам. Забонро барои муошират дар фаъолияти илмӣ ва касбӣ оқилона ва самаранок истифода мебарам. Гузориши аниқ, ҷузъӣ ва хуб тартибдодашударо дар мавзӯҳои мураккаб баён карда, донишҷӯи амсилаҳои созмондхӣ матн, воситаҳои алоқамандии онро нишон дода метавонам.
	C2	Ҳар як гузориши шифоҳӣ ва хаттиро мефаҳмам, бо таъя ба якҷанд манбаи шифоҳӣ ва хаттӣ матн тартиб дода метавонам. Бадоҳатан, бо суръат ва аниқӣ сухан ронда, тобишҳои гуногуни маъноиро дар ҳолатҳои мураккабтарин таъкид карда метавонам.
Донишҷӯи одитарин	A1	Ибораҳои ифодаҳои шиносро, ки барои иҷро кардани вазифаҳои мушаххас заруранд, мефаҳмам ва дар нутқ истифода бурда метавонам. Метаваонам худам ва дигаронро муаррифӣ намоям, ба саволҳо дар бораи ҷойи истиқомат, шиносҳо, амвол ҷавоб диҳам. Дар суҳбати одӣ иштирок карда метавонам, агар ҳамсуҳбатам охишта ва фаҳмо ҳарф зада, барои ёрӣ расондан омода бошад.
	A2	Ҷумлаҳои алоҳида ва ифодаҳои зиёд истифодашавандаро, ки бо соҳаҳои алоҳидаи ҳаёт алоқаманд ҳастанд (масалан, маълумоти асосӣ дар бораи худам ва аъзои оилаам, харидҳо, ба кор даромадан ва ғ.), мефаҳмам. Метаваонам вазифаҳоеро, ки бо мубодилаи одӣ иттилоот дар мавзӯҳои шинос ва ё ҳамаҷуза вобастагӣ доранд, иҷро кунам. Бо ифодаҳои сода метавонам дар бораи худ, ҳешовандону наздиконам нақл кунам.
Донишҷӯи мустақилона	B1	Фикру фактҳои асосии иттилооти аниқро, ки бо забони адабӣ дар мавзӯҳои гуногун гуфта шудаанд ва одатан дар ҷойи кор, таҳсил, истироҳат ва ғ. пайдо мешаванд, баён карда метавонам. Дар аксарияти ҳолатҳо дар ҳудуди кишвари забони омӯхташаванда ҳарф зада метавонам. Дар мавзӯҳои барои ман шавқовар суҳбат карда метавонам. Таассурот, ҳодисаҳо, фикру ақида ва нақшаҳои ояндаи худро баён ва асоснок мекунам.
	B2	Мазмунҳои умумии матнҳои душворро дар мавзӯҳои абстракт ва мушаххас, аз ҷумла, матнҳои мазмунӣ маҳдуди ихтисосидоштаро мефаҳмам. Тез ва бадоҳатан сухан ронда, бо ҳомилони забон бе ягон монеа муошират карда метавонам. Дар мавзӯҳои гуногун гузориши аниқ ва муфассал карда, нуктаи назари худро доир ба мушкилоти асосӣ баён ва афзалияту норасоии ақидаҳои гуногунро нишон дода метавонам.

Ташаккули салоҳияти забондонӣ бо роҳи иҷро кардани марҳилаҳои зерин амалӣ мегардад:

1. Гузаронидани аудит доир ба забони англисро донишҷӯи донишҷӯи курси сеюми ДСРТ ва ДДЗТ ба номи С. Улуғзода (300 нафар);

2. Гузаронидани аудити забони англисӣ ва методикаи таълими забони англисро донишҷӯи устодони забони англисии ДСРТ ва ДДЗТ ба номи С. Улуғзода (50 устод);

3. Гузаронидани тақмили ихтисос барои устодони ДСРТ ва ДДЗТ ба номи С.Улуғзода тибқи ду барнома: CELT-S (12-18 нафар) – дар раванди амалисозӣ аз 06.12.2020 то 06.06.2021 ва EMI (32-38 нафар);

4. Коркарди барномаҳои таълимӣ барои донишҷӯён аз ҷанни забони англисӣ, ки мақсади он ноил шудани донишҷӯён ба зинаи В2-и забони англисӣ тибқи стандартҳои байналмилалӣ мебошад;

5. Заминагузори ва назорати натиҷаҳои таълим аз рӯи барномаи коркардшуда;

6. Таъминоти методӣ ва ташкилии лоиҳа.

Устодони дар доираи татбиқи лоиҳа омӯзонидашударо синфи нави ҳайати

профессорону устодони Донишгоҳи славянии Россия ва Тоҷикистон ва Донишдаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода ташкил дода, соҳиби методҳои инноватсионии лоиҳакашӣ ва татбиқсозии салоҳиятҳои забонӣ (забо-

ни англисӣ) мешаванд.

Моҳи январи соли 2020 аз тарафи яке аз шарикон – Донишгоҳи федоролӣ Урал ба номи Б. Н. Елсин (Т.П. Рассказова – дотсент, мудири кафедра, директори маркази Кембриҷи ДФУ ва М.О. Гузикова – дотсент, мудири кафедраи забоншиносӣ) ва муоширати ДФУ дар байни профессорону устодони ДСРТ (35 нафар) бо роҳи тестӣ тарзи баҳодиҳӣ ва вазъи ҷорӣ салоҳияти забониро дар ду самт: сатҳи донишҷӯи англисӣ ва омодагии методӣ муайян карданд.

Аз ҷониби ташхисгарони миллии ДСРТ ва ДДЗТ ба номи С. Улуғзода дар асоси нақша дар зинаҳои А1, А2, В1, В2, С1 барои донишҷӯён гурӯҳи асосии ДСРТ равияи омодагии забоншиносӣ «Забони англисӣ» барномаҳои коркардшуда ва барои ҳайати профессорон ва устодон омода кардани дастури таълим бо тавсияҳо оид ба тақмил додани малакаҳои донишҷӯи забони хориҷӣ, барои донишҷӯён гурӯҳҳои асосии ДСРТ равияи омодагии забоншиносӣ «Забони англисӣ», «Забони хитой», «Тарҷума ва тарҷумашиносӣ» барои устодони ДСРТ ва ДДЗТ бо тавсияҳо оид ба амалисозии минбаъдаи ҷузъиёти лоиҳа тибқи низоми байналмилалӣ (аврупоӣ) ба роҳ монда шуд. Тақсироти гурӯҳҳо аз рӯи зинаҳои донишҷӯи забони англисӣ тавассути ташхисгарони миллии ба ҳар як гурӯҳ анҷом дода шуд.

Ба Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои имконият додан ҷиҳати амалишавии лоиҳаи «Англисии олиҷаноб барои ояндаи оӣ» мувофиқи стандартҳои байналмилалӣ изҳори сипос менамоем.

Л. Ш. МАЛИХИНА,
декани факултаи забонҳои хориҷии
ДСРТ, ҳамроҳсози лоиҳа

▶ ТОЗАНАШР

Аз чониби Президенти Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, олими шинохта Ғуломқодир Бобизода ва ходими илми муассисаи номбурда Гулрӯз Абдурахмонов монографияе бо номи «Ташаккули салоҳиятҳои таҳқиқотии хонандагон дар раванди таълим» тариқи нашриёти «Ма-

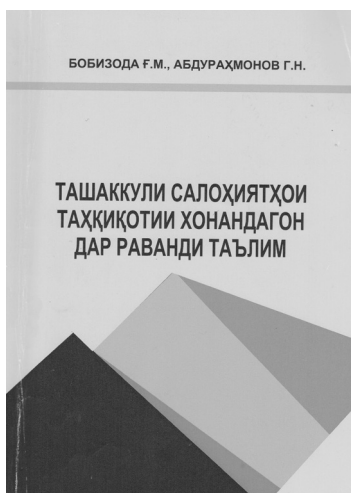
гия» баён намуда, нақшаи курси «Методологияи таҳқиқоти илмӣ дар биология»-ро таҳия ва тарҳрезӣ кардаанд. Ба таъкиди эшон, курси зикршуда аз машғулиятҳои 1-2, 3-4 ва 5-6 иборат буда, анвои кори таҳқиқотӣ: тавсифӣ, проблемавӣ - реферативӣ, рефе-ративӣ - озмоишӣ,

дарсҳои биология» муҳаққиқон перомуни технологияи муосирӣ таълимӣ, ки ба ташаккули салоҳиятмандии хонандагон равона гардидаанд, суҳан ронда, дарси «Хучайра ҳамчун воҳиди асосии сохтори организм. Сохтори хучайраи растанӣ»-ро дар чоряки якуми нимсолаи аввал пешниҳоди омӯзгорон намуда-

Андешаҳо перомуни таълими босалоҳият

ориф» ба нашр расид. Дар «Муқаддима» дар хусуси муҳтавои мундариҷаи китоб, татбиқи усули муносибати босалоҳият дар муассисаҳои таълими кишвар, намунаи машғулиятҳо бо низомии зикршуда дар мисоли фанни биология ва амсоли инҳо маълумот пешниҳод гардидааст.

Китоб аз бобҳои «Асосҳои назариявии ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагон муассисаҳои таҳсилоти умумӣ», «Ташкили фаъолияти илмӣ- таҳқиқотии хонандагон дар раванди қорҳои синфӣ ва берун аз синфӣ» ва мақолаҳои «Муносибати босалоҳият ба таълим ҳамчун низомии нави таҳсилот», «Нақши муносибати босалоҳият ба таълим дар ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагон дар дарсҳои биология», «Озмоиш (эксперимент)-и биологӣ ва нақши он дар ташаккули салоҳиятмандии таҳқиқотӣ», «Экскурсия (саёҳати таълими) ҳамчун шакли ташкили фаъолияти таҳқиқотӣ дар дарси биология» ва ғайра иборат мебошад. Муаллифони монография бардошту андӯхтаҳои худро, бахусус, дар мақолаи «Нақши таълим зимни муносибати босалоҳият дар ташаккули салоҳияти таҳқиқотии хонандагон дар дарсҳои биоло-

таҳлилий-системавӣ ва ташхисӣ-пешгӯйкунанда махсуб меёбад. Ғ.Бобизода ва Ғ.Абдурахмонов гунаҳои мавзӯи кори таҳқиқотиро нишон дода, дар хусуси мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот маълумот ироа намуда, барои намуна мавзӯи дарсии «Хусусиятҳои психофизиологияи хонандагони 14-15-соларо, ки дар мактаби инноватсионӣ таълим мегиранд», аз фанни биология тафсиру тавзеҳ бахшидаанд. Дар зимн, навгонии илми таҳқиқот ва муҳимии амалии таҳқиқотро бо мисолҳо ва далелҳои муътамад тавсиф намудаанд.

Дар мақолаи «Супоришҳои тамоюли салоҳиятмандидоштаи таҳқиқотӣ дар

анд. Дар матлабе бо номи «Озмоиши биологӣ ва нақши он дар ташаккули салоҳиятмандии таҳқиқотӣ» муаллифони дарбори методикаи таҷрибаҳои гузаронидашуда дар дарсҳои биология маълумоти муфассал дода, мавзӯи «Тухмиҳо»-ро пурра ташреҳ бахшидаанд.

Дар китоб дар боби мафҳумҳои асосии солимии инсон (солимии ахлоқӣ, солимии ҷисмонӣ, солимии соматикӣ ва солимии психикӣ) иттилоъ дода шуда, ҳамзамон, атрофи системаҳои дилу рағ ва нафаскашӣ – аз муайянкунаандаҳои фаъолияти муҳими ҳаётии организм, муайян намудани нишондиҳандаҳои антропометрӣ, дараҷаи солимии ҷисмонии хонандагон ва ғайра андешаҳои ҷолиб баён шудаанд. Дар маҷмӯъ, китоби пажӯҳишгарон Ғ.Бобизода ва Ғ.Абдурахмонов–«Ташаккули салоҳиятҳои таҳқиқотии хонандагон дар раванди таълим» дастури омӯзандаи судмандест барои омӯзгорону устодони муассисаҳои таълимӣ, хусусан, муаллимони фанни биология. Аммо монографияи зикршуда бо теъдоди ниҳоят кам (ҳамагӣ 100) нусха ҷоп шудааст, ки на ба ҳамаи таълимгоҳҳо ва омӯзгорон дастрас мегардад.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

▶ МАСЪУЛИЯТ

Одоби фарзанд муҳимтар аст

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хеле оқилона иброз доштаанд: «Таърих гувоҳ аст, ки аз қадимулайём мардуми соҳибтамаддуни мо ба тарбияи фарзанд аҳамияти хоса зоҳир намуда, барои дар рӯҳияи ватандӯстиву ҳештаншиносӣ, донишандӯзиву маърифатпарварӣ, ҷавонмардиву ахлоқи ҳамида ва нангу номус ба воя расонидани фарзандони худ ҳамеша кӯшиш мекарданд».

Оила муҳити ташаккулдиҳандаи қобилияти истеъдоди инсонӣ, забон, тафаккур, ирода шавку ҳавас, урфу одат ва ғайра ба ҳисоб меравад. Махсусан, ақидаи падару модарон ба рафтору кирдори кӯдакон таъсири бузург мерасонад ва минбаъд тарбиятгарон онро идома медиҳанд. Оила мактаби аввалин ва асоситарини тарбияи фарзанд мебошад ва агар дар ин зина ягон қачравие ба вучуд ояд, ислоҳи он барои падару модар ва дар оянда барои муаллимони мактаб ҳам кори басе душвор мегардад. Фарзанд барои ҳар кас азиз аст, вале одобаш аз он азизтар аст.

Ин мазмунро шоире чунин шарҳ додааст:

Хишти аввал гар ниҳад меъмор қач,
То ба охир меравад девор қач.

Дар қалби фарзанди кӯчак бедор қардани ҳисси эҳтиром ба илму маърифат, пеш аз ҳама, аз волидон вобаста аст. Аз бузургони миллати мо панде ба мерос мондааст, ки «Агар давлату сарватро сарф намоӣ, кам мешавад ва агар илмро сарф намоӣ, зам мешавад».

Қисме аз падару модарони арҷманд баробари таваллуд гаштани тифл худро ба хӯрондану пӯшонидани он масъул дониста, ба таълим додани ӯ кам таваҷҷуҳ менамоянд. То мактабхон шудан (агар кӯдакистон мавҷуд набошад) қисме аз кӯдакон ҷӣ будану ҷӣ манфиат доштани китобу донишро намедонанд. Модар, ки бештари вақти фарзандон бо ӯ мегузарад, боре афсонааш нагуфтааст, боре китоби рангину шавқовареро ба ӯ нишон надодааст. Баъзе модарон ба ҷойи ин амалҳои неку манфиатовар соатҳо дар кӯча нишаста, машғули суҳбатҳои беҳуда мешаванд. Ба ин тарик, фарзандашро ба дасти омӯзгор месупорад. Омӯзгор бо хуни ҷигар ӯро ба таълим фаро мегирад. Тӯли чор-панҷ соат ҳамагӯза бо ӯ кор мекунад. Вазифаи хонагӣ месупорад, то дар хона бо ӯро падару модар онро иҷро намоёнд.

Нозия САЛИМОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
мактаби №86, ноҳияи Сино

▶ ЁДБУД

Зилзилаи Ҳоит

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон чунин гуфтаанд: «Миллати тоҷик дар тӯли асрҳо аз омӯзиши таъриху фарҳанги бостонии ҳеш дар қанор монда буд, баъди истиқлолият ба омӯзиши даврҳои давлатдорӣ қадим ва наваш ниёзи бештар пайдо кард. Зеро баррасиву таҳқиқи сарнавишти ибратомӯзи ниёгон ва донишҳои таърихи меҳан, бигузорталху пурфоча ҳам бошад, инчунин, сабақ гирифтани аз иштибоҳоти гузашта миллати моро бедору огоҳ, зираку ватандӯст ва пухтаву дурандеш месозад».

Ҳодисаи дахшатбору пурзиёни заминларзаи Ҳоитро имрӯз на ҳама дар хотир доранд. Нависандаи халқии Тоҷикистон Меҳмон Бахтӣ дар рӯзномаи «Садои мардум» (моҳи августи соли 1999) дар ёдбуди зилзилаи Ҳоит менависад: «То он даме ки чанд сатрро рӯи қоғаз биоварам, нахуст аз ҷавонони роҳгузари пойтахт ҷо-ҷо пурсон шудам. Аз Ҳоит ном деҳае огоҳӣ доред? Ҳоит дар қучост? Аз зилзилаи Ҳоит ҷӣ медонед? Ва ҷавонон аз ин саволҳо дар ҳайрат афтода, хеле харосон гаштанд. Яке гуфт: - Ҳоит эҳтимол дар Бадахшон бошад. Дигар гуфт: - Ҳоит номи деҳа ва дараест дар Тоҷикистон. Сеюмин гуфт: - Аз зилзилаи Ҳоит, ба ростӣ, чизе намедонам, Ҳоит деҳа ё ноҳияест дар водии Қаротегин. Шундаам ва дар қучое низ хондам ...»

72 сол муқаддам, 10 июли соли 1949 соати 03:53 дақиқа бо вақти маҳаллӣ дар собиқ ноҳияи Ҳоити вилояти Ғарм заминларзае ба амал омад, ки аз рӯи ҷадвали Рихтер 9 балро ташқил медод, маркази заминларза дар ҷуқурии 25 км буд.

Дар натиҷаи ин заминларза кӯҳи баланди Чилдухтарон аз болои Ҳоит қанда шуда (баландии сел аз сад метр зиёд будааст), ҳама ҷойро пахш карда, пеши рӯди Оби Кабурро дар як лаҳза баст. Оби дарё дар муддати кӯтоҳ ба ҳавзи қалон табдил ёфта, хонаву ҷой, боғу хавлиҳоро зер карда бисёр одамон, молу ашёи рӯзгор, ҳайвонот зери об монданд ва нобуд гардиданд. Ҳамаи онҳоро сел шуста, ба дарёи пурталотуми Сурхоб партофт.

Дарёи Сурхоб аз ҷасади одамону ҳайвонҳо ва дарахтон пур шуд.

Баъди заминларза ҷунон ҳокбориш шуд, ки ҳеҷ чиз ба назар наменамуд ва нафас кашидан душвор гардид. Як қатор деҳаҳо дар минтақаҳои Қалъаи лаби Об, Ҷирғатол ва Ғарм ба ҳок яқсон шуданд.

Шамоли саҳт дарахтҳо аз решашон ҷаппагардон кард. Ҳокбориш ду шабонарӯз давом кард. Шабо аз рӯз фарқ карда наместуд.

Дар натиҷаи заминларза

150 деҳа вайрон ва ба ҳок яқсон гардиданд. Дар маҷмӯъ, 29 ҳазор сокини ноҳияи Ҳоит бе-ному нишон шуданд. Ҳазорон кӯдак сағиру бепарастор монданд. Зараре, ки ба Ҳоит, Қалъаи лаби Об, Ҷирғатол ва Ғарм расид, ба садҳо миллион сӯм баробар буд.

Роҳбарони олимақоми мамлакат дарзамон ба ноҳияи Ҳоит расида омаданд. Онҳо дар атрофи деҳаҳои Ҳоит ва Деги Сиёҳ давр зада, бо ин фоҷиаи дахшатангез аз наздик шинос гардиданд. Барои бар-тараф намудани харобҳои заминларза тадбирҳои фаврӣ андешида шуданд. Тахти роҳбарии котиби якуми ҷизбии ноҳияи Ҳоит Раҳматшоҳ Иброҳимов ситоди махсуси фавқулода ташқил ёфт, ки даҳҳо ҳазор одам аз марг наҷот дода шуданд.

11 июл тахти роҳбарии муовини сардори идораи ҳавопаймоии ҷумҳурӣ Н. Рибалко гурӯҳи ҳавопаймоён барои омӯзиши ҳодисаи руҳдода ба ноҳияи Қалъаи лаби Об омад. Ин гурӯҳ ба омӯхтани харитаи маҳал машғул шуд.

Ҳавопаймоён В. Ослов, И. Осипов, А. Гранкин, В. Ивлёв, Б. Колабеков, Н. Андроко, У. Гуля, муҳандис К. Злебов, авиатехникҳо И. Кичкин, Я. Жеребцов ва Н. Тихомиров аҳолии зарардидаи Ҳоит ва Қалъаи лаби Обро бо нони гарм, қанди сафед, ҷой, доруворӣ ва сару либос таъмин мекарданд.

25 июл Раиси Президиуми Шӯрои Олии ИҶШС К. Е. Ворошилов ба маркази ҷумҳурӣ - шаҳри Сталинобод омад.

26 июл бо котиби аввали КМ ҲҚТ Б. Ғафуров ва Раиси Президиуми Шӯрои Олии ҶШС Тоҷикистон Мунаввар Шогадоев дар Қалъаи лаби Об вохӯрӣ бо мардум гузарониданд.

Климент Ефремович Ворошилов таъзия ва тасалияти Сарвари Давлати Шӯравӣ И. В. Сталино ба осебдидагон расонида, қайд кард, ки ноҳияҳои Ҳоит ва Қалъаи лаби Об барқарор карда мешаванд, дар ин рӯзҳои мудҳиш тамоми халқи Шӯравӣ осебдидагонро дастгирӣ менамоянд.

Бобочон Ғафуров ҳам та-рафдори аз нав обод намудани ноҳияҳои Ҳоит ва Қалъаи лаби Об буд. Дар ҳамин вохӯрӣ ӯ тақлиф кард, ки минбаъд Қалъаи лаби Об ноҳияи Тоҷикобод номгузорӣ карда шавад.

Имрӯз Ҳоит ва Тоҷикобод ба як гӯшаи зебомаңзари Тоҷикистони соҳибистиклол табдил ёфтаанд.

Ҳоло сокинони ноҳияҳои кӯҳистони Раҳтонзамин баҳри сазовор ҷашн гирифтани 30-солагии Истиқлоли Тоҷикистони азиз қидду қаҳд менамоянд. Онҳо дар ободу зебо гардонидани ин гӯшаи зебомаңзари кишварамон ҳиссаи сазовор мегузоранд.

Сайфиддин ШАРИФЗОДА

Бе гузашта имрӯз, бе имрӯз фардо нест

Омӯзиши таърихи пурифт-хори кишвар ва ковишҳову чусторҳои марказҳои қадимаи таърихӣ, бозёфти нигораҳову фулузот ва ба ин васила, муаррифии давлатамон дар арсаи байналмилалӣ аз ҷумлаи корҳои арзишмандест, ки солҳои охир вусъати тоза пайдо кардааст.

Ба фехристи мероси Ғайримоддӣ ҷаҳон ворид гардидани Саразми бостонӣ ва дар микёси байналмилалӣ таҷлил гардидани 3000-солагии ин макони таърихӣ далели гуфтаҳои болост. Дар кишвари мо дар масъалаи таъсис ва нигоҳдории ангораҳои таърихӣ корҳои зиёди судманд иҷро шудааст. Бунёд гардидани Осорхонаи миллии Тоҷикистон бо тарҳи нави замонавӣ ва шароитҳои созгор ба муаррифии бештари кишвар мусоидат намуд, ки ҳамаи ӯза аз он ҳазорҳо нафар сайёҳи дохиливу хориҷӣ дидан мекунад. Дар назди институтҳои илмӣ, муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, мактабҳои миёна осорхонаҳо таъсис дода шудаанд, ки барои худшиносу ҳудодоҳ ва ватандӯст гардидани наврасону ҷавонон тақони ҷиддӣ мебахшанд. Дар давраи соҳибистиклолии кишвар дар илми бостоншиносӣ корҳои илмӣ таҳқиқотӣ ба маротиб зиёд гардид, дар мактабҳои олии ихтисоси нав ба номи осорхонашиносӣ таъсис дода шуд, ки дар тайёр намунаи мутахассисон хидмати арзанда мекунад. Чун ихтисоси мазкур нав буд, ханӯз дастурҳои таълимӣ дар ин самт бо забони тоҷикӣ ба мушоҳида намерасид. Хушбахтона, аз ҷониби декани факултаи таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, доктори илмҳои таърих, профессор Раҳмоналӣ Шарифов бо номи «Осорхонашиносӣ» (Душанбе: Эр-граф. – 2021. – 148 сах.) бо хатҳои сириллик ва форсӣ дастури таълимӣ ба зевари таъсис ораста гардид, ки кӯшиши нахустин дар ин масъала ба ҳисоб меавад. Таълиф гардидани китоби мазкур бо ду хат иқдоми наҷибест, ки аз он метавонанд мардуми афғону эронӣ низ истифода намоянд. Муаллиф дар дастури таълимӣ кӯшидааст муҳимтарин паҳлуҳои фаъолияти осорхона, мафҳумҳои асосӣ, принципҳои усулҳои бунёдӣ, намоиши осорхонавӣ, маводи намоишӣ, лоиҳаҳои намоиши осорхонавӣ, лоиҳаҳои бадеии осорхонавӣ, асосноккунии

(сухан аз дастури муфид)

(дақиқнамоӣ) лоиҳаи ангоравии осорхонаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро ба таври содаву муассир ба хонанда шарҳу тавзеҳ бибахшад.

Мавзӯҳои китоб ба ҳамдигар робитаи кавии мантиқӣ дошта, такмилбахши ҳам мебошанд ва бо шеваи нигоҳи ҷолиб тавзеҳ дода шудаанд. Дар оғоз муаллиф дар бораи нахустин осорхонаҳои ҷаҳон маълумот пешниҳод кардааст. Ба таъкиди Р. Шарифов, «осорхона

Сипас, дар китоб мафҳумҳои асосии ташкили намоиши осорхонавӣ, ташаккули илми осорхонашиносӣ ва мафҳуми истилоҳоти ин фан тавзеҳ дода шудааст. Мафҳуми намоиши осорхонавиرو муаллиф ҷунин маънидод кардааст: «Дар адабиёти тахассусии ибтидои асри XXI нашршуда, намоиши осорхона (аз феъли лотинии ехропо – ба намоиш мондан, ҷо ба ҷо гузоштан ва аз исми ба вучудодаи esposito

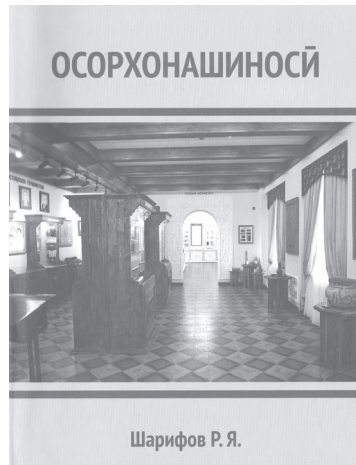

на (museum) маҳалли нагоҳдорӣ ва намоиши осори бостониро меғунд, ин истилоҳест, ки аз давраҳои қадим ривож дошта, бори нахуст дар Юнони бостонӣ музей аз номи теппае гирифта шуда, ки мардум барои ибодати маъбудонашон он ҷо мефартад ва ҳамчунон музей ҷосеро мегуфтанд, ки уламо ба мақсади омӯзиши улум ба он ҷо меомаданд». Ба гуфти мавсуф, осорхонаи Миср қадимтарин осорхонаи дунё ном бурда мешавад, ки тавассути Батлимус дар шаҳри Искандарияи Миср сохта шудааст ва таърихи беш аз 2300-сола дорад. Инчунин, дар бораи таърихи таъсиси осорхонаҳо, ки дар охири асри XVI оғоз ёфтааст ва сармоядорон дар маҳалли худ коллексияҳои шахсӣ ҷамъ мекарданд, ки баъзеи онҳо дар асри XVII дар бисёр мамлаҳики дунё ба осорхона табдил дода шудаанд, қисме аз онҳо шуҳрати ҷаҳонӣ касб карданд, ба монанди коллексияи Аминдал, ки аз маъруфтарин ҷойҳои тамошои дунё махсуб мебад, иттилоъ дода мешавад. Қадимтарин ва маъруфтарин осорхонаи дунё – осорхонаҳои Миср, Луври Фаронса, Бритиши Лондон, осорхонаи Карочӣ, осорхонаи миллии Эрон, осорхонаи миллии Ҳинд ва осорхонаҳои Оксфорд ва Кембриҷи Лондон ном бурда мешавад.

– баён ва тасвир) – ин намоиши мақсаднок ва илман асоснокӣ ашёи осорхона мебошад, ки таркибан ташкил карда шуда, шарҳ дода мешавад, аз ҷиҳати техникӣ ва бадеӣ тартиб дода шуда, шакли махсуси осорхонавии воқеаҳои ҷамъиятӣ ва табииро ба вучуд меоранд».

Ҳамин тавр, муҳаққиқ мафҳумҳои ташкил ва ба намоиш гузоштани нигораҳои таърихиро бо ҷузъиёташ зина ба зина барои хонанда таҳлил менамояд. Инчунин, мафҳуми нигора (экспонат), маводи намоишӣ, соҳтори мавзӯӣ, шаклҳои асосии намоишҳои осорхонавии муосир радабандӣ гардида, онҳо ба типҳои ҷудо карда шудааст. Масалан, шакли намоиши осорхонавино ба 6 гурӯҳ ҷудо кардааст: дарки муҳофизатӣ (муҳофизатӣ)-и ашёи осорхона, дарки мавзӯӣи ашёи осорхона, дарки муҳити ашёи осорхона, дарки мурағбат (мунтазам)-и ашёи осорхона, дарки муқолимавии ашёи осорхона, дарки (таҷрибавӣ)-и ашёи осорхона, принципҳои усулҳои бунёди намоиши осорхонавӣ.

Профессор Р. Шарифов ҷун донандаи хуби таърихи пурғановати кишвар ба таври дақиқ лаҳзаҳову тарзи ташкил, ороиши эстетикӣ намоишгоҳ, усулҳои ҷойгир намудани нигораҳо ва маълумотро тавзеҳ

медихад. Тарзи дурусти намоиши осорхонавӣ метавонад тамошобиноро бештар ҷалб намояд ва дар дастури мазкур ин нукта ба таври ҳадафрас баён гардидааст. Ӯ бамаврид таъкид мекунад, ки «таҷрибаи муосир нисбат ба таъбу нашри рекламавӣ аз нуктаи назари мазмун, дизайн ва полиграфия серталаб мебошад. Эълоннома ва даъватномаҳо ба ғайр аз он ки қимати махсуси эстетикӣ доранд, бояд боз хусусиятҳои намоиши осорхонавино инъикос намоянд». Маълум мегардад, ки аз назари муҳаққиқ намоиши осорхонавӣ бо тамоми ҷузъиёташ таҳлил шудааст, ки аз маҳорату маълумоти фаровон ва пажӯҳиши густурдаи мавсуф дар ин ҷода шаҳодат медиҳад.

Китоби мавриди назар дар баробари аҳамияти назариявӣ доштан, инчунин, аҳамияти амалӣ дорад. Бостоншиносии варзида Р. Шарифов дар таъсиси ҷандин осорхона дар кишвар саҳми босазо дорад, ки осорхонаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз ҷумлаи онҳост. Дар қисмати «Асоснокӣ (дақиқнамоӣ) лоиҳаи ангоравии Осорхонаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон» дар бораи таърихи таъсис ва ташаккули Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҳамчун маҳзани илму маърифат маълумоти муфид дода мешавад ва таъсиси осорхонаи ДМТ, ки дар он хидматҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро бозтоб мекунад, ҳамчун иқдоми арзишманд дар ин ҷода арзёбӣ мегардад. Осорхонаи мазкур бо дарназардошти талаботи замони муосир бунёд гардидааст. Ба таъкиди Р. Шарифов, вазифаи асосии намоиши нигораҳои осорхонаи ДМТ инъикоси фаъолияти давраи таҳлили Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар факултаи бахисобири муҳосибавии ҳоҷагии деҳот ва саҳми эшон

дар рушди донишгоҳ аст. Тавассути нигораҳо (экспонатҳо)-и осорхона ба масоили зерин тавачҷуҳ мешавад: овони таҳлили Сарвари давлат (солҳои 1977-1982) тавассути ҳуҷҷатҳои зерин: ариза, маълумотномаи тиббӣ, варақаи имтиҳонӣ, мавзӯи иншои дохилшавӣ, билети донишҷӯӣ, дафтарчаи имтиҳонӣ, фармонҳои аз курс ба курс интиқол ёфтани, иҷрои мавзӯи корҳои курсӣ, фармони хатм ва диплом, инчунин, фанҳои таълимии бахши иқтисодӣ, дастовардҳои олимони донишгоҳ ва ғайраҳо. Осорхона аз утоқи пазирӣ ва 2 тоҷор: таҳсил ва истиқлол иборат буда, нигораҳо аз рӯи мантиқи таърихӣ мурағбат шудаанд.

Р. Шарифов утокҳои осорхонаро бо тамоми ҷузъиёташ шарҳу тавзеҳ бахшида, тарзи ҷобаҷогузори онҳоро дақиқу сареҳ бармало месозад ва хонанда зуд дарк мекунад, ки намоиши осорхонавӣ ҷӣ гуна бояд созон дода шавад. Намунаи суратҳои аз ташрифи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Осорхонаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҷойгир карда шудааст, ки муҳтавои асарро боз ҳам рангин гардондааст. Ҳамчунин, мазмун ва муҳтавои тоҷори намоишӣ, интиҳоби витринаву зермонҳо, нақши экспонатҳои асли ва ёрирасон, истифодаи аксу мусаввараҳо ва экспозитсияи осорхонаро маънидод кардааст.

Дар охири китоб саволҳо бахри боз ҳам бештар фаро гирифтани мавзӯи пешниҳод шудааст, ки низ бамаантику ҳамоҳанг мебошад.

Китоби мазкур бо тақия ба осори илмӣ муҳаққиқони шинохта таълиф гардидааст ва муаллиф барои тақвияти андешаи хеш аз олимони шинохта иқтибосҳоро бамаврид овардааст, ки аз аҳамияти баланди илмӣ доштани он далолат мекунад. Дарвоқеъ, таълифи ҷунин дастури таълимӣ ва истифодаи он дар мактабҳои олии кишвар ба сифати китоби дарсӣ муфид мебошад. Месазад, ки китоби мазкур бо теъдоди зиёд нашр гардида, ба мактабҳои миёнаву олии ва осорхонаҳои кишвар дастрас гардонда шавад.

Китоби муаррихи шинохта Раҳмоналӣ Шарифов «Осорхонашиносӣ» агар аз як тараф, барои омӯзгорону донишҷӯён ва алоқамандони таърихи пурғановати кишвар ҳамчун дастури раҳнамо хидмат кунад, аз сӯи дигар, дар муаррифи фарҳанг ва ковишҳои бештари таърихӣ мусоидат хоҳад кард.

**Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА,
Назриддин ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»**

Ду дарс аз ҳаёти Искандар

Александр Македонӣ миёни ҷанговарони худ мардери бо номи Александр медонист ва боз мушоҳида кард, ки ҳангоми набард ҳамноми ӯ ҳамеша фирор мекунад. Як рӯзи фориг аз набард Александр Македонӣ ҳамномашро диду гуфт:

- Хоҳиш мекунам ё нотарс бош ё номатро дигар бикун, ки ин монандии номҳои мо миёни лашкариён андешаҳои муҳталифро тавлид месозад.

Ривоят мекунад, ки Александр Македонӣ худ марди ниҳоят ҷасур буда

дааст ва ҷасоратро эътироф мекардааст. Боре як роҳзани баҳрӣ асири дасти ӯ шудааст. - Бигӯ, кӣ ба ту ҳуқуқ додааст, ки дар баҳр ҳукм меронӣ? - пурсидааст Александр Македонӣ.

- Ҳамон касе, ки ба ту ҳуқуқи ҳукмрониро дар соҳил додааст, - на-

тарсида посух додааст роҳзан. Шигифтовар аст, ки ман он ҷӣ, ки бо киштии кучакам мекунам, роҳзаниаш меноманд, вале ту ба лашкари азиме ба ҳамин кор машғулиро туро хоҳа меноманд.

Пас аз ҷунин посух роҳзан ҷон ба саломат бурдааст.

**Таҳияи Ҳатами ҲОМИД,
«Омӯзгор»**

► ХУЛОСАИ НОМАҲО

Навиштаҳои пурмухтавои омӯзгорон

Бахши аъзами мақолаву матолиби моҳҳои охир аз шахри навоҳии ҷумҳурии дастраси «Омӯзгор» гардида, дар хусуси роҳи усулҳои баланд бардоштани сатҳи сифати таълим ва дониш-азҳудкунии хонандагон бахшида шудаанд ва омӯзгорон аз таҷрибаи хеш дар масъалаи истифодаи сабқу шеваҳои нави таълимӣ, ба роҳ мондани усули муносибати босалоҳият ба таълим ва дар умум, методҳои фаъл ҳангоми гузаронидани машғулиятҳо нақл мекунанд.

Мақолаи омӯзгори литсейи касбӣ – техникаи ноҳияи Файзобод Д. Каримова – «Омӯзиши методҳои нав – вазирӣ баланд бардоштани самаранокии раванди таълим» аз ҳамин қабил навиштаҳо маҳсуб ёфта, дар он дар бораи ташкили раванди таълим бо истифода аз салоҳиятҳои касбӣ, технологияи педагогӣ, усулҳои фаъл ва интерактивӣ, омӯзиши проекти, усули моделсозӣ, нақши бозӣ дар дарс, баргузори намунаҳои «мизи муздавар» ва ғайра суҳан меравад. Мақолаи омӯзгори технологияи иттилоотии мактаби №26-и ноҳияи Рошқалъа (ному насаб номаълум) ба навиштаи боло ҳамоҳанг буда, пиромуни назорати дафтарҳои қорӣ ва рӯзномаҳои хонандагон бахс мекунанд.

Дар матлаби омӯзгори синфҳои ибтидоии мактаби №122-и ноҳияи Фирдавсӣ Мавлудохон Раҳмонова – «Тайёрии муаллим ба дарс» дар боби омодагии қабилҳои омӯзгор ба дарс, ташкилу баргузори он, истифодаи унсурҳои шавқовари психологияи педагогӣ, дар иртибот бо нишондоди барномаи таълимӣ эҷодкоронаро ҷаззоб гузаронидани машғулият, бештар ба нуруи эҷодии шоғирдон диққат зоҳир намудану онҳоро дар раванди дарс дар меҳвар қарор додан суҳан меравад. Аз навиштаи омӯзгор аён мегардад, ки соҳибтаҷрибаву лаёқатманд аст, вале забони мақола таҳрирталаб мебошад. Омӯзгори химияи мактаби №12-и ноҳияи Деваштич Азаматбек Расулов сенарияи гузаронидани чорабини берунасинфиро бо номи маҳфили «Зарифон» ба мо ирсол намудааст. Мақолаи хонданию омӯзанда, вале наширия, ҷунончи қабил таъкид карда будем, дар ҷунин шакл навиштаҳо чоп намекунад. Маҷаллаҳои соҳавӣ имкон доранд, то маводу матолибро ба таври сенария ба нашр расонанд.

Омӯзгори забони англисии мактаби №10-и ноҳияи Айни Даврон Хусейнзода дар мақолаи «Аҳамияти забони англисӣ дар тарғиби адабиёти форсу тоҷик ва муосир» андешаҳои худро дар бораи равобити забонҳои англисӣ ва тоҷикӣ баён дошта, бадин васила, таъсири файзбахши забони англисиро дар тарғибу муаррифии забон ва адабиёти тоҷик бармало сохтааст. Навиштаҳои омӯзгори калони кафедраи методикаи таълими фанҳои гуманитарии ДҶТИБКСМ Мусаллам Ҳамидова, муаллимаи географияи МДТ-и литсейи №3 барои хонандагони болаёқати шахри Душанбе Моҳира Мӯсоева, омӯзгори мактаби №166-и ноҳияи Рӯдакӣ Шаҳноза Сирочова Бибиҷон

Бобоева ва Фирӯза Сабзано-ва, омӯзгори калони кафедраи таҳсилоти касбии ДҶТИБКСМ Гулрӯ Раҳматуллоева, омӯзгорон аз ноҳияи Айни Накибхон Туграл Мансуров ва Шараф Бокӣ (пиромуни истифодаи ашъори шоирони бузурги тоҷик, шодравонҳо Лоик Шералӣ ва Қутбӣ Киём дар дарсҳо), омӯзгори мактаби №49-и ноҳияи мазкур Назаралӣ Аҳмедов ва чанди дигар низ ба масоили тарзу усулҳои таълим бахшида шудаанд. Як силсила навиштаҳои муаллифон масъалаҳои худшиносии насли наврас ва ҳамоҳанг аз Паёми Президенти ҷумҳурии, Пешвои миллат мухтарам, Эмомалӣ Раҳмонро дар бар гирифтаанд, ки ба ин мақолаҳои «Ҷаҳони муосир ва проблемаҳои глобалии он» (муаллиф ва нишонии ў номаълум), омӯзгори мактаби №16-и ноҳияи Шохмансур

Бахтовар Раҳимзода – «Нигоҳе ба Паём», дотсенти кафедраи таърихи Ватан ва археологияи ДДХ ба номи Б.Ғафуров Сафар Эркаев – «Ваҳдати миллӣ – пойдевори рушди мамлакат», омӯзгори математикаи мактаби №78-и шаҳри Душанбе Парвина Шомуқимова – «Соҳаи маориф дар меҳвари сиёсати давлату ҳукумат», «Ҷароғи равшани дил» (мутаассифона, ному насаби муаллиф зикр нашудааст) мисол шуда метавонанд. Маъмулан, аз мадди назари омӯзгорону устодони муассисаҳои таълимии кишвар ҷашну идҳои миллӣ ва санаҳои таърихӣ низ дур намонанд. Дар ин мавзӯ дотсенти ДДХ Сафар Эркаев, омӯзгори мактаби №24-и ноҳияи Фирдавсӣ Шаҳноз Худобахшова, муаллими собиқадор аз ноҳияи Хуросон Шарифи Мирзохотам, муҳбири минтақавӣ аз ВМКБ Ҷ.Қозобеков, омӯзгори мактаби №12 (ё120?)-и ноҳияи Деваштич Бунёд Додобоев, директори мактаби №54-и ноҳияи Айни О. Бобоев, омӯзгорони мактаби №36-и ноҳияи Шохмансур Фирӯза Каримова, гимназияи №13-и шаҳри Хучанд Мунира Тошматова, мактаб-интернати давлатии ҳамин шаҳр Саодат Раҳматова, омӯзгорон

аз ноҳияи Мир Сайид Али Ҳамадонӣ Сухроб Боронов ва Муҳаммад Шарифзода (дар бораи эҷодиёти Алимӯҳаммад Муродӣ), омӯзгори мактаби №48-и ноҳияи Шохмансур Адолат Алимова мақолаҳои ҷолиб таълиф намудаанд, ки мо аз онҳо сидқан сипосгузорем. Нақли омӯзгорон дар бораи фаъолияти ҳамкорон, тавсифу ситоиши заҳматҳои эшон мухтавои қисми дигари навиштаҳо фаро гирифтааст. Дар навиштаҳои Шараф Бокӣ аз ноҳияи Айни- «Дилбохтани касб», омӯзгори мактаби №34-и ноҳияи Рӯдакӣ Муҳаббат Мирзоева – «Ба як шахс чил ҳунар кам аст», рӯзноманигор Ҳотам Рабиев – «Омӯзгори варзида, олими шуҳратёр, табиби исавиҳуш», омӯзгори мактаби №1-и ноҳияи Қўҳистони Мастҷох Нусратбек Шомирзозода – «Собиқадоронро кадрдонӣ бояд намуд», муҳаққиқи ҷавон Хушрӯз Рабиқов (шояд Рабиқов бошад?), муҳбири минтақавӣ аз шаҳри Қўлоб Ш.Абдулҳамид – «Равшангари илму дониш» ва ғайра қору пайқори омӯзгорону устодон рақамзани гардидааст. Ба нишонии идораи наشريя гузоришу хабарҳо низ ирсол мегардад, вале аксари ин матолиб дер ба мо мерасанд, аз ин рӯ,

аз ҷопи онҳо худдорӣ мекунем. Хабару гузоришҳои омӯзгори таърихи гимназияи №2-и шаҳри Хучанд М.Маҳмудова, корманди Муассисаи давлатии «Китобхонаи оммавии вилояти Хатлон ба номи Садриддин Айни дар шаҳри Қўлоб Заррина Оқилова, маркази иттилоот ва таҳлили ДДХ ба номи Б.Ғафуров, рӯзноманигор Ш.Абдулҳамид аз ҳамин қабиланд. Лавҳаҳои ба наشريя фиристодаи Саодат Абдулҳакимзода – корманди МД «Китобхонаи оммавии вилояти Хатлон ба номи Садриддин Айни дар шаҳри Қўлоб» бо номи «Меҳробу беназирӣ, модарам!» ва муовини директор оид ба қорҳои тарбиявии мактаби №4-и шаҳри Бохтар Рустамҷон Бобоев – «Модар – сарчашмаи ҳаёт» ба мавзӯи ҷовидонӣ, яъне қадри модар бахшида шудаанд, вале тасвирҳои ҷолиб ва тоза дар ин навиштаҳо кам ба мушоҳида расид. Ба ҳамаи устодону омӯзгороне, ки ба мо дар иртибот қарор дошта, мақолаи матолиби худро ба идораи наشريя ирсол намудаанд, миннатдорӣ баён карда, навиштаҳои тозаву мухтавоманди онҳоро интизорем.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

► ОЛИМОНИ МО

Дотсенти кафедраи нақшакашӣ, геометрияи тасвирӣ ва методикаи таълими факултаи санъати тасвирӣ ва технологияи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б. Ғафуров Саидмаҳмад Олов дар сафи устодони фаёлу номвар қарор дорад. У шоғирдони зиёдеро ба камол расонидааст, ки дар ҷабҳаҳои ғуноғуни ҳаёти ҷомеаи ҷумҳурий ва

мақолаи илмӣ ва илмӣ-методӣ, роҳнамоҳои таълимӣ, дастурҳои методӣ ва китобҳои дарсиро таълифу таҳия ва ба ҷоп расонидааст. Фаъолияти ҳубу назаррас, навҷӯна ва эҷодкоронаи устодро дар самти қорҳои таълиму тарбия, илмӣ ва ҷамъиятӣ ба назар гирифта, ўро бо нишони «Аълочии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон», ифтихорномаҳои Вазорати мао-

Инсонии комил ва устоди варзида

берун аз он фаъолият менамоянд.

Ин устоди варзида зодаи ноҳияи Айни буда, шуъбаи нақша, расм ва меҳнати факултаи физика-математикаи ДДОЛ ба номи С.М.Киров (ҳозира ДДХ ба номи Бобочон Ғафуров) ро соли 1973 ба итмом расонидаст. Дониши мукамал доштан, чандин сол роҳбари маҳфили нақшакашӣ будан ва аз соли хониши сеюм дар қатори устодони худ ба донишҷӯёни курсҳои поёни дарс додани Саидмаҳмад Оловро ба назар гирифта, комиссияи давлатӣ бо қарори худ устодро ба сифати ассистенти кафедраи нақшакашӣ ва расмҳои факултаи номбурда ба қор тавсия намуд.

У солҳои 1974-1979 ба ҳайси муаллими кафедраи нақшакашӣ ва УТФТ фаъолият карда, солҳои 1979-1980 муҳаққиқ - қоромӯзи кафедраи методикаи таълими Донишдаи омӯзгории ба номи В. И. Ленини шаҳри Москва ба фаъолияти илмӣ омӯзгории худ идома бахшида, соли 1980 ҳамчун аспиранти шуъбаи рӯзонаи Донишдаи зикршуда ба қори илмӣ пардохт. Дар давоми таҳсил фаъолияти қордонии ташкилотчиӣ ва илмӣ Оловро ба назар гирифта, аспиранти курси якумро ба вазифаи раиси ташкилоти аспирантони донишдаи номбурда интихоб намуданд. Саидмаҳмад Олов соли 1984 аввалин шуда дар байни муҳаққиқони ҷавон рисолаи номзодии худро дар соҳаи фанҳои графикӣ ҳимоя намуд.

Мавсуф соли 1986 ба сифати дотсенти кафедра ва декани факултаи расомӣ-графикаи ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров фаъолиятиро давом дода, дар ин вазифа то соли 1996 қор карда, дар масъалаи тайёр намудани кадрҳои илмӣ ва пешрафти факулта ва донишгоҳ саҳми қалон мегузорад. Бори савум (солҳои 2001-2007) ба вазифаи декани факулта таъйин ва сазовори иззату эҳтироми устодону омӯзгорон донишҷӯён мегардад.

Солҳои 1996-2001 ва 2007-2015 ҳамчун мудирӣ кафедраи нақшакашӣ, геометрияи тасвирӣ ва методикаи таълим таъйин гардида, тамоми истеъдод ва кўшишу ғайрати хешро баҳри бехбудии сатҳи сифати таълиму тарбияи донишҷӯён равона менамояд.

Ҳоло панҷ сол мешавад, ки тахти роҳбарии Саидмаҳмад Олов маҳфили фарҳангӣ - бадеии «Одоби ҳамида» ташкил шуда, дар донишгоҳ фаъолияти фарҳангӣ-маърифатӣ ва тарбиявӣ дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда шудааст.

Саидмаҳмад Олов зиёда аз 60

риф, раиси вилояти Сугд, раиси шаҳри Хучанд ва раёсати ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров сарфароз гардондаанд.

Саидмаҳмад Олов баробари устоди хуб будан, ҳамсари мушфику меҳробон, падари панҷ фарзанд ва бо-бои дуоғӯи наберагон мебошад.

Ман бо устод Саидмаҳмад Олов аз соли 1968 шинос буда, лаҳзаҳои зиёди хотирмонро аз давраи донишҷӯӣ, фаъолияти қорӣ, дамғирӣ дар осоишгоҳ, инҷунин, ғунҷини пахта дар хотир дорам. Чанде аз ин лаҳзаҳо ба ёд мерорем:

1. Таҷлили 25- солагии факулта буд, тайёри меарфат, бо вучуди он, ман хавотир шуда, борҳо ба Саидмаҳмад Олов, меғуфтам, ки ягон нақшаи рафти ҷамъомадро тартиб диҳем, лекин он қас, «дарво нақунед, ҳамааш хуб мешавад», ғўён аз пайи қоре мешуданд, ман, зиқ мешудам. Ба ҷамъомад меҳмонони зиёд аз факултаҳои донишдаи, омӯзгорон ва шоғирдон даъват шуда буданд. Садри ҷамъомад Саидмаҳмад Олов буд ва он хеле хотирмон гузашт. Дар хотима профессор А.Сайфуллоев (рӯҳашон шод бод) гуфтанд, ки Саидмаҳмад Олов на фақат номзоди илми педагогика, балки лоики номзоди илми суҳаншиносӣ мебошанд.

2. Давраи тиллоии донишҷӯӣ буд. Мо 4-5 нафар зерғуруҳча ташкил намуда, пас аз машғулиятҳо то бегоҳӣ дар сифхонаҳои факулта ба дарсҳо тайёри меидедем.

Адабиёт оид ба ихтисоси мо хеле кам, он ҳам ба забони русӣ буд.

Аз фанни таърихи санъат имтиҳонро бо забони русӣ супоридан лозим меомад, барои ин фан ҳамагӣ як китоб мавҷуд буд. Китобро толори хониш метавонист фақат як нафар истифода кунад. Мо маслиҳат мекардем, ки бо навбат, ҳар рӯз як нафар китобро барвақт рафта мегуфта ба дарлаби дарёи Сир якҷо ба имтиҳон тайёри мебинем. Саидмаҳмад Олов, ки дар мактаб-интернат таҳсил карда буд, дар масъалаи донишони забони русӣ бартарӣ дошт. Натиҷаи ҳамин заҳматҳои буд, ки аз 17 нафар хатмкардаи ғуруҳ, 5 нафар - Саидмаҳмад Олов, Ю.Юсупов А.Бобочонов, М.Ҷалилова ва К.Абдуллоев дар донишгоҳ то ҳол фаъолият карда истодаем.

Юнус ЮСУФОВ,
муаллими кафедраи нақшакашӣ,
геометрияи тасвирӣ ва методикаи
таълими МДТ, ДДХ ба номи
академик Бобочон Ғафуров

Фарзанди содиқи меҳан

Сотим Улуғзода 11-уми сентябри соли 1911 дар деҳаи тоҷикнишини Варзики ноҳияи Чустии вилояти Намангони ҶШС Ўзбекистон, дар оилаи деҳқон таваллуд шудааст. Соли 1929 Дорулмуаллиминии тоҷикии шаҳри Тошкандро бомуваффақият хатм намуда, ба пойтахти тоҷикон - шаҳри Душанбе раҳсипор мегардад. Чанд сол ба сифати котиби масъули нашрияҳои "Комсомоли Тоҷикистон" ва "Тоҷикистони сурх" ва муовини муҳаррири маҷаллаи "Барои адабиёти сотсиалистӣ" ба кор пардохта, дар ташаккули матбуоти тоҷик саҳми назаррас гузоштааст.

Ҳамчун мунаққид ва адабиётшиноси фаёлу чавон дар рӯзномаю маҷаллаҳои матбуоти даврӣ мақолаҳои публицистӣ, илмӣ, илмию оммавӣ, ёддоштӣ, методӣ ва интиқодӣ ва таҳлилии таҳқиқотӣ навиштааст. Аксари мақолаю рисолаҳои иншономадаи мавсуф роҷеъ ба масоили адабиёти классикию муосири тоҷик ва эҷодиёти намояндагони ҷудогонаи он, инчунин, сарнавишти шахсиятҳои бузург ва қаҳрамонони далеру шучои марзу буми Ватан, аз қабили Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, Абулқосими Фирдавӣ, Абӯалӣ ибни Сино, Носири Хусрав, Саъдии Шерозӣ, Аҳмади Дониш, Садриддин Саидмуродзода Айнӣ, Абулқосим Лоҳутӣ, Сухайлӣ Ҷавҳаризода, Абдусалом Дехотӣ ва Темурмалику Восеи диловару шучоъ бахшида шудаанд.

Бо эҷоди "Ривояти сӯғдӣ" барин асарҳои мондагору беэволи таърихӣ даст задани нависанда ва инъикоси воқеаҳои асрҳои VII-VIII таърихи форсу тоҷик касро ба ҳайрат меорад. Тасвири оғози ин ҳаводис пешрафти муборизаҳои қаҳрамононаи шикастнопазири таърихӣ ва рӯҳи эпикӣ халқро тавзеҳ намудааст. Махсусан, дар тасвири ҷангҳои Хотуни Бухорӣ бо Убайдуллоҳи Зиёд ва Саид бинни Усмон боз ҳам равшантар зухур ёфтааст. Зеро офариниши ҷунин асарҳои таърихӣ осон нест. Нависандаи асар дар ин мавридҳо бояд ақаллан муаррих, олим ва донишманду сиёсатмадори асил бошад.

Аммо адаби мумтоз Сотим Улуғзода тавонистааст, ки маҳорату истеъдоди Худододи худро истифода бурда, далерона ба омӯзиши зарра ба зарраи ҳамаи он воқеот камари ҳиммат баставу ба тазкираю китобҳои таърихӣ, асарҳои илмию адабӣ, ривояти атиқа сар фуру бурда, таърихи он аҳди бостониро ба таври мӯшиқона таҳқиқ карда, хронология ва сюжети воқеотро барқарор созад. Ҳамзамон образҳои мухталиф, типҳои гуногунро кашф намуда, рӯйдоду ихтилофи ҳаводисро дуруст му-

айян гардонад, ки ин кор аз адиб заҳмати зиёд талаб карда, як навъ қаҳрамонӣ маҳсуб меёбад.

Фаъолияти устод Сотим Улуғзода дар соҳаи тарҷума низ хеле пурсамар ва ибратбахш аст. Мавсуф ханӯз соли 1931 романи Э. Л. Войнич "Ғурмағас" ва соли 1981 онро такроран бо номи "Занбӯр" ба забони тоҷикӣ тарҷума намудааст. Китоби якумӣ бо таҳрири устод Садриддин Айнӣ ба таъби расидааст. Инчунин, тарҷумаи пйесаи Н. Ф. Погдин-"Одами милтиқдор" (1940), А. Островский-"Гунаҳкорони бегуноҳ" (1945), драмаи В. Н. Билл-Белотсерковский-"Ҳаёт даъват мекунад" (1935), мазҳакаи К. Голдони-"Хизматгори ду ҳоҷа" (1944), Максим Горкий-"Модар" (1953), В.Шекспир-"Ҳамлет" (1970), Ж. Б. Мольер-"Табиби зӯракӣ" (1972), М.Сервантес-"Дон кихот" (1974), Шарл де Костер-"Тил Уленшпигел" (1975), Чингиз Айтматов-"Қуллаи Фудзияма" ва инчунин, чанде аз хикояҳои адабони барҷастаи рус Антон Чехов ва Максим Горкий ба қалами ӯ мутааллиқанд.

Устод Сотим Улуғзода аз интиҳои солҳои сиюм дар баробари таълифи корҳои илмию адабӣ ба таълифи асарҳои сахнавӣ иқдом намуда, пйесаҳои "Шодмон" (1939) ва "Қалтакдорони сурх"-ро (1940) эҷод мекунад, ки аз тарафи хунаrpешагони Театри академии драмавии ба номи Абулқосим Лоҳутӣ ба сахна гузошта шудаанд. Пйесаи "Қалтакдорони сурх" соли 1941 дар рӯзҳои баргузори нахустин Даҳаи адабиёт ва санъати тоҷик дар шаҳри Москва намоиш дода шуд, ки сазовори баҳои баланд гардида буд. Пас аз ин намоиш Сотим Улуғзода ҳамчун драматург обрӯю нуфузи зиёд пайдо карда, минбаъд драматургия яке аз соҳаҳои асосии фаъолияти адабии ӯ гардид.

Адаби маъруф ва нависандаи меҳандӯст ҳамчун иштирокчи фаёли Ҷанги Бузурги Ватанӣ роҷеъ ба қорномаву ҷонфидоҳои фарзандони диловару содиқи Ватан ва халқҳои гуногуни мамлака-

тамон дар майдони муҳорибаҳои шадиди зидди фашистон пйесаи "Дар оташ" (соли 1944)-ро эҷод намуд, ки он дар сахнаи Театри академӣ - давлатии драмавии ба номи А. Лоҳутӣ ба намоиш гузошта шуд. Инчунин, мавсуф соли 1946 дар бораи Аҳмади Дониш монографияе таълиф намуд, ки яке аз аввалин тадқиқоти муфасссал роҷеъ ба ҳаёт ва эҷодиёти сардафтари адабиёти маорифпар-

вари тоҷик маҳсуб меёбад.

Нахустин асарҳои насрии нависандаи маҳбӯб ба шакли очерк ва мақолаҳои публицистӣ дар солҳои сиюм ва давраи ҷанг дар матбуоти ҷумҳуриявӣ чоп шудаанд. Ба навиштани асарҳои калонҳаҷми насрӣ-повесту роман асосан дар солҳои пас аз Ҷанги Бузурги Ватанӣ оғоз бахшида, соли 1947 аввалин повест бо номи "Ёрони боҳиммат"-ро дар мавзӯи садокат ва вафодори одамони ақибгоҳ нисбат ба иштирокчиёни фронт эҷод намудааст. Пас аз анҷоми Ҷанги Бузурги Ватанӣ ба тасвири ҳаёти озоиштаи мардумони Шӯравӣ ва меҳнати бунёдкоронаи онҳо рӯ оварда, соли 1951 аввалин асари мазҳакавии худ "Ҷуяндагон"-ро таълиф намоёнд, ки муҳтавои он аслан, ба ҳаёти геолоҳо бахшида шудааст.

Дар жанри тарҷимаиҳолӣ ва таърихӣ сенарияи филмҳои "Ибни Сино" (соли 1953, дар ҳаммуаллифӣ бо В. Виткович, киностудияи Тошканд) ва "Қисмати шоир"-ро (1957, студияи "Тоҷикфилм") эҷод намуд. Хусусан, филми "Қисмати шоир" хеле муваффақият пайдо намуда, соли 1960 дар дуюмин Фестивали кинофилмҳои мамӯлики Осиё ва Африко дар шаҳри Қоҳира сазовори мукофоти якум ва медали "Уқоби тилло" гардид. Яке аз марғубтарин асарҳое, ки дар эҷодиёти нависанда ва умуман, дар таърихи насри муосир

мақоми намоён дорад, повести тарҷимаиҳолӣ "Субҳи чавонии мо" маҳсуб меёбад.

Соли 1958 Сотим Улуғзода дар асоси сенарияи филми "Қисмати шоир" бо номи "Рӯдакӣ" драмае ба вучуд овард, ки он дар рӯзҳои 1100-солагии асосгузори адабиёти форсу тоҷик - устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ дар сахнаи Театри академӣ - давлатии драмавии ба номи А. Лоҳутӣ намо-

нигоҳубину табобати шумо вобаста мекунем".

Ин лаҳза чашмони устод ашқрез гаштанд ва ҳаракати аз ҷо хестан намуд. Любов Андреевна (ҳамсари нависанда) бо кумаки писараш Зариф ӯро ба курсии мулоим шинонданд. Устод "Ватан, Ватан..." меғуфтуби чашмаш бист мерехт....

Президенти кишвар ба писари устод Зариф гуфт, ки даҳ сол падари ӯ ҳам дар ин ҳол буд, вале ҳеҷ аз наздаш дур намешуд ва таъкид намуд, ки падарро то таъонад, эҳтиёт намояд. Ба Ватан баргарданд, боз бехтар, алъон он ҷо баҳори зебо ҳукмронӣ дорад.

Баъди рафтани ҳайати расмӣ ба вачоати устод зехн мондам. Рӯйи ӯ назар дар як он дигар гашт. Аз чехрааш нуру аз дидаҳояш донаҳои ашки шодиву қаноат меборид. Любов Андреевна бо нигоҳҳои суломезам посух дода гуфт, ки охир Сотим Улуғзода ро боре ҳам ягон котиби якуми Кумитаи Марказӣ қабул накардааст ва ӯ хуб мефаҳмад, ки кӣ имрӯз ба дидори ӯ омад. Албатта, шод аст. Ва ҳатто моро фармуд, ки ӯро аз ҷо ҳезонем.

Бале, агар аз як тараф, мақоми Эмомалӣ Раҳмон ба устод таъсир расонад бошад, аз тарафи дигар, суҳанҳои заминию самими ӯ ба устод лаҳзае ҳам бошад, сабуки бахшиданд. Баъди ин дидор Любов Андреевна ва аҳли хонаводааш дар фикри бозгашт ба Ватан буданд. Вале ҳоли устод торафт бадтар мегашт ва табибон барои раҳсипор гаштани ӯ ба воситаи тайёра иҷозат надованд".

Ҳамин тавр, 25-уми июни соли 1997 қалби ӯро беолоиши адаби маъруф ва ватандӯсти содиқ ба абадиёт пайвасту турбати адиб бо эҳтимоми супориши бевоситаи Сарвари давлат ба шаҳри Душанбе оварда шуда, дар мавзеи Лучоб ба хок супорида шуд.

Ба хотири гиромидошти драматурги мумтоз, адаби шинохта, нависандаи маҳбӯби миллат, шодравон Сотим Улуғзода тибқи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 29-уми апрели соли 2009 Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон, ки пештар номи Александр Сергеевич Пушкинро дошт, ба номи ин абармарди миллат номгузорӣ гардид.

Мухбирҷон КЕНЧАЕВ,
журналист, сармутахассиси
шӯъбаи таъбу наشري
раёсати Академияи миллии
илмҳои Тоҷикистон

▶ ТАРОНА

Эй абр, ман туро зуд-зуд мебинам. Дар фазо ҷавлон мезанӣ. Гоҳ сап-сафедии гоҳе сип-сиёҳ. Ту ҳам қаҳр дорӣ, ханда дорӣ, ноз дорӣ, гирия дорӣ. Гоҳе бо вазиши бод шинокунон сайри ҷаҳон мекунӣ, вале гоҳе ба ҳашм меоино меноӣ. Ҷазабат ки афзуд, дод мезанӣ, худро оташ мезанӣ ва аз ту падид меояд борону барфу жола. Мерезӣ яқсон ба рӯи дашту ёла.

Вале рӯзи дигар дам мегирӣ. Болои қуллаи баланди кӯҳе нишаста, андеша мекунӣ, ба марғзорон, ба кӯҳу пуштаҳо менигарӣ ва завқ мебарӣ аз файзи рехтаат. Зеро он неъмате, ки ту рехтай, бахту саодати табиат аст, одам аст, замини роҳатрасон аст. Яъне, ҳама қаҳру ситеза, итоб ва шитоби ту ба манфиати кор аст.

ЭЙ АБР!

Ҳаётбахшу наҷотбахш аст. Таъби дили инсон аст.

Мо аз ту нолон нестем, балки шодон ҳастем. Охир, агар ҳамту одиякак назар андозем, ту ҳам бегона нестӣ, хеши мойӣ, фарзанди ҳамин заминӣ.

Шояд ба ҳайрат оӣи ва пурсӣ, чӣ гуна?

Эй абр, ту таблидотро андеша кун. Ту чӣ гуна арзи ҳастӣ дорӣ. Чӣ гуна зода шудӣ, чӣ гуна болои осмон манзил гирифтӣ, ман меонам. Охир ту ҳамон ҷангу хоки ин заминӣ, ҳарорати гарми чашмаву рӯд, баҳру наҳру дарёҳои. Дуди оташи хонаву

мошину заводҳои. Яъне, мо туро сохтаем, ки имрӯз соҳиби мулки волоӣ. Осмонро дилорой. Маснад дорӣ, ноз дорӣ, чилва дорӣ, ханда дорӣ.

Барои ҳамин, андеша кун, ҳар гоҳе ба шӯр меоӣ, ҳар чӣ хоҳӣ, мерезӣ, андеша кун, ки бо инсон, бо хоку обу замин пайвастагӣ дорӣ.

Мағрур машав. Худро гум макун, зеро ту ҳам зодаи ҳамин замину обу хоқӣ.

Рафтӣ ба фазо, боз бармегардӣ. Ҷоят мағзи ин замин аст.

Бинобар ин, дӯст дор одамиро, ин заминро!

Саидмурод ИСКАНДАРӢ,
шаҳри Ваҳдат

Дар Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон даври дуҷуми таҳсил оғоз гардид

► ҲИКОЯ

Бозёфти модар

Сухайло сухбати телефониро ба поён расонду даст ба мушаки роёнааш бурд, то номгӯи маводи заруриро аз тариқи номарасон ба ширкати истехсолкунанда ирсол намояд. Яке аз кормандонаш дарро нармак заду ичозаи вуруд хост. Духтарак зуд сабаби омаданаширо шарҳ дод:

- Сухайло Каримовна, вақти корӣ ба поён расидааст, аммо як харидор ба назарам, хоҳиши рафтан надорад, то дарҳои мағозаро бибандем.

- Магар хеле мушкил аст, ки бигӯедаш: вақти корӣ тамом шудааст. Бо ҳамин як кори ҷузъӣ маро ташвиш медиҳад, Зарринабону? - норозиёна ба духтараки фурӯшанда назар дӯхт Сухайло.

- Ишора кардем, аммо гӯё намешунавад, бинобар ин, хостем шуморо дар ҷараён бигузorem. Як худатон медиҳед ўро, - имдодталабона ба роҳбараш нигарист фурӯшандадухтар.

Дар толори фурӯшгоҳи бузург вақте харидори саркаширо нишонаш доданд, дилаш ларзид.

- Имрон, писаракам, писари азиям, - нохоста садо баровард бону ва ба сӯи сарбозе, ки дар баҳши шириниҳо ба кулчақандҳои гуногун менигарист, давида, хост ўро ба оғӯш бигирад.

Овози пурэхсози Сухайло диққати Заррина, фаррош Назокат-хола ва дигар кормандонро ҷалб намуд ва онҳо ҳайратзада ба роҳбарашон нигаристанд. Сарбоз ҳам дар баробари дигарон рӯяшро ба тарафи Сухайло гардонду ин дам зани дилсӯхта ғаҳмид, ки боз хато кардааст. Ин сарбоз писари гумгаштааш нест ва ў боз муртакиби иштибоҳ шудаву фарзанди дигареро фарзанди хеш пиндошта... Бемадорона ба сарбоз нигоҳи хаста афканд.

- «Охир, аз пушташ тамоман мисли Имрони ман буд, ку!? Ҳатто гӯшхояш, гӯшхояш ҳам нусхаи гӯшҳои Имронам аст, яке аз дигараш саҳл калонтару каме баргашта... Ох, Худочон, боз хато кардам...» - бо афсӯсу надомат худ ба худ мегуфт Сухайло.

- Салом ба шумо, - садои сарбози ношинос ўро ба худ овард. Қадом неруи ноаёне модари хунчигарро водор мекард, ки сарбози ношиносро модарона бинавозад, дасти меҳру навозиш ба сараш бикашад. Аммо худро ба даст гирифтубо садои расмӣ ва хушқу гирифта гуфт:

- Мизочи мухтарам, метавонам ба шумо кумак кунам, то зудтар маводи заруриятонро интиҳоб намоед? Вақти кории мо ба поён расидааст.

-Раҳмат, меҳоҳам ягон ширинӣ интиҳоб кунам, аммо пулам камтар аст, - шармгинона гуфт ҷавон.

- Ҳама маблағатро харч кардӣ? Волидон кисапулӣ намедиханд?

- Барои худам не, барои хоҳарам меҳараму хабаргирияш меравам, дар ҳамин наздикиҳост, дар интернет барои ятимон. Баъди марғи волидон мо ҳарду танҳо мондем. Як ҳафта руҳсатиям додаанд. Дар роҳ пулҳоямро дуздиданд, хайрият, дар кисаам як-ду танга мондааст, - хичолатомез шарҳи ҳол кард сарбози ношинос.

Сухайлоро чунин хис фарогир шуд, ки гӯё як сатил оби сард аз сараш рехтанд. Бошитоб баргашта, ба Заррина супориш дод:

- Духтарам, аз ҳамаи чизҳои бома-

заамон зуд дар як ҳалтаи селюфанӣ гирифта ҳисоб кун ва расидаширо ба ман бидеҳ.

Ва ба сӯи сарбоз баргашту гуфт:

- Ба фикрам, худат ҳам гуруснай, зеро аз роҳ омадай.

Дасти сарбозро гирифт:

- Рафтем, ман ба ту хӯрок медиҳам, то шикаматро сер накунӣ, намемонам, ки аз мағоза берун барой.

Писарак сурху сафед шуда, аз пашаш қадам зад.

Заррина, ки бо духтараки ҳамкораш дар пакетҳо маводи ғизоии гуногунро ҷой мекард, баробари аз назар пинҳон шудани Сухайлову сарбоз зеро лаб гургуркунон ба ҳамкораш дарди дил намуд:

- Ба раиса чӣ шуд, ки ин қадар дар тақопӯ афтод? Ҳазинаҳоро маҳкам карда, ҳона рафтан даркор, аммо боз кори иловагӣ фармуд.

Фарроши мағоза Назокат-хола аз эътирози Заррина ба шӯр омад:

- Чӣ гур-гур дорӣ? Кореро, ки фармуданд, бикун, гапи зиёдатӣ чӣ лозим? Раиса дуруст мекунад, ҷавонро дастгирӣ ва хоҳарашро хурсанд кардан даркор.

Аммо Заррина хоҳиши таслим шудан надошт:

- Ростӣ, ман бори аввал аст, ки раисаро дар ин ҳол мебинам, чӣ ҳел ҷавонро ном бурд: Имрон? Назокат-хола, худат солҳои зиёдед, ки дар ин «супермаркет» кор мекуни, намедонӣ ин сарбоз ба Сухайло кӣ мешавад?

Назокат-хола як лаҳза қорашро қанор гузошту охи бадард қашид:

- Имрон номи писари Сухайлост, ягона писараш. Довталабона ба хидмати аскарӣ рафта, дар яке аз ноҳияҳои наздисарҳадӣ хидмат мекард, «пограничник» буд. Субҳи барвақте баъди адои басти шабона хаставу кӯфта бо чанде аз ҳамхидматон ба қисмашон бармегаштанд. Ногаҳон Имрон мебинид, ки писарбачае дар дарё афтодаасту гарқ мешавад. Ўро бо ҳазор машаққат наҷот медиҳад, аммо худаш аз мавҷҳои пуртуғени дарёи баҳорӣ амон намеёбад. Либосҳои ғафси сарбозӣ дар об тар шуда, чанд баробар вазнин мешаванд ва имкон намедиханд, ки Имрон худро ба соҳил бирасонад. Талошҳои ҳамхидматон низ бенатиҷа мемонанд... Худоё, ин рӯзро ба сари душмани одам наёрад. «Марғи волидон меросу марғи фарзанд алмос» гуфтаанд. Рехлати нобаҳангоми ягона фарзанд Сухайлоро аз по афтонд ва ў ба як мавҷуди беҳиссу қарахту дилсард табдил ёфт, дар як рӯз гӯё 10 сол пир шуд. Вагарна зане буд дилшоду маърақор, гули хандони маҳфилҳо, мисли қабки маст қакра мезаду хандааш сақфро мешикӯфт. Аммо дар як рӯз ба Сухайло табдил ёфт, ки алҳол мебинӣ.

Заррина аз ҳарфи гуфтааш пушаймон гашта, бо сари ҳам ба қораш идома дод...

Ин дам дар дафтари корияш Сухайло базавқ ба хӯрдани ҷавон нигоҳ мекарду ҳамзамон борони савол бар сараш мерехт:

- Хоҳаракат чӣ ном дорад? Чанд муддат аст, ки танҳоед? Ба волидонатон чӣ шуда? Шабро дар қучо рӯз мекуни?

Сарбоз бо иштиҳо хӯроку

нон меҳӯрду бо майли тамом ба пурсишҳои Сухайло посух меод:

- Хоҳарам Нозанин ном дорад, алъон 11-сола асту дар мактаб-интернати рақами 6 таълиму тарбия мегирад. Волидонам дар як садамаи автомобилӣ чанд сол пеш аз олам гузаштанду моро танҳои танҳо гузоштанд. Худашон ҳам тарбиятгирандагони ҳона-интернат буданд, бинобар ин, мо баъди марғи онҳо бесоҳиб мондем ва дар ин олам дигар кас надорем. Ният ин аст, ки пас аз адои хидмати ҳарбӣ шугӯле ёбаму хоҳаракамро гирифта, дар ҳонаи волидон худам тарбия кунам. Меҳонанам, соҳиби касбу қоре мекунам, то як луқма наонаширо беминнат дарёбад. Мутаассифона, ҳоло ба манзиламон рафта наметавонам, бинобар ин, ҷои хоб ҳам бояд ҷустуҷӯ кунам.

Бону ба суханҳои ҷавон гӯш меоду дар симояш писарашро меид. Худоё, ҳамаи ҳаракатҳои ҳам нусхаи писараш Имрон. Ҳатто, ноншиканию нонхӯрияш ҳам. Имрон ҳам доимо миёнаи нонро меҳӯрд, ҷои тунукии нонро.

- Номат чист, писарам? - ғайриинтизор пурсид зан.

- Номам Имрон аст. Магар аз ёдатон рафт, маро дар поён ном гирифтанд, ку? Ҳайрон шудам, ки шумо номи маро аз қучо медонед маро аз қучо мешиносед?

Сухайло аз ҳаяҷони зиёд нафастанг шуду пайи ҳам сурфа задан гирифт, то ҳадде ки ашқи ҷашм рехт. Имрон хавотиромез пурсид:

-Ба шумо чӣ шуд, ҳолатон хуб аст?

Аз финҷони болои миз як ҷуръа об нӯшиду оби ҷашмонашро бо дастмоли қоғазӣ пок кард:

- Ташвиш нашав, писарам, ҳолам хуб аст. Гӯш кун, ин тавр мекунем. ҷойи хоб нақоб. Дар ҳонаи ман меистӣ. Айни ҳол бо ҳам пеши Нозанин рафта, хабараш мегирем. Баҳс ҷоиз нест, писарам, зеро ман аз ту бузургтарам ва беҳтар медонам, ки чӣ кор бояд кард.

- Охир, ин чӣ ҳел мешавад? Як одами ношиносро аз кӯча гирифта, ба ҳонаатон мебаред. Оё ҳонагиҳоятон розӣ мешаванд?

- Дар ҳонаам қасе нест, Имрон, ман танҳо зиндагӣ мекунам.

Ва ин дам Сухайло ҳамсари собиқаширо ба ёд овард, ки пас аз ним соли марғи писарашон ўро тарк намуду бо дигаре пайваст. Назди як духтарак рафт, духтараке, ки аз Имрони раҳматӣ фақат 2 сол бузургтар буд. Он духтарак барояш се фарзанд ба дунё овардааст. Чанде пеш нохост дида будашон... Ғайриинтизор... Дар бозор, бо се тифлаки хурдсол машғули харид буданд зану шӯ. Ба назараш расид, ки ёри собиқаш аз писари ҷавонмарғашон-Имрон ҳатто ёде ҳам намекунад, зеро қӯдакони наваширо қалон мекунад, атрофаш пур-пури қӯдак... Хеле шоду хандон буданд ҳар ду-зану шавҳар. Танҳо Сухайло буд, ки ҳар дам, ҳар лаҳза, ҳар нафас дилаш ба ёди писар метапид, ёдаши гиромӣ меоду ба ёдаш месӯхт. Зиндагиаш пас аз марғи писар бемаъно гашт, рангу тароват надошт...

Пас аз як соли ин вохӯрии тақдирсоз дар роҳи оҳан ду нафар як шахси азизашонро интизорӣ мекашиданд: Сухайлову Нозанин Имронро, ки аз хидмати аскарӣ бояд меомад. Имроне, ки барои Сухайло писари меҳрубон ва барои Нозанин бародари дилсӯзу ғамхор гашта буд.

Дилафрӯз ҚУРБОНӢ,
«Омӯзгор»

► МУСОҲИБА

Сатҳи дониши ҷавонон паст нест

Дар коллеҷи Мастҷох имтиҳони давлатии хатмкунандагон идома дошт. Хабарнигорамон ба хоҳири оғаҳии рафти имтиҳонот ба устоди факултаи филологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Шаҳбоз Кабиров - Раиси комиссияи имтиҳонӣ дар муассисаи мазкур мусоҳибаи кӯтоҳ анҷом дод.

- Дар мамлақати мо яке аз масъалаҳои муҳим роҳандозии таҳсилот мувофиқ ба стандартҳои байналмилалӣ мебошад. Дониши хатмкунандагони муассисаи таълимии, ки раиси комиссияи имтиҳонии онро ба уҳда доред, оё ба ин чиз мувофиқат мекунад?

- Ба сатҳи ҷаҳонӣ расонидани омӯзишу парвариш ҳадаф ва мақсади мо аст. Ба ин сатҳ расидан вақт меҳоҳад. Ин амалест, ки дар як фосилаи муайян ва кӯтоҳ онро анҷом додан мушкил аст.

Дар муассисаҳои олии таълимӣ донишҷӯёне вомехӯранд, ки бо дили хоҳам-нахоҳам ба дарсу машғулиятҳо муносибат карда, ба хоҳири аз хизмати сарбозӣ озод шудан курсии донишҷӯиро банд мекунанд. Аммо сабъи талош ва масъулияти бештари донишомӯзӣ дар муассисаҳои миёнаи касбӣ бештар ба назар мерасад. Онҳо сабъи талош бештар мекунанд, то ки дониши хуб гирифта, ба муассисаҳои таҳсилоти олии дохил шаванд. Коллеҷи омӯзгорӣ дар маконе ҷойгир шудааст, ки ин ҷо мисли шаҳр муассисаҳои фарогатии тафреҳӣ бисёр нест. Аз ин рӯ, донишҷӯён вақти зиёди худро барои аз худ кардани маводи додашуда сарф мекунанд.

- Мусаллам аст, ки ҳар як имтиҳони давлатӣ чун меъёри санҷиши дониши хатмкунандагон махсусиятеро дорост. Дар имтиҳони имсола чӣ вимеагге ба мушоҳида расид?

- Мастҷох ноҳияест, ки дар он қавму миллатҳои мухталиф, аз ҷумла, ўзбекзабонҳо ҳаёт ба сар мебаранд. Як амали воқеист, ки фарзандони онҳо низ дар коллеҷи омӯзгорӣ таҳсил мекунанд. Дар рафти супоридани имтиҳонҳо маълум гардид, ки ин донишҷӯён забони тоҷикиро мисли дигар шарикдарсонӣ соҳибзабон хуб балад ҳастанд.

- Сатҳи дониши хатмкунандагони имсолаи коллеҷро чӣ гуна арзёбӣ мекунед?

- Сатҳи дониши хатмкунандагонро, дар маҷмӯъ, метавон қаноатбахш ҳисобид. Ин ҳам бесабаб нест, зеро дар коллеҷ муаллимони донишманду пуртаҷриба қору фаъолият доранд, 4 нафари онҳо номзади илм, 2 нафар аз ҳамқорон низ номзадҳои илманд. Ҷор нафари дигар дар арафаи ҷимояи рисолаи номзадӣ қарор доранд.

- Раиси комиссияи имтиҳони давлатӣ ба ҷуз қабули имтиҳон боз қадом вақолатҳои дигарро дар ихтиёр дорад?

- “Вақолат”-ҳои дигар ба худӣ қас вобаста аст. Баҳусус, барои онҳое, ки ба муассисаҳои таълимии музофотҳо аз пойтахт мераванд. Муассисаҳои таълимии ин ҷо ба мадади олимоне, ки дар пойтахт фаъолият доранд, хеле ниёзманданд. Мақсад фақат қабули имтиҳон нест. Дар муддати маъмурияти худ раиси комиссия метавонад ба раванди таълим аз наздик хуб ошно гардида, бисёр норасонҳои онро ошкор созад ва барои бартарафсозии онҳо дастуру маслиҳатҳои методӣ диҳад.

Ақсар маврид дар тартиб додани саволҳои билетҳои имтиҳонӣ тавозуни суолҳои фанҳои омӯхташуда риоя карда намешавад. Гоҳо суолҳо аз як фан бештар буда, аз фанни дигар қамтар оварда мешаванд. Барномаи таълимӣ бояд дар билетҳои имтиҳонӣ ифодаи пурраи худро ёфта, суолҳои гузашташуда ба барномаи таълимӣ мувофиқат кунанд.

Неъмат НЕЪМАТЗОДА,
«Омӯзгор»

ЭЪЛОН

Диққат: озмун!

Хафтаи тақмили тарбияи ватандӯстӣ, ифтихори миллӣ ва хештаншиносии насли наврас дар мавзӯи «**Ҳомии Ватан будан ша- раф аст**» барои бехтарин мақолаву гузоришҳо озмун эълон менамояд. Нигоштаҳо ба озмун бояд ба ум- датарин масоили ватанпарварию ватандорӣ бахшида шуда бошанд, андешаву мулоҳизоти ҷолибро дар бар бигиранд ва барои ба ҳимояи ватан, хизмат дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ омода намудани ҷавонон нақши шоиста бигузоранд.

Озмун аз рӯзи эълон шуданиш то аввали моҳи феврари соли 2022 идома меёбад ва дар арафаи Рӯзи Артиши миллии Тоҷикистон ҷамъбаст мегардад.

Ғолибони озмун соҳиби мукофотҳои махсус ва Ифтихорномаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон мегарданд.

Таъкид:

Ҳаҷми мақолаҳо набояд аз 3-4 саҳифаи чопи компютерӣ (ҳарфи Times New Roman Tj, 14-2 интервал) зиёд бошанд, дар акси ҳол ба озмун роҳ намеребанд.

Эътибор надорад

Шаҳодатномаи гумшудаи АБ №073375 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2001 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №29-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Қандова Шарифмо Давлатовна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи ШТ №0075574 дар бораи хатми синифи 9, ки онро соли 2003 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №6-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе ба Ҷураев Махмадулло додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи А №171565, ки онро соли 1993 литсей-интернати Президентӣ барои кӯдакони болаёқати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Джурабаева Назира Музаффаровна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи №0160713, ки онро соли 2015 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №24-и ноҳияи Фирдавсии шаҳри Душанбе ба Курбонова Шукрия Шарифхоновна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТА №0081876 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2007 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №61-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе ба Фариди Рустамзода додааст, эътибор надорад.

ЁДНОМА

Ҳар вақте исми журналист, публит-систу мутарҷим ва шарқшиноси варзида Ҷумъахони Ҳотамиро ба за- бон меорам, пеши назар чехраи шахси ҳалиму хоксор, хушсуҳбату ботамкин, ҷашмони маъсуму каме ҳаёлолуда ва хандаҳои баланду беғашаш, ҷилвагар мешавад. Боварам намеояд, ки ӯ имрӯз ба таври ҳамешагӣ мо наздикону пай- вандон ва дӯстону ҳаммаслақонашро тарк намудааст. Шои тираи 4-уми июли соли 1999 хангоми аз дафтари корӣ ба хона баргаштан Ҷумъахон аз тарафи ночавонмарде, ки дар тинаташ аз одамгарӣ нишоне набуд, ба ҳалокат расонида шуд...

Ҷумъахони Ҳотамӣ 31-августии соли 1957 дар деҳаи Шаҳрибарбори ноҳияи Шӯрообод (ҳозира Шамсиддин Шохин) дар оилаи деҳқон чашм ба олами ҳастӣ кушодааст. Пас аз хатми мактаби деҳа ба шӯъбаи арабии факултаи шарқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, онро соли 1978 бомуваффақият хатм намуд. Солҳои 1978-1979 ба ҳайси тарҷумони забони арабӣ дар давлати Ироқ ва аз соли 1980 то соли 1984 дар давлати Ливия кор кардааст. Солҳои 1984-1987 нозири калони кумитаи дав- латии омӯзишгоҳҳои касбӣ-техникии Тоҷикистон буд. Баъдан ду сол дар дав- лати ба мо ҳамсоя - Афғонистон хизмат намуда, баъди бозгашт, аз соли 1989 то соли 1992 ҳамчун омӯзгори омӯзишгоҳи касбӣ-техникии №58 фаъолият кард. Солҳои 1992-1993 ба сифати муҳби- ри калони рӯзномаи «Нидон ранҷбар» ва корманди Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон хизмат намуд. Ҷумъахони Ҳотамиро дар давраи барои халку Меҳан ниҳоят душвору ҳассос, ғъне ҷанги шаҳрвандӣ, соли 1993 ба вазиҳои сардори Маркази матбуоти Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъйин намуданд. Ҳамчун ҷавонмарди далеру шучоъ то лаҳзаҳои охири ҳаёташ 4 июли соли 1999 ин ва- зифаро содиқона ва сарбаландона иҷро кард. Гӯё ҳамин дирӯз буд, ки тавассути барномаи «ВКД хабар медиҳад!» парда аз рӯйи ҷинояткориву қонуншиканиҳо бармедошту мардумро, бахусус,

Ҳақталоши ватанпараст

ҷавонро ба интиҳоби роҳи дурусти зиндагӣ ҳидоят ме- намуд.

Ёд дорам, вақте ки соли 1992 аз тири муҳолифини давлат ҷароҳат бардош- та буд, ба аёдати волидайн ба деҳа омад, лекин ҳамагӣ якҷанд рӯз дар деҳа монд. Аз гуфторҳои пай мебар- дем, ки аз нооромии ба сари кишвар омада ботинан азият мекашад ӯ ихтилофи ҳаммиллатонро таҳаммул надорад. Аз ин рӯ, заҳми пояш шифо наёфта, озими пойтахт шуд, то дар барқарорсозии сулҳ ба кадрӣ имкон саҳм гузорад.

Дар деҳа ӯро пиру барно дӯст ме- доштанд аз он ифтихор менамуданд, ки фарзанди деҳаашон чун журналисти ҳақпарасту хайрхоҳ ва инсонии наҷибу бошараф маҳбуи дили ҳамватанон гаш- тааст. Ҷумъахони Ҳотамӣ ҷаҳоне дошт поку равшан, зебову дӯстдоштанӣ ва пурвусъату пурарзиш, ҳар як лаҳзаашро баҳри ободии диёри маҳбубаш сарф ме- кард.

Ӯ шарқшиноси варзидае буд аз осо- ри адабии классикӣ муосири Шарқ огоҳии комил дошт. Садҳо панду ан- дарз ва пораҳои ҷолибро аз ёд медонисту хангоми дидорбинӣ дар фурсатҳои мувофиқ ёдовар мешуд, ки ба гуфтаҳои ҳусн зам намуда, таъсири андешаҳои меафзуд.

Ҳар гоҳ ки ба зиёрати оромгоҳаш ме- равам дар ҳаққаш дуои хайр менамоям, чашмам беихтиёр ба санги мармари ти- рафони болон қабри одию хоксоронаи ӯ меафтад. Дар он чунин мисраъҳо, ки таҷассумгари саъю талошҳои шаҳиди роҳи ҳақ барои барқарории ҳақиқату адолат мебошанд, ҳаққокӣ шудаанд:

Намудам умр сарфи ҳақталошиҳову ҳаққӯйӣ,
Чу ҳақ пайдо нашуд, рафтам, маро
дигар чӣ меқӯй?

Шоҳидони ҳол меғунд, ки рӯзҳои вопасини ҳаёташ ин мисраъхоро батақдор мекондааст. Ҳарчанд Ҷумъахони Ҳотамӣ имрӯз дар байни мо нест, вале роҳи пешгирифтаи ӯро ҳамкорону шоғирдонаш, дӯстону назди- конаш, аз ҷумла, бародараш полковники милитсия Ҳасан Шералӣ, фарзандаш Алишер Ҳотамов ва садҳо ихлос- мандонаш, ки меҳри Ватан ва ҳифзи оромии осудагии халқамон барояшон муқаддас аст, идо- ма дода, баҳри волияти қонун ва пой- дории сулҳу оромии кишвар шабу рӯз заҳмат мекашанд.

Ҷумъахони Ҳотамӣ дар давоми умри кӯтоҳи худ тавонист корхоро ба анҷом расонад, ки на ба ҳар кас муяссар ме- гардад. Хизматҳои ӯ бо орденҳои «Си- тораи сурх», «Спитамен» ва чандин мукофотҳои дигари ватаниву хориҷӣ ҷаҳриносӣ гаштанд, вале мукофоти аз ҳама арзишмандтарин дар қалби халқ маскан гирифтани ӯст, ба сифати ху- лосаи ин навишта боварам: Меҳоҳам суҳанони дар маросими видео баён- намудаи хешро: «Рӯҳат шоду манзили охиратат обод бошад, эй ғурамарги роҳи ҳақиқату адолат. Акнун осуда би- ҳоб. Осуда бихоб, ки дар зиндагӣ даме осудагиро ба худ раво надиҳӣ, баҳри волияти қонун, ҳақиқату адолат мубо- риза бурдӣ ва чун марди сарсупурда дар ин роҳ худро қурбон кардӣ. Осуда би- ҳоб, ки ҳарчанд дар зиндагӣ барои худ қасре насохтӣ, лек дар замири мардуми ҳақиқатпараст коҳе аз меҳру муҳаббати саршор ва боварию эҳтиром бино кардӣ, ки то абад газанде нахоҳад ёфт. Осу- да бихоб, ки кори пешгирифтаи туро ҳаппешагону дӯстдорона ба итмом хоҳанд расонд. Осуда бихоб!»

Ҳолмурод ҒИЁСПУР,
омӯзгори мактаби №6-и
ноҳияи Шамсиддин Шохин

Муаммои «Камароб»

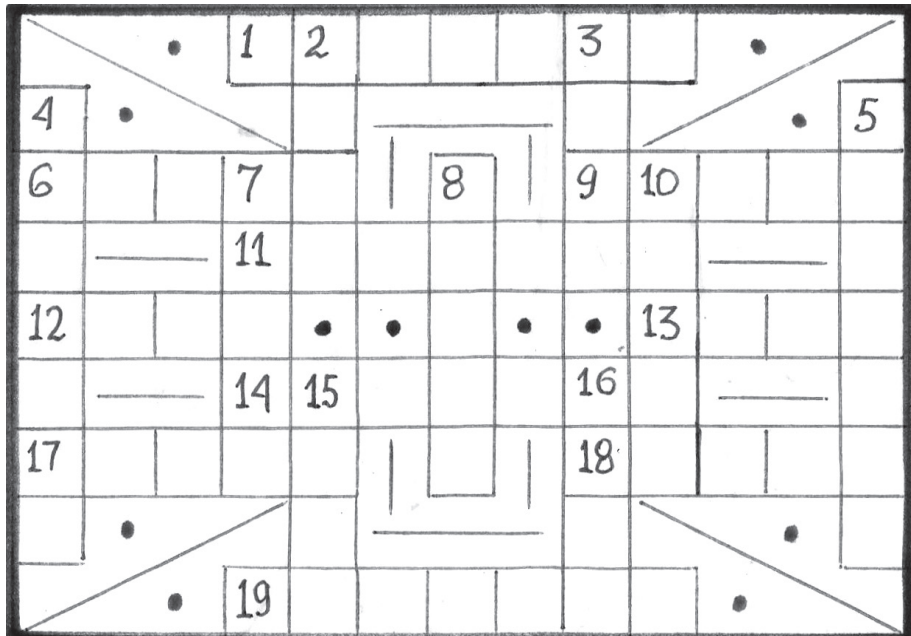
Аз боло ба поён:

2. Дӯстдоштаи Низомии Ганҷавӣ. 3. Нидо. 4. Муроди тухфа. 5. Исми мардо- наи тоҷикӣ. 7. Гиёҳи хӯрдани табобатӣ. 8. Навъи сафедор. 10. «Хониши ***», барномаи фарҳангии Радиои Тоҷикистон. 15. Пешван- ди арабӣ, ки аксар номҳои мардона бо он шуруъ мешаванд. 16. Шаҳси якуми шумораи ҷамъ.

Аз ҷап ба рост:

1. Шохназар ***, устои «Шашмаком». 6. Жан Жак ***, адаби шинохтаи фаронсавӣ. 9. Муроди донишманд, заки. 11. Соҳае, ки ба пешрафти ҷомеа мусоидат мекунад. 12. Исми мардонаи тоҷикӣ. 13. Мева. 14. Дара ва дарёи овоздор дар води Рашт. 17. Хуроки миллӣ. 18. «*** аз боғбон дар боғ сар афрох- тан дорад». 19. Номӣ шаҳр дар китъаи Осиё.

Мураттиб Ҳотамӣ ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Кормандони Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон аз даргузашти собиқ корманди пешбари илмӣ шӯ- баи педагогика ва психологияи пажӯҳишгоҳ, номзоди илмҳои педагогӣ ОРЛОВА Людмила Александров- на андуҳгин буда, ба наздикону пайвандони марҳум изҳори ҳамдардӣ ва таслият менамоянд.

Сардобаҳои ҳақон омӯзгор аст.

ОМУЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru
Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М. ИМОМЗОДА, Э. НАСРИДИНЗОДА, Н. САИД, М. САЛОМИЁН, Г. ҒАНИЗОДА, Д. ҚОДИРЗОДА, таҳрир: Н. СОБИРЗОДА, Ф. РАҲИМӢ, А. МУРОДИ (ҷонишини сармуҳаррир), Н. ОХУНЗОДА (котиби масъул)

Суроға: 734025, ш. Душанбе, х. Айни - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ - 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир - 225-81-58, котибот - 225-81-57, муҳосибот - 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамаҷиғ набояд ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад.

Навбатдори шумора

А. МУРОДИ

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъби расид. | Индекси обуна - 68850 | Адаби нашр: 37317 | Нусха | Тарроҳ: С. Ниязов | Хуруфчинон: С. Саидова ва Д. Забировна

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта баргарадонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳои дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютерӣ андозан 14 (фосилаи 1,5) - и ҳарфи Times New Roman Tj, қабул менамояд.